

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AFET YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

AFET VE KAZA RİSKİNİN YÜKSEK OLDUĞU SANAYİ VE MADEN
KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ÖLÇÜMÜ VE İLK
YARDIM BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA:
GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ

(A Study Over Defining The Level Of Awareness On Occupational Health And Safety
Measurement And First Aid Of The Employees Working In The Industrial And Mining
Companies Whose May Have A High Risk Of Disaster And Occupational Accident:
A Case Study Of Gümüşhane Province)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali Said YER

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sevil CENGİZ

GÜMÜŞHANE
EYLÜL, 2015

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Sevil CENGİZ danışmanlığında, Ali Said YER tarafından hazırlanan “Afet Ve Kaza Riskinin Yüksek Olduğu Sanayi Ve Maden Kuruluşlarında Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Ölçümü Ve İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma: Gümüşhane İli Örneği” başlıklı çalışma, 16 / 09 / 2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Afet Yönetimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi (Başkan) :

İmza:

Prof. Dr. Abdülkadir GÜNDÜZ

.....

Jüri Üyesi (Danışman):

İmza:

Yrd. Doç. Dr. Sevil CENGİZ

.....

Jüri Üyesi :

İmza:

Doç. Dr. Saime ŞAHİNÖZ

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. /

Doç. Dr. Bayram NAZIR

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Afet Ve Kaza Riskinin Yüksek Olduğu Sanayi Ve Maden Kuruluşlarında Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Ölçümü Ve İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma: Gümüşhane İli Örneği” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐	Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
☐	Tezim sadece Gümüşhane Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
☐	Teziminyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.... / /....

Ali Said YER

ÖNSÖZ

Bu çalışmamın yürütülmesinde ve tamamlanmasında danışmanlığımı yapan, bana yol gösteren ve önemli destekler veren değerli danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Sevil CENGİZ' e ve çalışmama sağladığı her türlü katkıdan ötürü Doç. Dr. Saime ŞAHİNÖZ' e ve her zaman yanımda olan annem Ünser YER ve eşim Neşe YER' e, canım oğlum İsmet Berat YER ve kızım Zeynep Miraç YER' e teşekkürlerimi sunarım.

Gümüşhane - 2015

Ali Said YER

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	II
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	III
ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
GRAFİKLER LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. AFET VE AFET YÖNETİMİ	2
1.1. Afetin Tanımı	2
1.2. Afetlerin Büyüklüğü	4
1.3. Afetlerin Türleri	5
1.3.1. Doğal Afetler	5
1.3.1.1. Jeolojik Kaynaklı Afetler	6
1.3.1.2. Meteorolojik Kaynaklı Afetler	6
1.3.2. İnsan Kaynaklı Ve Teknolojik Afetler	7
1.4. Afet Yönetimi	8
1.5. Afet Yönetiminin Temel İlkeleri	13
1.5.1. Risklerin Azaltılması Aşaması	13
1.5.2. Hazırlıklı Olma Aşaması	14
1.5.3. Müdahale Aşaması	15
1.5.4. İyileştirme Aşaması	16
İKİNCİ BÖLÜM	18
2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	18
2.1. Afet Yönetimi Ve İş Sağı Ve Güvenliğı	18
2.2. İş Sağlığı Ve Güvenliğinin Tanımı	20
2.3. İş Sağlığı Ve Güvenliğinin Amacı	21
2.4. İş Sağlığı Ve Güvenliğinin Önemi	21

2.5. İş Sağlığı Ve Güvenliğinde Risk Değerlendirmesi	23
2.6. İş Kazaları	26
2.6.1 Ülkemizde İş Kazaları	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	30
3. AFET VE KAZALARDA İLK YARDIM	30
3.1. İlk Yardımın Tanımı	31
3.2. İlk Yardımın Amacı Ve Önemi	31
3.3. İlk Yardımcının Özellikleri Ve Sorumlulukları	32
3.4. İlk Yardımın Temel İlkeleri Ve Kuralları	33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	36
4. AFET VE KAZA RİSKİNİN YÜKSEK OLDUĞU SANAYİ VE	36
MADEN KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI	
VE GÜVENLİĞİ ÖLÇÜMÜ VE İLK YARDIM BİLGİ	
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA:	
GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ	
4.1. Problemin Durumu	36
4.2. Konunun Önemi	36
4.3. Araştırmanın Amacı	36
4.4. Beklenen Yararlar	37
4.5. Araştırmanın Varsayımları	37
4.6. Araştırmanın Kısıtlılıkları	37
4.7. Araştırmanın Modeli	37
4.8. Evren Ve Örneklem (Araştırmanın Kapsamı)	38
4.9. Veri Toplama Araçları ve Yöntem	38
4.9.1. İlk Yardım Bilgi Düzeyi Ölçümü	38
4.9.2. İş Sağlığı Ve Güvenliğinde Güvenlik İklimi Ölçümü	39
4.10. Hipotez	40
BEŞİNCİ BÖLÜM	41
5. ARAŞTIRMA KAPSAMINDA VERİLERİN ANALİZİ VE	41
YORUMLANMASI	
5.1. Araştırma Bulgularının Analizi	41
5.2. Bulgular Ve Yorum	41
5.2.1. Demografik Bulgular	41

5.2.2. Çalışanların İlk Yardım Bilgi Düzeyleri Üzerine Tanımlayıcı Analizler	47
5.2.3. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Kapsamında Güvenlik İklimi Düzeyleri Üzerine Tanımlayıcı Analizler	51
5.2.4. Demografik Özellikler İle Güvenlik İklimi Algısı, Alt Boyutları Ve İlk Yardım Bilgi Düzeyleri Arası İlişkiler Analizi	85
5.3. Tartışma	110
5.4. Sonuç Ve Öneriler	119
KAYNAKÇA	121
EK 1	135
EK 2	141
ÖZGEÇMİŞ	143

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AFET VE KAZA RİSKİNİN YÜKSEK OLDUĞU SANAYİ VE MADEN KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ÖLÇÜMÜ VE İLK YARDIM BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ

Ali Said YER

2015, XV + 143

Afet; bir toplumu tehdit altında bırakan, toplumun kendi imkânları ile müdahalesinin yetersiz kaldığı, ülke genelindeki kaynakların seferber edilmesini gerektiren, büyük ölçüde can ve mal kayıplarına sebebiyet veren beklenmedik ve istenmedik olaylardır. Afet veya kaza risklerinin yüksek olduğu ve binlerce insanın istihdam edildiği sanayi ve maden gibi kuruluşlarda çalışanların ilkyardım eğitimi alması iş sağlığı ve güvenliği açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Gümüşhane ili sanayi ve maden kuruluşlarında çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kapsamında güvenlik iklimi algıları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve bu ölçümlerin birbirleri ile olan ilişkilerinin saptanması amaçlanmıştır. 297 kişinin katılımı ile gerçekleştirilen araştırmada elde edilen verilerin analizinde One-Sample Kolmogorov-Smirnov test, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U testi, Pearson Korelasyon Analizi gibi yöntemlerin yanında frekans ve yüzde dağılımları, aritmetik ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerden de yararlanılmıştır. Sonuç olarak, çalışanların demografik bilgileri, iş sağlığı güvenliği ve ilk yardım eğitim düzeyleri, kaza geçirme durumları ile katılımcıların iş sağlığı güvenlik iklimi algıları, 7 alt boyutu (iletişim, kadercilik, güvenlik yönetimi, bireysel sorumluluk, güvenlik standartları ve hedefler, kişisel katılım, yönetim bağlılığı) ve ilk yardım bilgi düzeyleri arasında bir takım anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, İş Sağlığı Ve Güvenliği, İş Kazaları, İlk Yardım

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

A STUDY OVER DEFINING THE LEVEL OF AWARENESS ON OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY MEASUREMENT AND FIRST AID OF THE EMPLOYEES WORKING IN THE INDUSTRIAL AND MINING COMPANIES WHOSE MAY HAVE A HIGH RISK OF DISASTER AND OCCUPATIONAL ACCIDENT: A CASE STUDY OF GUMUSHANE PROVINCE

Ali Said YER
2015, XV+143

Disaster; unexpected and undesired incidents, which may put a society under a threat, which may leave the society without the capabilities of tackling the results, which may require to trigger the resources all over the country, which may cause high degree of fatal casualties and loss of assets. Considering occupational health and safety, it is quite critical to equip the employees with a first-aid training who work in the companies which may have a high risk of disaster and accident and thousands employed such as industrial and mining companies.

By this study, it is aimed to measure the level of first-aid awareness and the understanding of safety climate of the employees working in the industrial and mining companies in Gümüşhane within the context of occupational health and safety and to identify the relations of all those measurements with each other. It is benefited from some supplementary statistics like frequency and percentage distribution, arithmetical averages, standard deviation along with One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U test, Pearson Correlation Analysis in order to analyze the data obtained from the study conducted with the participation of 297 people. As a result, it is observed that there may exist some comprehensible distinctions/relations between the demographic, educational level of occupational health and safety, first-aid, state of occupational accidents of the employees and the understanding of occupational health and safety, 7 sub-dimensions (communication, predestinarianism, safety management, individual responsibility, safety standards and objectives, personal role, management engagement) and awareness of first-aid.

Keywords: Disaster Management, Occupational Health and Safety, Occupational Accidents, First-Aid

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. İlk Yardım Bilgi Düzeylerini Belirlemek Amacıyla Sorulan Soruların Alt Boyutlara Göre Dağılımı	39
Tablo 4.2. Güvenilirlik İstatistiği	39
Tablo 4.3. Güvenlik İklimi Ölçümü Belirlenmesi Amacıyla Sorulan Soruların Alt Boyutlara Göre Dağılımı	40
Tablo 5.1. One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test	41
Tablo 5.2. Demografik Bulgular	43
Tablo 5.3. Çalışanların İlk Yardım Eğitimi Alma Durumları	44
Tablo 5.4. Çalışanların İlk yardım Eğitimi Nereden Aldıkları	44
Tablo 5.5. Çalışanların İlk yardım Eğitimi Alma İstekleri	44
Tablo 5.6. Çalışanların İş Kazası Geçirme Durumları	45
Tablo 5.7. Çalışanların Geçirdiği İş Kazası Türü Dağılımı	45
Tablo 5.8. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma Durumları	46
Tablo 5.9. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Nereden Aldıkları	46
Tablo 5.10. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma İstekleri	46
Tablo 5.11. İlk Yardım Bilgi Sorularının Toplu Bulguları	50
Tablo 5.12. Soru 1	51
Tablo 5.13. Soru 2	52
Tablo 5.14. Soru 3	52
Tablo 5.15. Soru 4	53
Tablo 5.16. Soru 5	53
Tablo 5.17. Soru 6	54
Tablo 5.18. Soru 7	54
Tablo 5.19. Soru 8	55
Tablo 5.20. Soru 9	55
Tablo 5.21. Soru 10	56
Tablo 5.22. Soru 11	56
Tablo 5.23. Soru 12	57
Tablo 5.24. Soru 13	57
Tablo 5.25. Soru 14	58

Tablo 5.26. Soru 15	58
Tablo 5.27. Soru 16	59
Tablo 5.28. Soru 17	59
Tablo 5.29. Soru 18	60
Tablo 5.30. Soru 19	60
Tablo 5.31. Soru 20	61
Tablo 5.32. Soru 21	61
Tablo 5.33. Soru 22	62
Tablo 5.34. Soru 23	62
Tablo 5.35. Soru 24	63
Tablo 5.36. Soru 25	63
Tablo 5.37. Soru 26	64
Tablo 5.38. Soru 27	64
Tablo 5.39. Soru 28	65
Tablo 5.40. Soru 29	65
Tablo 5.41. Soru 30	66
Tablo 5.42. Soru 31	66
Tablo 5.43. Soru 32	67
Tablo 5.44. Soru 33	67
Tablo 5.45. Soru 34	68
Tablo 5.46. Soru 35	68
Tablo 5.47. Soru 36	69
Tablo 5.48. Soru 37	69
Tablo 5.49. Soru 38	70
Tablo 5.50. Soru 39	70
Tablo 5.51. Soru 40	71
Tablo 5.52. Soru 41	71
Tablo 5.53. Soru 42	72
Tablo 5.54. Soru 43	72
Tablo 5.55. Soru 44	73

Tablo 5.56. Soru 45	73
Tablo 5.57. Soru 46	74
Tablo 5.58. Soru 47	74
Tablo 5.59. Soru 48	75
Tablo 5.60. Soru 49	75
Tablo 5.61 İletişim Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları	76
Tablo 5.62 Kadercilik Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları	77
Tablo 5.63. Güvenlik Yönetimi Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları	78
Tablo 5.64. Bireysel Sorumluluk Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları	79
Tablo 5.65. Güvenlik Standartları Ve Hedefler Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları	80
Tablo 5.66. Kişisel Katılım Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları	81
Tablo 5.67. Yönetim Bağlılığı Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları	82
Tablo 5.68. Güvenlik İklimi Ölçeğinde Bulunan Soruların Toplu Bulguları	83
Tablo 5.69. Cinsiyetle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	86
Tablo 5.70. Cinsiyet Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	86
Tablo 5.71. Eğitim Durumu İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	88
Tablo 5.72. Eğitim Durumu Kruskal Wallis Test İstatistikleri	89
Tablo 5.73. Medeni Durum İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	90
Tablo 5.74. Medeni Durum Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	90
Tablo 5.75. Yaş İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	91
Tablo 5.76. Yaş Durumu Kruskal Wallis Test İstatistikleri	92
Tablo 5.77. Aylık Gelir İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	94
Tablo 5.78. Aylık Gelir Durumu Kruskal Wallis Test İstatistikleri	95
Tablo 5.79. İş Dalı İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	96
Tablo 5.80. İş Dalı Kruskal Wallis Test İstatistikleri	97
Tablo 5.81. Büyük Ve Küçük İşletmeler İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	98
Tablo 5.82. Büyük Ve Küçük İşletmeler Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	99
Tablo 5.83. Mesleklerindeki Konum İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	100
Tablo 5.84. Mesleklerindeki Konum Kruskal Wallis Test İstatistikleri	101
Tablo 5.85. İlk Yardım Eğitimi Alıp Almamaları İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	102

Tablo 5.86. İlk Yardım Eğitimi Alıp Almamaları Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	103
Tablo 5.87. Tanımlayıcı Sıralar	103
Tablo 5.88. Test İstatistikleri	103
Tablo 5.89. İlk Yardım Eğitimi Alma İsteği İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	104
Tablo 5.90. İlk Yardım Eğitimi Alma İsteği Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	104
Tablo 5.91. İş Kazası Durumu İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	105
Tablo 5.92. İş Kazası Durumu Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	105
Tablo 5.93. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	106
Tablo 5.94. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	107
Tablo 5.95. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma İsteği İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler	107
Tablo 5.96. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma İsteği Mann-Whitney U –Test İstatistikleri	108
Tablo 5.97. Pearson Korelasyonu	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Risk Seviyesine Göre Olay, Acil Durum Ve Afet	3
Şekil 1.2: Afet Yönetimi Aşamaları	17
Şekil 2.1: Risk Değerlendirmede Temel Adımlar	25
Şekil 2.2: Olası İş Kazaları	26
Şekil 2.3: İş Kazası Nedenleri	27
Şekil 2.4: Taş Kömür Üretimi Ve Ölüm Sayısı	29

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 5.1. İlk Yardım Soruları Toplu Bulguları	51
Grafik 5.2. İletişim Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar	76
Grafik 5.3. Kadercilik Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar	77
Grafik 5.4. Güvenlik Yönetimi Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar	78
Grafik 5.5. Bireysel Sorumluluk Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar	79
Grafik 5.6. Güvenlik Standartları Ve Hedefler Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar	80
Grafik 5.7. Kişisel Katılım Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar	81
Grafik 5.8. Yönetim Bağlılığı Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar	82
Grafik 5.9. Güvenlik İklimi Ölçeği Frekans-Ortalamlar	85

GİRİŞ

Afetler ve kazalar insanlık ve insanlığın sahip olduğu tüm değerleri tehdit eden en büyük unsurlardır. Bu unsurlar, insanların uzun sürede sahip olabildiği/olabileceği ekonomik, sosyal, teknolojik ve kültürel düzeyi bir anda yeryüzünden silebilecek güçtedir¹. Tüm dünyada afet ve kazalarla mücadele edilebileceği kabul edilip bunların önüne geçebilmek için ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok araştırmalar toplantılar ve planlamalar yapılmıştır. İnsanlık bu mücadelede kısmen başarılı olsa da, kat etmesi gereken uzun bir yola sahiptir. Ülkemizde ise doğal afetler karşısında birçok tedbirler alınmaya çalışılırken, son yıllardaki hızlı kentleşme ve sanayileşme beraberinde insan kaynaklı afet ve kazaların sayısında da ciddi bir artışa sebebiyet vermiştir.

Afet yönetimi, afet öncesini, afet anını ve sonrasını kapsayan bir yönetim şeklidir². Afet yönetiminin en önemli hedefi, afet veya kazalar meydana gelmeden olası riskleri tespit etmeye çalışıp bunların tamamen ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesidir. Aynı şekilde iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ile milyonlarca insanın istihdam edildiği iş sahalarında; tüm risk analizleri yapılarak, oluşturulan risk analiz raporlarının sonucuna göre gerekli tedbirler belirlenip, bu kapsamda çalışanlara ilkyardım, yangın söndürme, arama kurtarma ve tahliye eğitimleri uygulamalı tatbikatlarla verilerek afet veya kaza sonrası olabilecek olumsuz sonuçların azaltılması amaçlanır. Afet ve kazalar sonrası sanayi ve maden gibi kuruluşlarda çok yüksek boyutta kayıplar yaşanabilir. 2014 yılında Soma'da yaşanan maden faciası tüm ülkemizi etkilemiş ve ülke yönetiminin iş sahalarında meydana gelebilecek afet ve kazalara karşı alınacak tedbirleri bir daha gözden geçirmesini sağlamıştır³. Böylelikle sanayi ve maden gibi kuruluşlar başta olmak üzere İSG ve çalışanların ilk yardım eğitimi daha büyük bir önem kazanmıştır.

Bu çalışmada Gümüşhane ilinde bulunan sanayi ve maden kuruluşlarında çalışanlara anket yapılarak elde edilen bulgular sonucunda: iş sağlığı ve güvenliği ikliminin ölçümü ve ilk yardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

¹ James Martin, **The Meaning Of The 21st Century: A Vital Blueprint For Ensuring Our Future**, Oxford University, Jan. 2007

² Mustafa Kaya, **Türk Kamu Yönetiminde Gönüllülük ve Afet Yönetimi**, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Ankara, 2013, s. 36.

³ Aslı Yurdigül, **Olumsuz Olayların Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Sunumu: Soma Faciası Üzerine Bir İnceleme Çalışması**, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi 2.4 ,2014

BİRİNCİ BÖLÜM

1.AFET VE AFET YÖNETİMİ

İnsanlık, tarihi boyunca afetlere maruz kalmış ve çok ağır bedeller ödemiştir. Geçmişten günümüze hızla artan kentleşme ve sanayileşme afetlerin etkilerini daha da arttırmıştır. Tüm insanlık için ciddi bir sorun teşkil eden afet kavramının doğru bir şekilde tanımlanması gerekir.

1.1.AFETİN TANIMI

Afet; bir toplumu tehdit altında bırakan, toplumun kendi imkânları ile müdahalesinin yetersiz kaldığı, ülke genelindeki kaynakların seferber edilmesini gerektiren, büyük ölçüde can ve mal kayıplarına sebebiyet veren beklenmedik ve istenmedik olaylardır⁴.

Dünya Sağlık Örgütü ise afeti; "dışarıdan yardım gerektirecek büyüklükte, ani çevresel bir olay" olarak tanımlamaktadır.

Bir başka ifadeyle afet; çoğu zaman aniden ve umulmadık bir surette meydana gelen, toplumsal yıkımlara neden olan, yaşam koşullarını tehlikeye düşüren, insan hayatlarının kaybına, nüfusun genel sağlığında zarara, mal kayıplarına, çevrede ciddi hasarlara neden olan, bölge insanlarını çaresiz ve acı içerisinde bırakan olağanüstü büyük olaylardır⁵.

Birleşmiş Milletlere göre ise afet, insanların normal yaşayışlarını durdurabilecek veya aksatacak düzeyde fiziksel, ekonomik, sosyal yıkımlara neden olan, hâlihazırdaki imkânlar ile başa çıkılamayacak kadar büyük her türlü doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere bir hadisenin afete dönüşmesi ancak bu koşulların varlığına bağlıdır denilebilir⁶. Bu koşulların sağlanmadığı bir olayın afet olarak tanımlanması doğru olmayacaktır.

⁴ Recai Akyel, **Türkiye Kamu Yönetiminde Afet Yönetimi**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2005,Cilt 14,sayı 1,s.15.

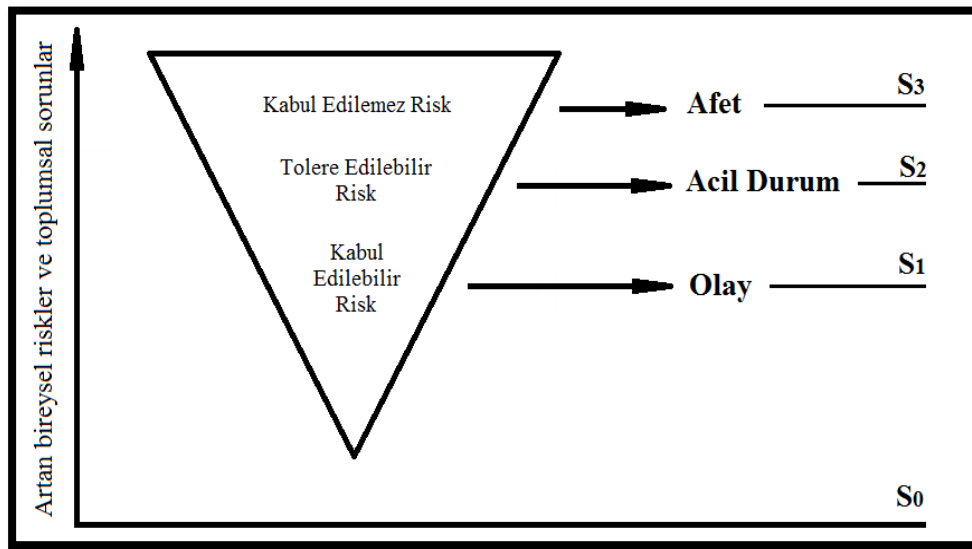
⁵ PAHO, **Mitigation of Disasters in Health Facilities: Volume 1: General Issues**, Washington D.C. 1993, s. 6.

⁶ Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri**, JICA Türkiye Ofisi, Ankara, 2008, 1. Baskı, s. 302.

Okyanuslarda meydana gelen dev dalgalar ancak merak uyandıracak bir doğa olayı iken, bu dalgaların insanların yaşam alanlarında büyük ölçüde can ve mal kayıplarına neden olması bir afettir. Örnekten anlaşılacağı üzere insanların yaşam alanlarının dışında meydana gelen doğa olayları afetlerin sonuçlarını göstermemektedir⁷.

Acil durum ise 5902 sayılı Kanunda, toplumu büyük ölçüde veya kısmen etkileyen, olağan yaşam faaliyetlerini tamamen durduran veya aksatan, hızlı acil müdahaleyi gerektiren tüm halleri ve bu hallerin oluşturduğu kriz olarak tanımlanır. Acil durumu afetten ayıran en önemli husus, acil durumda ekonomik veya sosyal kayıplardan doğrudan değil dolaylı olarak bahsedilebilir. Ancak acil durumlarda kayıplar doğrudan meydana gelmiş ise bu olay artık afet kapsamına dahil edilir. O halde meydana gelen her türlü afet olaylarına aynı zamanda acil durum da diyebiliriz. Ancak her acil durum hali aynı zamanda bir afet olayı olarak değerlendirilemez⁸. Bununla birlikte olay, acil durum ve afet kavramları yapılması gereken müdahale düzeyine göre de belirlenebilir. (Şekil 1.1)

Şekil 1.1. Risk Seviyesine Göre Olay, Acil Durum Ve Afet⁹

⁷ Hikmet Yavaş, **Doğal Afetler Yönüyle Türkiye’de Belediyelerde Kriz Yönetimi**, Orion Yayınevi, Ankara, Eylül, 2005, s. 10.

⁸ http://www.tid.web.tr/ortak_icerik/tid.web/144/1116%20afet%20ve%20acildurum%20y%C3%B6netimi.pdf (16.3.2015)

⁹ Mikdat Kadioğlu, **Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek**, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını, 2011, s. 38.

1.2.AFETLERİN BÜYÜKLÜĞÜ

Her afetin meydana getireceği etki, büyüklüğü ve cinsine göre farklılıklar gösterir. Bir afet olayının gerçekleştiği coğrafyada toplum ve toplumun sahip olduğu tüm değerler ne düzeyde zarar görmüş ise afetin büyüklüğünün de o düzeyde değişeceğini söyleyebiliriz. Bahsettiğimiz bu değerler içerisinde elbette ki en kıymetlisi insan hayatıdır. O halde gerçekleşmiş bir afetin büyüklüğü üzerindeki en büyük faktör, can kayıpları ve yaralanmalardaki yoğunluktur¹⁰. Olası bir afetin büyüklüğünü etkileyen faktörler genel olarak;

- Gerçekleşen olaydaki fiziksel büyüklük,
- Gerçekleşen olayın insanların yaşam alanlarına olan uzaklığı,
- Bölgedeki gelişmişlik düzeyi,
- Bölge nüfusundaki artış,
- Plansız ve denetimsiz kentleşme ve sanayileşme,
- İnsanlığın çevreye vermiş olduğu tahrip düzeyi,
- Eğitim düzeyi,
- Afet öncesi alınacak tüm önleyici ve koruyucu tedbirlerin düzeyi olarak sıralanabilir¹¹.

Bir başka ifadeyle afetin büyüklüğü, insanların sahip olduğu tüm değerlerin başta insan hayatı olmak üzere zarar gördüğü nispette artacaktır¹². Bilinçli bir şekilde afet öncesi alınmış tüm tedbirlerin afetin büyüklüğünü azaltacağı unutulmamalıdır.

Afetler sonrası ortaya çıkan tehditler ne ölçüde büyük olursa olsun, zarar görme olasılığı az ise; olası riskleri belirleyebilme, olumsuz etkilerini azaltabilme, yaşamı süratle normale dönüştürebilme gücü yüksek ise afetin etkisi o nispette küçük kalacaktır. Ancak ortaya çıkan tehdit küçük dahi olsa, toplumun tehlike ve bu tehlikelerden doğabilecek riskleri belirleyebilme gücü yetersiz ise zarar görülebilirlik düzeyi artacak ve afetin yol açtığı kayıplar da o ölçüde büyük olacaktır¹³.

¹⁰ Tervik Erkal ,Mehmet Değerliyurt ,**Türkiye’de Afet Yönetimi**, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı 22, s. 149.

¹¹ Serap Alp, **Bir Tıp Fakültesi Hastanesi Afet Planının İçeriği İle Uygulanma Durumunun Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara , 2009, s. 8.

¹² Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, **a.g.e., s. 302.**

¹³ Ebru İnal, Semanur Kocagöz, Melikşah Turan, **Temel Afet Bilinç ve Hazırlık Düzeyinin Saptanmasına Yönelik Bir Araştırma** ,Türkiye Acil Tıp Dergisi, 2012, s. 15-19.

Afetlerin büyüklüğünü azaltabilmek ulusların ekonomik düzeyleri kadar eğitim düzeylerine de bağlıdır. İnsanların afet zararlarının azaltılmasında etkili bir rol alabilmesi için ciddi bir eğitimle bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Afet kavramının tanımı, çeşitleri, etkileri ve korunma metotları en etkin şekilde topluma kazandırıldığında olası tüm afet risklerine karşı daha hazırlıklı olunacağı kesindir¹⁴.

İnsanlık olarak ulaştığımız bu modern ve teknolojik çağda bile en sıradan bir doğa hadisesi, olayın gerçekleştiği bölgedeki hayatı felç edebilir. İnsanlık basit bir doğa olayını büyük bir afete dönüştürebilmektedir. Ulaştığımız bu modern çağın teknolojik nimetleri de insanlığa karşı yapay bir afet haline dönüşebilir. Kısaca insanlık için afetlerin getirdiği büyük yıkımlar yine insanlığın tedbirsizliği, umursamazlığı veya unutkanlığı yüzünden devam edecek gibi gözükmektedir.

1.3. AFETLERİN TÜRLERİ

Genel olarak afetler, afetlerin nedenlerine göre doğal afetler ve doğal olmayan (yapay) afetler şeklinde iki ana grupta toplanmaktadır.¹⁵

1.3.1. Doğal Afetler

Dünyanın yaradılışından itibaren var olan ve var olmaya da devam edecek olan her türlü doğa hadisesi insanların yaşamlarına veya yaşam alanlarına büyük ölçüde zarar verirse artık bir doğal afet olarak tanımlanabilir.

Bir başka ifade ile doğal afet, büyük oranda ya da tümüyle insanların etkisi olmadan ortaya çıkan, can ve mal kayıplarına sebep olabilen tehlikeli ve çoğunlukla büyük çaplı olaylara verilen addır¹⁶. Doğal afetler kaynağına göre; jeolojik ve meteorolojik olarak gruplandırılabilir.

¹⁴ Esma Buluş Kırıkkaya, Ayşe Oğuz Ünver, Oya Çakın, **İlköğretim Fen ve Teknoloji Programında Yer Alan Afet Eğitimi Konularına İlişkin Öğretmen Görüşleri**, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen Ve Matematik Eğitimi Dergisi, 2011, s. 24.

¹⁵ Hikmet Yavaş, a.g.e., s. 14.

¹⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Do%C4%9Fal_afet (30.3.2015)

1.3.1.1. Jeolojik Kaynaklı Afetler

Bu tür afetler direk yer kabuğu veya daha altındaki jeolojik olaylar sebebi ile oluşan afetlerdir. Bu afetlere; depremler, zeminde çökmeler, toprak kaymaları, dağlardan kaya düşmesi, yanardağ patlamaları, tsunami örnek olarak verilebilir¹⁷.

1.3.1.2. Meteorolojik Kaynaklı Afetler

Atmosferdeki hadiselerin insanlar için yararlı olduğu seviyeyi aşması halinde oluşan afetlerdir. Bu afetlere; seller, fırtınalar, don olayları, çığ vakaları, kuraklıklar, hortumlar, orman yangınları, sıcak hava dalgaları ve hava kirliliği örnek olarak verilebilir¹⁸.

Dünya genelinde Uluslararası Afet Ve Acil Durumlar Veri Tabanı (Emergency Event Database) bilgilerine göre 1900 ile 2015 yılları arasında toplamda 12118 adet çeşitli doğal afet türleri kaydedilmiştir¹⁹. Ülkemizde ise jeolojik yapı ve iklim özelliği sebebiyle daha çok depremler, şiddetli yağışlar, seller, heyelanlar, kaya düşmeleri, orman yangınları ve kuraklık gibi doğal afet türleri meydana gelmektedir. Bu afetler arasında deprem, heyelan ve sel vakaları daha öne çıkmaktadır²⁰.

Birinci ve ikinci dereceden deprem bölgeleri Türkiye topraklarımızın yüzde 66'sını oluşturmaktadır. Bununla birlikte nüfusumuzun yüzde 70'ini oluşturan yerleşim alanları ve büyük sanayi tesislerimizin ise yüzde 75'inin kurulu olduğu bölgeler her an olabilecek büyük bir deprem riski ile karşı karşıyadır. 1900 ile 2012 yıllar arasında hasarlara sebebiyet veren 287 deprem hadisesi gerçekleşmiş ve bu depremlerden dolayı 100.000 kişi yaşamını yitirmiş, 170.000 kişi ise yaralanmış ve 700.000 konut ağır hasara uğramıştır²¹.

Meydana gelen doğal afetler, doğrudan vermiş olduğu can ve mal kaybının

¹⁷ Vedat Doyuran, **Ortahisar'ın Çevresel Jeolojik Sorunları**, Bulletin Of The Geological Society Of Turkey, 19,1976, s. 83-88.

¹⁸ Murat Türkeş, Deniz Acar, **Klimatolojik/Meteorolojik Ve Hidrolojik Afetler Ve Sigortacılık Sektörü**, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7, 2010, s. 996-1020.

¹⁹ <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/external/emergency-events-database-em-dat> (18.8.2015)

²⁰ Orol Ataman, Ahmet Tabban, **Türkiye'de Yerleşme Alanlarının Doğal Afetler ile İlişkileri**, Mimarlık Dergisi, 153, 1977, s. 25-27.

²¹ T. C. Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, **Afet Yönetiminde Etkinlik**, Ankara 2014, s. 4.

yanında ikincil bir etki olarak yıkım ve hasarlardan sonra da kurtulan insanların yaşam standartlarını tümüyle olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle içilebilir su ve gıda kaynaklarının güvenliğini tehdit ederek; açlığın, hastalıkların ve yoksulluğun daha da artmasına sebep olabilmektedir²². Bu gerçeklere rağmen kalkınma planları kapsamında dünya genelinde yoksulluğun indirgenmesi hedefleri, gerçekleşen her bir afet sonrası ötelenmektedir. Yoksul toplumlar gerçekleşen bir afetin etkilerinden kalkınmış toplumlara göre genelde daha fazla zarar görmektedir²³.

1.3.2. İnsan Kaynaklı Ve Teknolojik Afetler

İnsan faaliyetleri ya da doğal afetlerin tetiklemesi sonucu meydana gelen endüstriyel, maden, ulaşım ve taşımacılık, kimyasal, biyolojik, nükleer ve radyolojik kazalar, büyük yangınlar, savaşlar ve siber tehditler gibi can ve mal kayıplarına, sosyal, ekonomik, çevre ve sağlık bozulmalarına sebep olan afet türleridir²⁴.

Afet kavramından bahsedildiğinde insanların aklına ilk olarak doğal afetler gelmektedir. Büyük olasılıkla bunun sebebi tarihe geçecek kadar önemli kayıplara sebebiyet veren büyük afetlerin çoğunluğunun bu türden olmasıdır. Günümüzde teknolojik unsurlarla iç içe yaşayan insanoğlu teknolojik kaynaklı afet ve kazaların ciddi tehditleri altındadır²⁵. Hatta doğal bir afetin yıkıcı etkisi, bir yerleşim bölgesini tamamen yıkmış olsa bile, insanların zaman içerisinde yaraları sarılıp normal yaşam standartlarına tekrar kavuşabilmeleri mümkün olabilmektedir. Ancak bir teknolojik afet sonrası çevre yayılabilecek kimyasal veya nükleer bir unsur o yerleşim alanını tamamen insanlığın kullanamayacağı bir bölge haline sokabilir²⁶. Bu durum teknolojik kazaların çok ciddi bir tehdit olabileceğinin göstergesidir.

Her geçen gün teknolojinin gelişmesi, hızlı nüfus artışı, gelişmişlik düzeyi, çevre

²² İsmail Aktürk, Mesut Albeni, **Doğal Afetlerin Ekonomik Performans Üzerine Etkisi: 1999 Yılında Türkiye'de Meydana Gelen Depremler Ve Etkileri**, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, Isparta, 2002

²³ N. Kerem Kuterdem, Akın Demir, **Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Ve Afet Risklerini Azaltma Çabaları Arasındaki İlişki**, Türkiye Deprem Mühendisliği Ve Sismoloji Konferansı 11-14 Ekim 2011, Ankara, s. 5.

²⁴ www.Afad.Gov.Tr/Userfiles/File/Planlama%20ve%20zarar%20azaltma/İnsan%20kaynaklı%20afet%20yönetimi%20çalıştay/Afad-Tr.Pdf (18.8.2015)

²⁵ Andrew Baum, Raymond Fleming, Jerome E. Singer, **Coping With Victimization By Technological Disaster**, Journal Of Social Issues, 39.2 ,1983, s.117-138.

²⁶ Zeigler Donald, Stanley D. Brunn, James H. Johnson, **Evacuation From A Nuclear Technological Disaster**, Geographical Review , 1981, s. 1-16.

kirliliği, çarpık kentleşmeye bağlı olarak teknolojik afetlerin sayısı ve sıklığı dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de artış göstermektedir²⁷.

Uluslararası Afet Ve Acil Durumlar Veri Tabanı bilgilerine göre 1900 ile 2015 yılları arasında dünya üzerinde 8.085 adet teknolojik afet veya büyük kaza kaydedilmiş ve birçok can ve mal kaybı meydana gelmiştir²⁸. Bu tür afetlerin doğal afetlerden daha tehlikeli olabilen yanı, insanlık ve çevreye uzun süreli zararlarının devam edebilmesidir.

Ülkemizde büyük sanayi bölgelerinin çoğunluğunun deprem bölgesinde kurulmuş olması, kara ve demir yolu ulaşımının bu bölgelerin içinden geçmesi, kimyasal üretim fabrikalarının ve rafinerilerin, barajların inşa yerlerinin doğru seçilememesi, kentlerin plansız ve düzensiz bir şekilde yapılması doğal afetlerden sonra oluşan ikincil tehlikeler için de önemli bir risk teşkil etmektedir²⁹. Örneğin Japonya'daki tsunaminin vermiş olduğu büyük yıkımın ardından ikincil bir afet olan nükleer santralin patlaması Japonya'ya daha büyük ve kalıcı zararlar vermiştir. Hatta oluşan tsunaminin büyük yıkım etkisi yalnızca Japonya'yı etkilerken ardından oluşan teknolojik kaynaklı afetteki nükleer sızıntı tüm dünyayı olumsuz etkilemiştir³⁰. Buda olası bir insan veya teknolojik kaynaklı bir afetin doğal bir afetten daha büyük bir tehlike oluşturabileceğinin bir ispatıdır.

1.4. AFET YÖNETİMİ

İnsanlığın ulaştığı bilim ve teknoloji seviyesine rağmen, doğal afetlere neden olabilen faktörler üzerinde çok fazla bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Doğa olaylarının önlenmesi için insanlığın yapabileceği çok az şey vardır³¹. İnsanlığın günümüzde ve gelecekte afetlere karşı yapabileceği en etkili yöntem, tehlikeleri tüm boyutları ile belirleyip olası riskleri ortaya çıkarmak, olası afetlerin zararlarından kurtulmak veya en aza indirmek için çalışmalar yapmak ve bu çalışmalar neticesinde

²⁷ Yol Haritası Belgesi Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı, Teknolojik Afetler Risk Azaltma Çalışma Grubu Eylül, 2014

²⁸ http://www.emdat.be/disaster_list/index.html (18.8.2015)

²⁹ Hakan Demir, **Doğal Afetlerde Ve Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı Ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelikte Afet Acil Yönetim Planlaması**, Yönetim Bilimleri Dergisi, 2004, s. 146.

³⁰ Shigeki Shibahara, **The 2011 Tohoku Earthquake And Devastating Tsunami**, The Tohoku Journal Of Experimental Medicine, 223.4 , 2011, s. 305-307.

³¹ G Hagman, **Prevention Better Than Cure: Report On Human And Natural Disasters In The Third World**, Swedish Red Cross, Stockholm, 1984

akılcı planlar geliştirip, bunları uygulamaya koymaktır³². Bu sebeple insanların yaşadıkları coğrafyada meydana gelebilecek tüm doğal olaylardan haberdar olmaları, bu olayları ayrıntısı ile tanıyıp tekrarları durumunda bunlardan hiç etkilenmeme veya en az oranda etkilenme gayretleri, doğa olayının büyük bir afete dönüşmesini engelleyecektir. Bu akılcı yaklaşımın her bir adımı “Afet Yönetimi” olarak tanımlanır³³. Afet yönetimi, bölgedeki tüm toplumu kapsayan, afet öncesi ve sonrasına uzanan iyi bir risk yönetimi ve yine afet sonrası gerçekleştirilmesi gereken kriz yönetimi sayesinde oluşacak tüm tehditleri önlemeyi veya olası zararlarını azaltmayı amaçlayan bir kavramdır³⁴.

Modern afet yönetimi sisteminde, afet öncesinde korumaya yönelik alınan tüm tedbir çalışmalarına “afet risk yönetimi” denilirken; afet sonrası düzeltmeye ve yaraları sarmaya yönelik yapılan tüm çalışmalara “afet kriz yönetimi” denilmektedir. Günümüzde hala afet yönetimi ifadesi, afet gerçekleşikten sonraki tüm müdahale aşamaları yani kriz yönetimi olarak algılanmaktadır. Oysaki risk yönetiminin göz ardı edildiği tüm olaylarda, kriz yönetiminin çokta başarılı olması beklenemez. Hatta risk yönetimi yapılmadan uygulanmaya çalışılan bir kriz yönetimi tarzı afetin daha da büyük felaketlere dönüşmesine sebep olabilir³⁵.

Bunun için geleneksel afet yönetim tarzının yetersiz ve büyük ölçüde başarısız kalmasının başlıca sebebi risk odaklı bir anlayışa dayanmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple de “risk” kavramı artık afet yönetiminde daha da öne çıkan ve araştırılan bir kavram haline gelmiştir. Özellikle teknolojik ve insan kaynaklı afetlerin her geçen gün arttığı ve iyice karmaşılaştığı bu dönemlerde, çoğu dünya ülkeleri afet yönetimine risk kavramı açısından bakmaktadır³⁶. Bu sebeple çalışmaların büyük bir kısmının bu risk yönetimi kavramı üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Afet yönetimi sistemi sürekli araştırılması ve geliştirilmesi gereken bir özelliğe sahiptir. Çünkü insanlığın karşılaşabileceği herhangi bir afet, önceki tecrübeler göre farklılıklar ve daha başka beklenmedik sonuçlar sergileyebilir. Yönetim sürecinde arama kurtarma, sağlık, güvenlik, barındırma, beslenme, psikolojik destek gibi maddi ve

³² Gülkan Polat, Murat Balamir, Ahmet Yakut, **Afet Yönetiminin Stratejik İlkeleri: Türkiye ve Dünyadaki Politikalar Genel Bakış**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2003, s. 30.

³³ Tevfik Erkal, Mehmet Değerliyurt, a.g.e., s. 151.

³⁴ Mehmet Aktel, **5902 Sayılı Yasa ile Türkiye’de Afet Yönetiminde Oluşan Değişim**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2010, Sayı 27, s. 169.

³⁵ Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, a.g.e., s. 302.

³⁶ Bülent Özmen, Ali Tolga Özden, **Türkiye’nin Afet Yönetim Sistemine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme**, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Ekim, 2013, s. 1-28.

manevi pek çok yardımı sağlayacak kurumlar olaylara müdahil olmaktadır.

Meydana gelen afetin türü ve büyüklüğü nispetinde, afet yönetiminin farklı şekiller alabileceği söylenebilir. Mesela küçük bir yerde meydana gelen bir afet ile bölgesel veya ülkesel çapta gerçekleşen bir afette yönetim modeli aynı olamaz³⁷. Veya doğal bir afet ile teknolojik bir afetin yönetim safhaları farklılıklar sergileyebilir.

Bu sebepten afet yönetimi seçiminde doğru kararların verilebilmesi için doğru bilgiye bilinçli bir şekilde ulaşılması ve uygulanması gerekmektedir. Yani, hangi tür afetin nerede olabileceği, her bir afet türü için risklerin neler olabileceği ve olası bir afet anı ve sonrasında yapılacak müdahalede sahip olunan tüm kaynakların belirlenmesi çok büyük önem kazanmaktadır. Afet yönetiminde olası tüm riskleri öngörmek, gelişmeleri değerlendirip en etkili şekilde müdahale etmek, iyileştirme sürecini mümkün olan en hızlı biçimde yapmak büyük önem taşımaktadır³⁸.

Olası bir afetin meydana gelmesi sonucunda, bölgedeki aile bireyleri, komşular veya iş arkadaşlarının hafif bir düzeyde de olsa ilk arama ve kurtarma faaliyetlerini başlatan kişiler olacağı unutulmamalıdır. Afetlerin hemen sonrasında kurtarılan insanların büyük bir kısmının, bu ilk aşamada yapılan müdahaleler sayesinde olduğu kesinlikle söylenebilir³⁹. O halde afet yönetimine toplumun veya gönüllü kuruluşların bilinçli bir şekilde dahil edilmesi elbette ki büyük bir önem arz etmektedir.

Dünyada Birleşmiş Milletler Uluslararası Afet Zararlarını Azaltma Stratejisi (UN-ISDR) toplantısı Japonya'da 2005 yılında düzenlenmiş ve 168 ülkenin katılımı ile Hyogo Çerçeve Eylem Planı (HFA) oluşturulmuştur⁴⁰. Bu toplantıda afet yönetimi kavramı daha geniş çerçevede ele alınmıştır. Tüm dünyada olası afet risklerini en aza indirmeye yönelik bu plan ortaya konmuştur. Bu planda tanımlanan modern afet yönetimi, olası afet veya acil durumların oluşturduğu tüm zayıfların önlenmesi için bu olaylara yol açacak tehlike ve risklerin bilinçli bir biçimde belirlenip, bunların vaka gerçekleşmeden önce önlenmesi veya en aza indirilmesi hedeflenmiştir⁴¹.

Hyogo Çerçeve Eylem Planının stratejik hedefleri şu şekilde özetlenebilir;

³⁷ Emre Akdağ, **Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi**, Sayıştay Dergisi, Sayı: 44, 2010

³⁸ Turan Erden, Mehmet Zeki Coşkun, **Acil Durum Servislerinin Yer Seçimi: Analitik Hiyerarşi Yöntemi Ve CBS Entegrasyonu**, İTÜ Dergisi seri d: mühendislik, 9(6), 37, s. 40.

³⁹ Mustafa Kaya, a.g.e., s. 44.

⁴⁰ ISDR, UN., **Hyogo Framework For Action 2005-2015: Building The Resilience Of Nations And Communities To Disasters**, Extract From The Final Report Of The World Conference On Disaster Reduction, (A/CONF. 206/6). 2005

⁴¹ Recai Akyel, a.g.e., s. 17.

- Risklerin azaltılmasının kalkınma planları ve politikalar ile bütünleştirilmesi,
- Afetlere karşı bilincin ve duyarlılığın daha da güçlendirilmesi,
- Afet risk yönetiminin tüm acil durumların hazırlık, müdahale ve iyileştirme safhalarının tümüne dâhil edilmesidir⁴².

Hyogo Çerçeve Eylem Planındaki başlıca eylemler ise;

- Afet risklerini azaltma faaliyetlerinin ulusal ve yerel düzeyde kurumsal temelde ilk öncelik olmasının sağlanması,
- Olası afet risklerinin tümünün tanımlanması, analizi, değerlendirilmesi, takip ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi,
- Afetlere karşı daha bilinçli ve eğitilmiş bir toplum oluşturulması,
- Afet risk faktörlerinin mümkün oldukça azaltılması,
- Tüm afet türlerine karşı etkili hazırlıkları daha da güçlendirilmesidir⁴³.

Bu çalışmalar sonucunda afet yönetiminde daha modern ve etkili bir anlayışın gelişmesi sağlanmıştır. Bu yeni anlayışla afet yönetiminde ilk önceliğin, kriz yönetiminden daha çok risk yönetimine verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır⁴⁴. Afet öncesi bilinçli ve planlı tüm çalışmalar, özellikle risk yönetimi çalışmaları afetlerden sonra meydana gelebilecek zarar ve kayıpları en aza indirmek amacıyla, modern afet yönetim sisteminin en önemli parçası haline almıştır. Artık dünyada çoğu ülke afet yönetim sistemlerini risk azaltma odaklı olarak düzenlemekte, araştırma ve planlamalarını bu kapsamda geliştirmektedir⁴⁵.

Ülkemizde ise afet yönetimi, ilk başlarda afet sonrası yapılması gereken arama ve kurtarma, yardım ve yapılaşma gibi müdahaleler şeklinde kriz yönetimi bünyesinde ele alınmış ve afetin bir kriz unsuru olarak etkilerinin ortadan kaldırılması

⁴² Matsuoaka Yuki, Rajib Shaw, **Linking Resilience Planning To Hyogo Framework For Action In Cities**, Climate And Disaster Resilience In Cities Community, Environment And Disaster Risk Management, 6 , 2011, s. 129-147.

⁴³ T. C. Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, **Afet Yönetiminde Etkinlik**, Ankara, 2014, s. 8-9.

⁴⁴ Jasanoff, Sheila, Ed. **Learning From Disaster: Risk Management After Bhopal**, University Of Pennsylvania Press, 1994

⁴⁵ Gülay Aşıkoğlu Şahin , **Kentsel Afet Risklerine Yönelik Zarar Azaltma Stratejilerinin Geliştirilmesi** , Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Kasım, 2009, İzmir, s. 4.

hedeflenmiştir⁴⁶. Ancak ülkemizde 1999 yılında Marmara Bölgesinde meydana gelen depremler, afet yönetimindeki büyük açıklarımızın kapatılmasına yönelik çabaların başlaması için bir milat olarak kabul edilmiştir⁴⁷.

Ülkemiz, afet yönetimine daha bilinçli ve modern bir yaklaşımla bakmış ve yapmış olduğu çalışmalar neticesinde, öncelikle afet yönetiminde görev alan farklı kurumlardan kaynaklanan çok başlılığı ortadan kaldırmak başta olmak üzere 2009 mayıs ayında kabul edilen 5902 sayılı kanun ile afet yönetiminden sorumlu söz konusu üç genel müdürlük kaldırılıp, merkezde Başbakanlık’a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, illerde de direk valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri kurulmuştur. Bu kanun sayesinde modern afet yönetimi mantığı ile ülkemizde artık kriz yönetimi anlayışı yerine, risk yönetimi anlayışına öncelik verilmiştir⁴⁸.

5902 sayılı kanun ile tüm afet ve acil durumlar için, afet öncesi ve sonrası gerekli tüm çalışmaların yürütülmesinde yetkili olan kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonun sağlanmasından ve bu konularda strateji üretilmesinden ve uygulanmasından Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) sorumlu kılınmıştır⁴⁹.

Ülkemizde yalnızca doğal afetler değil insan kaynaklı ve teknolojik afetlerin etkin yönetimi amacıyla “Teknolojik Afetler Yol Haritası Belgesi” hazırlanmıştır. AFAD’ın yasal olarak tanımlanmış görevleri göz önünde bulundurularak, teknolojik afetlere ilişkin hizmetlerin yürütülmesinde ulusal mevzuat, uluslararası ve bölgesel sözleşmeler ve ilgili AB mevzuatı dikkate alınarak gereksinimlerin belirlenmesi ve bu gereksinimlerin uygulanması için eylem planlarının hazırlanması ve ulusal önceliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır⁵⁰.

Hem Birleşmiş Milletlerin Bin Yıllık Kalkınma Hedeflerinde hem de Hyogo Çerçeve Eylem Planı’nda da yer aldığı şekliyle, ülkemizde AFAD modern afet yönetim şekli olan bütünleşik afet yönetimi sistemini koordine etmektedir. Olası bütün afet ve acil durumları yönetmede AFAD sorumludur. Bu şekilde modern afet yönetimi mantığı

⁴⁶ Recai Akyel, a.g.e., s. 17.

⁴⁷ Mustafa Cin, **Sınıf Öğretmeni Adaylarının Doğal Afetler İle İlgili Yanılgıları**, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 22, Temmuz, 2010, s. 70 – 81.

⁴⁸ Demir Akin, Kerem Kuterdem, **Yerelden Uluslararası Afet Yönetimi**, Afad Dergisi, 2012, sayı:1, s. 54.

⁴⁹ Mehmet Aktel, a.g.e., s. 180.

⁵⁰ Yol Haritası Belgesi Planlama Ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı, **Teknolojik Afetler**, Teknolojik Afetler Risk Azaltma Çalışma Grubu Eylül, 2014

içerisinde çok sesliliğin veya koordinasyon eksikliğinin önüne geçilmiş olacaktır⁵¹.

Ülkemizdeki tüm bu olumlu gelişmelere rağmen etkin bir afet yönetimi için sorumluluk yalnızca ülke yönetimine yüklenmemeli, toplumun her bir bireyi, üzerine düşen önemli görevleri üstlenerek, afet yönetiminin tüm aşamalarında yetkililere destek olmalıdır⁵².

1.5. AFET YÖNETİMİNİN TEMEL İLKELERİ

Afet yönetiminde temel ilkeler risklerin azaltılması, planlama ve hazırlık, müdahale ve iyileştirme şeklinde sıralanabilir⁵³.

1.5.1. Risklerin Azaltılması Aşaması

Olası tüm afetler öncesinde, afet anında ve afet sonrasında yürütülen risk yönetimi faaliyetlerini kapsayan genel bir kavramdır. Risk değerlendirme sonucunda, risklerin ortadan kaldırılmasına veya şiddetinin azaltılmasına yönelik faaliyetleri hedeflenir⁵⁴. Bu faaliyetler ;

- Ülke genelinde tüm afet ve acil durum faaliyetlerine yönelik etkin risk yönetimi ile olası zararları azaltma veya tümüyle ortadan kaldırma,
- Ulusal çapta afet yönetiminin belirlenmesi ve eylem planı,
- Muhtemel riskli bölgelerinin tespiti ve önleyici tedbir alımı,
- Risk altındaki yerlerin plan, proje ve imar esasları⁵⁵,
- Geçmişte afet ve acil durumlarla ilgili yaşanmış tecrübeler ve mevcut değerlendirme raporları,
- Her türlü yardım esasları,
- Uluslararası bilgi paylaşımı,

⁵¹ <https://www.afad.gov.tr/belgeler/afadsp2013-2017.pdf> 10.3.2005 t.c. başkanlığı afet ve acil durum yönetimi 2013 - 2017 stratejik planı, s. 18-19-21. (25.8.2015)

⁵² Çağlar Akgüngör, **Afet Sosyolojisi Konsepti ve Afet Yönetimi**, Yerel Yönetim Anlayışında Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu, Aralık, 2010, s. 43.

⁵³ Schramm Don, Ruth Newman, **Principles of Disaster Management**, Prehospital and Disaster Medicine, 1997, s. 85-89.

⁵⁴ İsmail Gündüz, **Afete Hazırlık Çalışmalarında Hangi Aşamaya Önem Vermeliyiz?**, İdarecinin Sesi Dergisi, Mart, 2011, s. 24.

⁵⁵ Murat Balamir , **Afet Politikası, Risk Ve Planlama** ,TMMOB Afet Sempozyumu, Ankara, Aralık, 2007.

- Toplumu bilgilendirmeye, bilinçlendirmeye ve eğitime yönelik faaliyetler⁵⁶,
- Afet ve acil durum yönetim standartları şeklinde sıralanabilir.

1.5.2. Hazırlıklı Olma Aşaması

Tüm ülke genelinde afetlere hazırlık, afet risklerini azaltma ve afet sonrası oluşabilecek tüm zararların hızlı bir şekilde giderilebilmesi için her türlü eğitim ve tatbikat desteği, teknik ve finansal yardımın sağlanmasıdır.

Hazırlık aşaması;

- Afet ve acil durum yönetim üslerinin, haberleşme, bilgi ve koordinasyon sistemlerinde en üst standartlara ulaştırılması,
- Erken tahmin ve uyarı sistemlerinin tesis edilip uygulamaya konulması⁵⁷,
- Toplumun her türlü afet ve acil duruma karşı eğitimi⁵⁸,
- Her türlü yardım lojistik hizmetlerinin önceden planlanması,
- Büyük küçük tüm iş yerlerine yönelik afet ve acil durum planlarının yapılması,
- Bilgi paylaşımı, verimli haberleşme ve erken uyarı sistemleri,
- Kaynakların yönetimi,
- Bölge risk haritaları,
- Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin sürekliliği,
- Müdahale ekiplerinin tatbikatlı eğitimleri,
- Uluslararası düzeyde bilgi alış veriş ve yardımlaşma,
- Mağduriyetleri azaltıcı sigorta hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
- Tüm birimlerin afetlere yönelik hizmet rol ve standartlarının belirlenmesi⁵⁹, gibi faaliyetleri kapsamaktadır.

⁵⁶ Gülkan Polat, Murat Balamir, Ahmet Yakut, a.g.e., s. 32.

⁵⁷ Hüseyin Turoğlu, **Bartın'da Meydana Gelen Sel ve Taşkınlara Ait Zarar Azaltma Ve Önleme Önerileri**, İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü, Türkiye Kuvaterner Sempozyumu, Haziran 2005, s. 109.

⁵⁸ O. Ergünay , B. Özmen, **Afet Yönetimi Açısından Van Depreminden Elde Edilen Dersler**, Türkiye Deprem Mühendisliği Ve Sismoloji Konferansı , Eylül , 2013 , Hatay , s. 3.

⁵⁹ Hakan Demir, a.g.e., s.147.

1.5.3. Müdahale Aşaması

Olası afet veya acil durumlar sırasında ve olayın hemen sonrasında yaşanan tüm olumsuz etkileri azaltmak ve etkilenen toplum ve bölgenin en kısa sürede yaralarının sarılması amacıyla yapılan faaliyetleri içerir⁶⁰. Bu faaliyetler,

- Hızlı haberleşme ve ulaştırma,
- Yangın, elektrik ve tehlikeli maddelerden korunma,
- Bilinçli arama ve kurtarma,
- Triaaj ve öncelikli stabilizasyon⁶¹
- Bölgenin güvenlik ve emniyeti,
- Cenazelerin defin işlemleri,
- Sanitasyon ve sağlık hizmetleri,
- Acil barınma alanlarının tahsisi,
- Beslenme ve giyinme ihtiyaçlarının karşılanması,
- Farklı çeşitte enkazları bilinçli bir şekilde kaldırma⁶²,
- Hasar tespitleri,
- Alt yapının onarılması,
- Gıda, tarım ve hayvan güvenliğinin sağlanması,
- Sosyal destekler,
- Lojistik, bakım ve bilgi yönetimi⁶³,
- Ekonomik yardımların finansmanı gibi afet yönetiminin en hızlı olması

gereken safhasını oluşturmaktadır. Bu safhada AFAD gibi tek merkezden yapılacak olan koordinasyon ve etkin görev dağılımı büyük bir önem taşımaktadır⁶⁴.

⁶⁰ Klingman, Avigdor, **School community in disaster: Planning for intervention**, Journal of Community Psychology, 1988, s. 205-216.

⁶¹ Gökhan Adaş ve ark., **Büyük Afetlerde Sağlık Hizmetlerinin Planlanması Organizasyonu ve Triaaj**, Okmeydanı Tıp Dergisi, sayı 2, 2012, s.124-134.

⁶² Hikmet İskender , Levent Trabzon , Nihan Erdoğan, **Afetlere ve Olağandışı Olaylara Müdahalede Enkaz Yönetimi**, TMMOB Afet Sempozyumu, s. 289.

⁶³ Barbaroso&gcaron, G, **A Two-Stage Stochastic Programming Framework For Transportation Planning İn Disaster Response**, Journal Of The Operational Research Society 55.1 , 2004, s. 43-53.

⁶⁴ <http://inovax.net/inovax/2015/02/afad-calismalari-ve-28-subat-sivil-savunma-gunu/> (15.7.2015)

1.5.4. İyileştirme Aşaması

Tüm bölge ve bölge insanlarının ekonomik ve sosyal ve psikolojik durumlarının hızlı bir şekilde normal hale getirilebilmesi için yapılan maddi ve manevi tüm faaliyetleri kapsar⁶⁵. Bu faaliyetler;

- Her türlü afet veya acil durum sonrası normal hayata dönmeyi sağlayıcı tüm tedbirler,
- Güvenli yer seçimi,
- Afet konutları veya evini yapanlara destek,
- Afet bölgesinin imar, plan ve projelerinin düzenlemesi,
- Afet sonrası daha güvenli ve planlı yapılanma,
- Psikolojik destek ve rehabilitasyonlarla mağdur bireylerin her birine

normalleşme sürecinde destek olmayı amaçlar⁶⁶. (Şekil 1.2)

Anlaşılabacağı üzere iyileştirme süreci yalnızca yaraların sarılmasından, zararların giderilmesinden ibaret değildir. Afetler sonrası yapılacak her iyileştirme süreci aynı zamanda olası yeni afetler için bir hazırlık sürecini oluşturmaktadır. Aynı acı tecrübeyi yaşamak istemeyen devletlerin ve toplumların, bu yeni hazırlık aşamasında daha bilinçli ve daha kararlı davranması gerekir⁶⁷.

⁶⁵ Arzu İşeri Say, Kıvanç İnemen, Hayat Kabasakal, **Örgütlü Katılım Ve Afet Yönetimi Etkileşimi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2005, s. 9-18.

⁶⁶ Ö. Işık ve ark., **Afet Yönetimi ve Afet Odaklı Sağlık Hizmetleri**, Okmeydanı Tıp Dergisi , sayı 2, 2012, s. 88.

⁶⁷ Schulberg, Herbert C, **Disaster, Crisis Theory, And Intervention Strategies**, OMEGA-Journal Of Death And Dying , 1974, s.77-87.

Şekil 1.2. Afet Yönetimi Aşamaları⁶⁸

⁶⁸ <http://www.istanbulafad.gov.tr/icerik/faydali-bilgiler/> (11.7.2015)

İKİNCİ BÖLÜM

2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

2.1.AFET YÖNETİMİ VE İŞ SAĞLI VE GÜVENLİĞİ

Doğal, insan kaynaklı veya teknolojik tehlikelerin toplumun yaşamı ve sahip oldukları tüm varlıkları için ne kadar büyük tehditler oluşturabileceği açıktır. Bu noktada bir gereklilik olan “Afet Yönetimi” kavramı, tüm tehlike türlerine karşı hazırlıklı olma, olası zararları azaltma, etkin müdahale ve iyileştirme safhaları ile var olan tüm kaynakları organize edip analiz, planlama, değerlendirme, karar alma ve uygulama süreçlerinin tümünü kapsar⁶⁹.

Ülkemizde özellikle son yıllarda, afet veya kaza risklerinin daha yüksek olduğu sanayi ve maden gibi binlerce insanın istihdam edildiği büyük iş sahalarında afet yönetimi kapsamında daha geniş çaplı çalışmalar yürütülmektedir. Bu tür iş sahalarında her geçen yıl daha planlı ve akılcı uygulamalar geliştirilip çıkarılan yasalarla işverenler ve aynı zamanda çalışanlar bu sürece müdahil edilmeye çalışılmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği kavramı üzerinde son zamanlardaki ciddi çalışmalar buna örnek olarak verilebilir⁷⁰. Nüfusumuzun %85’i, sanayi tesislerimizin ise %98’nin deprem kuşaklarında yer aldığı unutulmamalıdır⁷¹. Örnek olarak 17 Ağustos 1999 depreminden sonra Kocaeli Sanayi Odası’nın raporlarına göre oda üyesi 1062 işletmeden 345’i hasar görmüştür. Üye işletmelerin çalışma kapasiteleri depremde önce %70 iken, depremde bir ay sonra ortalama %31’e düşmüştür. Üretim ise ortalama 34 gün durmuştur. Adapazarı’nda ise 340 sanayi tesisinden 34 tesis ağır, 73 tesis orta ve 19 tesis hafif hasar görmüştür⁷². Sanayi işletmelerinde afet veya kazalar sonrası bu tür yapısal hasarlarla birlikte oluşabilecek yangınlar ve zararlı kimyasal maddelerin bölgeye yayılımı ayrıca bir tehdittir.

⁶⁹ Mikdat Kadioğlu, Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını, 2011, s. 18.

⁷⁰ Mahmut Kabakçı, Avrupa Birliği İş Hukukunda İşverenin İş Sağlığı Ve Güvenliği İle İlgili Temel Yükümlülükleri Ve Türk Mevzuatının Uyumuna, Beta, 2009, s. 11-12

⁷¹ Zerrin Sungur, Doğal Afet Kaynaklı Risk Olgusunun Petrokimya Ve Akrilik Kimya Sanayi Sektörlerinde Sosyolojik Açısından Değerlendirilmesi Kocaeli Ve Yalova Uygulamaları, Doktora Tezi, Eskişehir, 2004, s.14

⁷² Mikdat Kadioğlu, Sanayi Ve İş Yerleri İçin Afet Acil Yardım Planlama Rehberi, Nisan, 2009 İstanbul, s.15.

Her geçen yıl artan sanayi tesisleri ve bu tesislerde istihdam edilen insan sayısındaki ciddi artışlar olası bir afet veya kaza sonrası çok ciddi kayıplara sebebiyet verebilmektedir. Afet yönetiminde bu kayıpların en aza indirilebilmesi ya da tamamen ortadan kaldırılması hedeflendiğine göre çalışan yüzbinlerce insanın iş sağlığı ve güvenliği de afet yönetimi kavramı kapsamında çok önemli bir konuma sahiptir⁷³.

Ülkemizde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012 yılının haziran ayında kabul edilmiş ve 6 ay sonra 2013 Ocak ayı itibari ile uygulamaya konulmuştur. Bu kanundan önce, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için 4857 sayılı İş Kanunundaki “İş Sağlığı ve Güvenliği” başlığı altındaki hükümler ve bunların yanında bazı tüzük ve yönetmeliklerden yararlanılmaktaydı. Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği alanında 6331 Kanunu ile birlikte çok ciddi bir adım atılmıştır. Bu ciddi adım 2012 yılında Avrupa Birliği İlerleme Raporu’na da konu olmuştur. Bu kanun, iş sağlığı ve güvenliği alanında kabul edilen ilk kanun olması sebebi ile ülkemiz için gerçekten büyük önem taşımaktadır. Kısıtlı içeriklere sahip olan eski düzenlemeler, 6331 sayılı yeni kanun ile kapsam olarak daha da genişletilmiştir. Risk yönetimi mantığı temel alınarak hazırlanmış olan kanun, daha çok acil durum veya iş kazaları ve meslek hastalıkları oluşmadan önce alınabilecek önlemlere yönelik düzenlemelere yer vermiştir⁷⁴. Güncellenen yönetmeliklerle iş yeri sağlığı ve güvenliği kapsamında ki tüm işletmelerin, artık risk yönetimi çalışmaları neticesinde olası afet ve acil durum planlarını hazırlamaları, uygulamalı tatbikat eğitimleri ile çalışan tüm bireylerin bilinçlendirilmesi istenmektedir. Bu kapsamda afet yönetimi metotlarından yardım alınabilir⁷⁵. Kısaca iş sağlığı ve güvenliği yasasında belirtilen yükümlü işletmelerden, olası afet ve acil durum olaylarına önlem ve hazırlık maksadıyla;

- Olası afet ve acil durumlar için risk analiz raporunun oluşturulması,
- Oluşturulan bu risk analiz raporu neticesinde zarar azaltma ve planlamaların oluşturulması,
- Hazırlanan planlar hakkında tüm çalışan personelin ciddi eğitimlerle bilgilendirilmesi,

⁷³ Zeng, S. X., Vivian WY Tam, Chi Ming Tam, **Towards occupational health and safety systems in the construction industry of China**, Safety science, 2008, s. 1155-1168.

⁷⁴ Gülsüm Korkut, Alim Tetik, **6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler Ve Temel Sorunlar**, Suleyman Demirel University Journal Of Faculty Of Economics & Administrative Sciences, 2013, s. 455-474.

⁷⁵ <http://www.birosgb.com/isg-egitim/afet-yonetimi-egitim> (10.8.2015)

- Arama kurtarma, tahliye, İlkyardım, yangın söndürme gibi faaliyetler için sertifikalı eğitimlerle ekiplerinin kurulması,
- Deprem, yangın ve tahliye Tatbikatlarının yılda bir defa zorunlu olarak yerine getirilmesi istenmektedir⁷⁶.

İş sağlığı ve güvenliği yönetimi, afet yönetim sisteminin iş yerlerine uygulanmış hali gibidir. Yeni yasalar ve yönetmelik sayesinde, her iki yönetim biçimi de modern mantıkla kiriz odaklı değil zararları tamamen ortadan kaldırmayı veya en aza indirmeyi hedefleyen risk odaklı bir anlayışa sahiptir⁷⁷. İşyeri sağlığı ve güvenliği yönetimi ile hedeflenen, yalnızca çalışanların geçirebileceği küçük kazalar veya meslek hastalıklarının önüne geçmek değildir. Aynı zamanda insan kaynaklı büyük teknolojik afetlerin önüne geçebilmekte hedeflenmektedir⁷⁸.

2.2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TANIMI

Sanayi devriminden günümüze teknolojinin ve üretimde kullanılan yöntemlerin gelişmesi ile iş kazaları, meslek hastalıkları ve teknolojik afetlerin meydana gelme oranı her geçen gün artmıştır. Bunun sonucu olarak insanlık iş kazalarının, meslek hastalıklarının ve olası insan kaynaklı teknolojik afetlerin önüne geçebilmek için önlemler almaya başlamıştır. Günümüzde bu önlemler artık bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim mekanizması ile gerçekleştirilmektedir. Çalışanlar için işyerilerindeki fiziki çevre koşullarından kaynaklanan tüm riskler göz önüne alınarak bunların ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi hedeflenmektedir⁷⁹. Teknolojinin gelişimi ve yeni yasalarla birlikte yeni yönetim anlayışlarının ortaya çıkması sürekli iş sağlığı ve güvenliği kavramının da gelişmesine sebep olmaktadır⁸⁰.

Dünya Sağlık Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü iş sağlığı ve güvenliği kavramını, tüm çalışanların fizyolojik ve psikolojik durumlarına en uygun mesleklere

⁷⁶ İlknur Kılış, Seçil Demir, **İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Verme Yükümlülüğü Üzerine Bir İnceleme**, Çalışma İlişkileri Dergisi, 3.1, 2012, s.23-47.

⁷⁷ Lynda S. Robson, et al, **The Effectiveness Of Occupational Health And Safety Management System Interventions: A Systematic Review**, Safety Science 45.3, 2007, s.329-353.

⁷⁸ Ibrahim Shaluf, Fakharul-razi Ahmadun, Sa'ari Mustapha, **Technological disaster's criteria and models.** Disaster Prevention and Management: An International Journal. 12.4, 2003, s. 305-311.

⁷⁹ Mustafa Ürüt, **Türk Otomotiv Sektöründe İş Sağlığı Ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi (Ohsas 18001) Uygulaması Ve Bir Firma Örneği**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 21.

⁸⁰ Hande Gülşen, **İş Sağlığı Ve Güvenliği Konseptinin Dünyadaki Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi**, TİSK İşveren Dergisi, Cilt:42, sayı:7, nisan 2004, s. 29.

yerleştirilmesini, iş yerlerindeki farklı çalışma koşullarına rağmen çalışanların fiziki, ekonomik, sosyal ve ruhsal hallerinin en iyi düzeyde seyretmesini ve bu düzeyde süreklilik arz etmesini hedefleyen bir yönetim şekli olarak tanımlamışlardır⁸¹.

İş sağlığı ve güvenliği kavramı, psikolojiden davranış bilimlerine, ergonomi ve sağlıktan mühendislikteki son teknolojiye kadar, öncelikle çalışanların kazalardan ve hastalıklardan korunmasını, üretim ve ekonomik kayıplarının önlenmesini sağlayan, sürekli gelişim ve güncellenmenin yer aldığı sistemli ve bilimsel çalışmaların toplamıdır⁸².

2.3. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN AMACI

İş sağlığı ve güvenliğinde amaç çalışanların sağlığının korunmasıdır. Bütün çabalara rağmen sağlığını koruyamadığımız, yani hastalanan veya kaza geçirenlerin iyileştirilmesi de (tedavi ve rehabilitasyonu) iş sağlığı etkinlikleri arasında yer alır. Ancak bu uygulamalarda temel amaç çalışanın sağlığının korunması olmalıdır. Çalışanın sağlığının nasıl bozulduğunun, çalışan bir kişinin nasıl hastalandığının veya kazaya uğradığının iyi bir şekilde incelenmesi ve anlaşılması gerekir⁸³. Bu süreçte hem işverenlerin hem de çalışanların bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi büyük önem taşır.

2.4. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN ÖNEMİ

Günümüzde iş sağlığı ve güvenliği konusuna verilen önem gittikçe artmaktadır. Bu da insana verilen değerin de arttığının göstergesidir. Bu konuda devlet yetkililerinden işveren ve tüm çalışanlara kadar herkes kendine düşen hassasiyeti göstermelidir. Bu hassasiyet sayesinde pek çok kaza, ölüm, yaralanma ve hastalıkların önüne geçilecektir⁸⁴.

Şunu kabul etmeliyiz ki artık iş sağlığı ve güvenliğinin iş yerlerinde

⁸¹ Onur Semerci, **İş Sağlığı ve Güvenliğinde Risk Değerlendirmesi: Metal Sektöründe Bir Uygulama**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2012, s. 3.

⁸² Yalçın Seyhan, **Ankara İlinde, Ağaç İşleri Sektöründe Faaliyet Gösteren Orta Ve Büyük Ölçekli İşletmelerde İş Sağlığı Ve İş Güvenliği Üzerine Araştırmalar**, Bartın Üniversitesi FBE Orman Endüstri Mühendisliği ABD, Yüksek Lisans Tezi, Bartın, 2009, s. 2.

⁸³ Nazmi Bilir, **İş Sağlığı Uygulama İlkeleri**, İş Sağlığı Ve Güvenliği Dergisi, Sayı 1, 2001, s. 10.

⁸⁴ Esin Karacan, Özlem Nazan Erdoğan, **İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliğine İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Çözümsel Bir Yaklaşım**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 2011, s. 102-103.

uygulanması hem ahlaki bir görev, hem de yasal zorunluluktur. İlk başta işyeri sağlığı ve güvenliği kapsamında yapılması gereken tüm tedbirler, işverenler ve çalışanlar açısından masraflı ve gereksizmiş gibi algılanabilir. Bir kaza sonrası oluşabilecek kayıplar daha büyük acılara ve masraflara sebebiyet verecektir. Telafisi asla mümkün olmayan sonuçlar iş sağlığı ve güvenliği yönetimi sayesinde tamamen ortadan kaldırılabılır veya en aza indirilebilir⁸⁵.

İş sağlığı ve güvenliği sayesinde yalnızca çalışanların sağlık ve güvenliği sağlanmış olmuyor. Aynı zamanda maddi kayıpların azalmasına, üretimin kesintiye uğramasına ve iş gücü veriminin düşmesine de engel olunmuş oluyor⁸⁶.

Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı, işyerindeki tüm çalışanların motivasyonunu arttıracak, bu sayede işletmelerde verimlilik, etkinlik ve kalite yükselecektir. Bu durum işverenler için ekonomik anlamda kazanç getirecektir. İş sağlığı ve güvenliği için yapılan her harcama fazlasıyla işverenlere kazanç sağlayacaktır.

Çalışanlar tarafından ise kendilerine değer verildiği algısı, yönetime olan bağlılıklarını da arttıracaktır. Kısaca her açıdan iş sağlığı ve güvenliği yönetimi işverenler, çalışanlar, tüm toplum ve ekonomik anlamda ülke için büyük bir kazançtır⁸⁷.

İşyerlerinde tam anlamıyla yerleşmiş iş sağlığı ve güvenliği anlayışı

- Çalışanların tüm endişelerini giderecek, psikolojik ve zihinsel sağlıklarını destekleyecek,
- Çalışanların özel durumlarının ve kişisel ihtiyaçlarının dikkate alındığı,
- Güven doğruluk ve dürüstlük ile karakterize edilmiş ,
- Çalışanların birbirlerine ve yönetime saygı duyduğu ,
- Çalışanların iş becerilerini geliştirmesinin teşvik edildiği ,
- Özverili ve bilinçli çalışanların çabalarının takdir edilip ödüllendirildiği ,
- Çalışanların fikirlerine yönetim tarafından önem verildiği,

⁸⁵ Zohar Dov, **The influence of leadership and climate on occupational health and safety**, Health and safety in organizations: A multilevel perspective, 2003, s. 201-230.

⁸⁶ Ayşegül Ercan, **Türkiye’de Yapı Sektöründe İşçi Sağlığı Ve Güvenliğinin Değerlendirilmesi**, Politeknik Dergisi, cilt 13, sayı 1, 2010, s. 51.

⁸⁷ Burcu Özge Özasan, **İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ve Lojistik Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerde Bir Araştırma**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı Doktora Tezi , İstanbul, 2011, s. 11.

- Çalışanların görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirdiği mükemmel bir ortam oluşumuna imkan tanır⁸⁸.

2.5. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE RİSK DEĞERLENDİRMESİ

Risk değerlendirmesi, çalışma alanı veya dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenip, çalışanlara, işyerine ve çevresine verebileceği tüm zararları önlemek amacıyla yapılan çalışmaların tümüdür⁸⁹.

Modern afet yönetimi anlayışı nasıl risk odaklı ise aynı şekilde işyerlerindeki iş sağlığı ve güvenliğinin yönetim anlayışı da risk odaklıdır. Yapılacak geniş kapsamlı bir risk değerlendirmesi yönetim sürecini başarılı kılacaktır. Risk değerlendirmesinin yapılmadığı bir çalışma alanında sağlık ve güvenlikten bahsetmek pek doğru olmaz⁹⁰.

Ülkemizde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile sağlık ve güvenlik kavramları risk odaklı bir anlayışla koruma altına alınmaya çalışılmaktadır. Bu kanunda risk değerlendirmesi, çalışma alanlarında olası tüm tehlikelerin belirlenip, risk oluşturacak tüm faktörlerin analizi yapılarak, tedbir amaçlı ortaya konan çalışmalar şeklinde tanımlanır⁹¹.

Kanun ile İş Sağlığı ve Güvenliğinin afet veya kazalar öncesi risklerin azaltılması yaklaşımı büyük önem kazandığı için yükümlü işyerlerinin risk değerlendirme ekibi oluşturması gerekmektedir⁹². Bu değerlendirme ekibi;

- Başta işveren veya işveren vekili,
- Bir veya birden fazla iş sağlığı ve güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri,
- Çalışanları temsil edebilecek bir veya birden fazla kişi,

⁸⁸ J. Samra, M. Gilbert, M. Shain, D. Bilsker, **Centre for Applied Research in Mental Health and Addiction**, 2012

⁸⁹ İş Sağlığı Ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, **Beş Adımda Risk Değerlendirmesi**, Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayını, Ankara, 2007, s. 9.

⁹⁰ Saari, Jorma, **Risk assessment and risk evaluation and the training of OHS professionals**, Safety science, 1995, s. 183-189.

⁹¹ Mesut Cemil İşler, **İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimleri İle Güvenlik Kültürünün İş Kazası Ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesindeki Etkisi**, T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2013, s. 8.

⁹² Resmi Gazete, Tarihi: 29.12.2012, Resmi Gazete Sayısı: 28512, İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, Madde 6

- İşletmedeki destek elemanları veya ihtiyaç duyulduğunda destek için işyeri dışındaki kişiler veya kuruluşlardan temin edilen destek elemanı,
- İşyerindeki tüm alt birimleri temsil edebilecek, çalışma birimlerindeki tüm tehlike ve riskler hakkında bilgi sahibi olan çalışanları kapsar.

Ekip oluşturulduktan sonra;

- Yapılacak tüm çalışmaların koordinasyonu işveren veya işveren vekilinin kendisi tarafından sağlanabileceği gibi ekipten seçeceği bir kişi tarafından da sağlanabilir.
- İşveren veya işveren vekili risk değerlendirilmesinin yapıldığı tüm çalışmalarda, ekipteki kişilerin görevlerini yerlerine getirebilmeleri için her türlü araç, gereç, zemin ve zaman gibi imkanları tanıyarak, tüm ihtiyaçları karşılayacak ve yürütülen görevlerde hak ve yetki kısıtlaması yapmayacaktır.
- İşveren veya işveren vekili tarafından verilen bilgi veya belgeler, risk değerlendirme ekibindeki herkes tarafından korunur ve gizli tutulur.
- İş yerlerinde risk değerlendirmesi⁹³
- Çalışanların risklerden etkilenme durumları,
- Kullanılacak iş ekipmanları, kimyasal ve diğer materyallerin seçimi,
- İşyerindeki düzen ve ergonomik yapı,
- Çalışanların özel durumları,
- Kişisel koruyucu ekipmanlarının belirlenmesi
- İdari yönetim ve çalışanların iş sağlığı güvenliği uyumunun tespiti,
- İş sağlığı ve güvenliği kapsamında tüm kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılması gibi esasları kapsar.

İş yerlerinde olası risklerin değerlendirilip kontrolünde şu adımlar uygulanır⁹⁴.

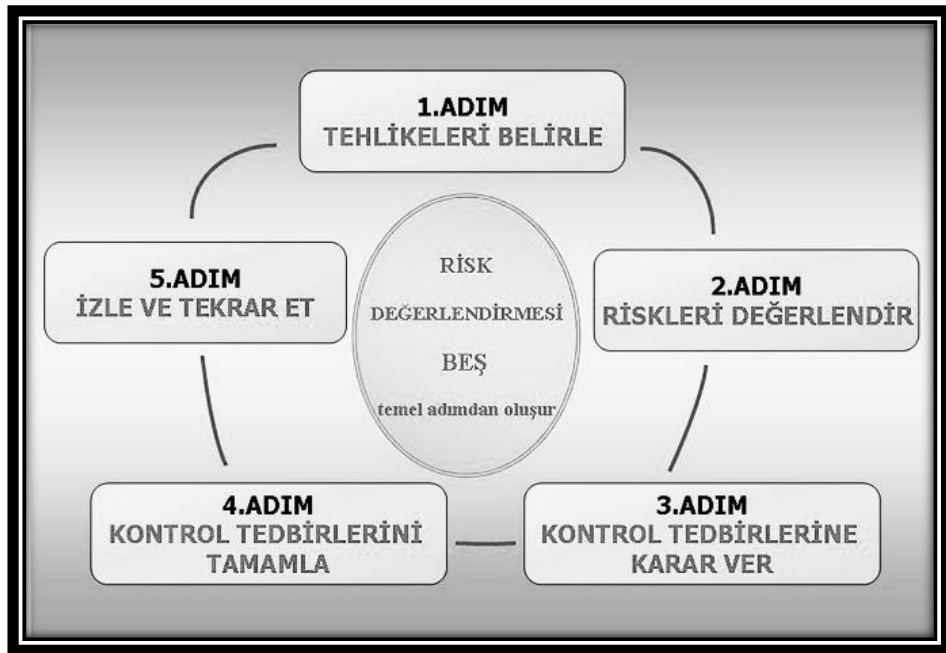
- Tehlikeler tanımlanıp bu tehlikelerden doğabilecek riskler tespit edilir ve olası risklerin kontrol edilmesi için planlama yapılır.
- Bu planlamalar ile olası risklerin tamamen ortadan kaldırılması veya etkilerinin en aza indirilmesi için şu adımlar izlenir:
- Öncelik tehlike veya tehlike kaynağının yerinde yok edilmesi,

⁹³ 6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu Resmi Gazete Tarih: 30/6/2012 Sayı : 28339

⁹⁴ İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, Madde 10 , Resmi Gazete Tarihi: 29.12.2012, Resmi Gazete Sayısı: 28512

- Tehlike veya tehlike kaynağının, tehlikeli olmayan unsurla veya daha az tehlikeli olan unsurla yer değiştirmesinin sağlanması,
- Tehlikeden doğabilecek tüm riskler ile kaynağında mücadele edilmesi,
- Yapılan planlamalar ile risklerin kontrol altına alınması işlemleri,
- Hazırlanan planların uygulama safhası ciddi şekilde takip edilir. Uygulamadaki eksiklikler giderilir.
- Uygulama safhasında toplu korunma ve kişisel korunma hususlarına öncelik verilir. Alınan tedbirlerin yeni risk oluşumlarına sebep olması engellenir.
- Risklerin belirlenip kontrol mekanizması uygulandıktan sonra tekrar risk seviyesi ölçümü yapılır ve kabul edilebilir risk seviyesi geçilmişse risk değerlendirme adımları tekrar uygulanır. (Şekil.2.1)

Şekil 2.1. Risk Değerlendirmede Temel Adımlar⁹⁵

⁹⁵ http://www.mmorize.org/etkinlikler/isg_egitim.htm (7.7.2015)

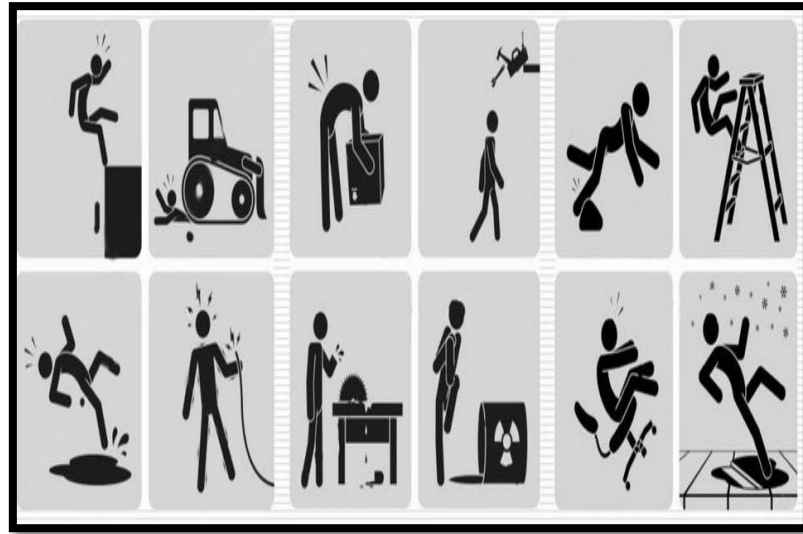
2.6. İŞ KAZALARI

İş kazası, işyerinde veya çalışma süreci boyunca herhangi bir sebeple meydana gelen, çalışanın ölümüne veya vücut bütünlüğünün fiziksel ya da ruhsal bozulmasına sebebiyet veren olaylardır⁹⁶.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) iş kazasını, öncesinde planlanmamış, belirsiz ve kontrolsüz bir şekilde, kişilere veya çevreye zarar verebilecek kapasitedeki olaylar şeklinde tanımlar. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ise beklenmedik bir şekilde kişisel ölüm veya yaralanmalara, maddi zararlara ve üretimin aksaması veya durmasına sebebiyet veren olaylardır şeklinde tanımlamıştır⁹⁷.

Yapılan araştırmaların genelinde, İş kazalarının % 50' sinin kolaylıkla önlenebilir türden olduğu, % 48' inin bilinçli bir çalışma sistemi ile önlenebileceğini, % 2 sinin ise hiçbir şekilde önlenemeyecek kazalar olduğu ortaya çıkmıştır⁹⁸. (Şekil 2.2)

Şekil 2.2. Olası İş Kazaları⁹⁹

Sonuç olarak insan, makine ve teçhizat veya çalışma ortamı ve çevre gibi faktörler sebebiyle gerçekleşen iş kazalarının % 98' i önlenebilir türdendir¹⁰⁰.

⁹⁶ İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu, Resmi Gazete 30.06.2012, Sayı:28339, Madde:3

⁹⁷ İlknur Çakar, **İş Kazaları Sunumu**, T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı Ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, 2011.

⁹⁸ <http://www.isguv.com/basmakaleler.htm> (8.8.2015)

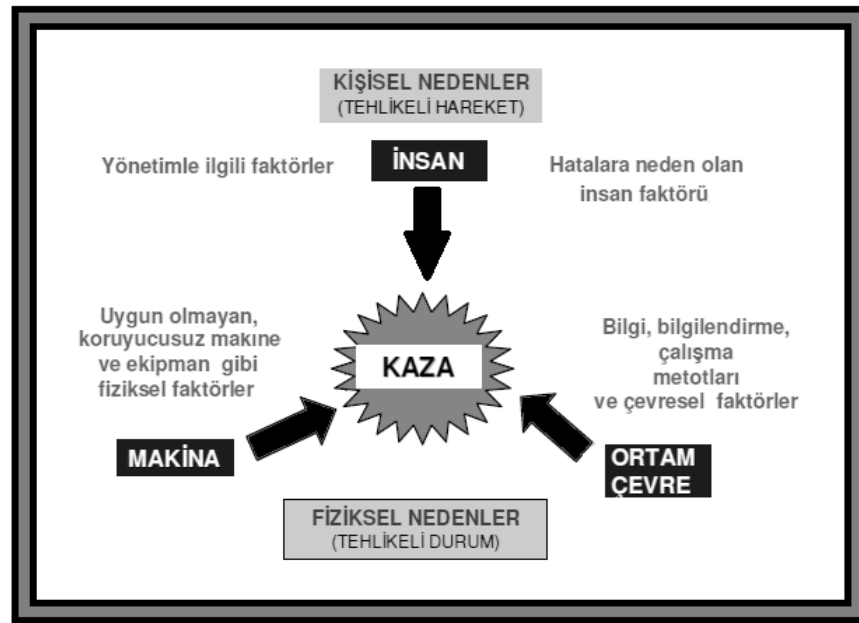
⁹⁹ <http://zinciros.gb.com/RiskDegerlendirmesi.aspx> (11.8.2015)

¹⁰⁰ <http://www.dsi.gov.tr/haberler/2015/02/25/dsiissagligi> (23.7.2015)

İşyerlerinde çalışanların karşılaşabileceği iş kazalarının başlıca sebepleri;

- **İnsan Kaynaklı:** ihmalkârlık, unutkanlık, dikkat eksikliği, stres, istemsiz davranışlar, hatalı davranışlar, bilgisizlik, ülfet, yorgunluk, uykusuzluk, alkol, hastalık...
- **Yönetim Kaynaklı:** İletişim eksikliği, yönetimdeki organizasyonu eksikliği, kural ve talimatların yetersizliği, eksik güvenlik yönetim, eğitim ve öğretim yetersizliği, uygunsuz personelin istihdamı...
- **Makine ve Ekipman Kaynaklı:** Makinelerin bakım ve kontrol eksikliği, yıpranma, makine koruyucularının kullanılmaması, teknolojinin eskimesi, hatalı yerleştirme, kişisel koruyucu donanımların kullanılmaması¹⁰¹...
- **Ortam ve Çevre Kaynaklı:** İşyerindeki ortamın sıcaklığı, nemi, gürültü düzeyi, aydınlatması, toz ve havalandırma düzeyi, giriş ve çıkışlar, zemin gibi faktörlerle birlikte çevreden gelebilecek, jeolojik ve meteorolojik tehditler şeklinde sıralanabilir¹⁰². (Şekil 2.3)

Şekil 2.3. İş Kazası Nedenleri¹⁰³

¹⁰¹ Nag, P. K., and V. G. Patel, **Work Accidents Among Shiftworkers In Industry**, International Journal of Industrial Ergonomics, 1998, s. 275-281.

¹⁰² Fırat Kaçar, **İş Sağlığı Ve Güvenliğinde Risk Yönetimi Ve Değerlendirmesi**, İstanbul Üniversitesi İş Sağlığı Koordinatörlüğü Sunumu, s.57

¹⁰³ <http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowDoc/WLP+Repository/per/dosyalar/duyurular/iskazalari> (1.8.2015)

2.6.1 Ülkemizde İş Kazaları

Ülkemiz iş kazalarında Avrupa ülkeleri arasında ilk sırada, dünya genelinde ise üçüncü sırada yer almaktadır. SGK verilerine göre, 2002 ile 2013 yılları arasında herhangi bir iş kazası geçiren toplam sigortalı çalışan sayısı 1 milyon 921 bin kişi. Bu kazalarda ölen toplam sigortalı çalışan sayısı ise 13 bin 510 kişidir. Yaşanan en fazla iş kazası 2013 yılında 191 bin 389 çalışan sayısı ile meydana gelmiştir. En fazla iş kazası sonucu sigortalı çalışanın öldüğü yıl ise 1710 kişi ile 2011 yılında olmuştur¹⁰⁴. Ayrıca 2002 ile 2014 yılları arasında başhekim onaylı iş göremezlik raporu alan çalışan sayısı ise 15 milyon 519 bin 496 kişidir¹⁰⁵.

Ülkemizde son yıllarda ki sanayi ve teknolojiye hızlı büyüme, istihdam sayısındaki artış takdir edilecek bir durum olmasına rağmen; bu hızlı yükseliş, neticesi ölüm veya sakatlıklarla sonuçlanan iş kazaları ve meslek hastalıklarındaki artışlara bahane olamaz. Tam aksine ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği yönetimi daha büyük öncelik kazanmalıdır. Elbette ki bu öncelik kâğıt üzerinde değil uygulamalarda olmalıdır¹⁰⁶.

Ülkemizde 1900-2014 yılları arasında 133 adet endüstriyel kaynaklı teknolojik afet meydana gelmiş ve 5912 kişi yaşamını yitirmiştir. Ayrıca 278 Milyon dolar ekonomik kayıp olmuştur¹⁰⁷.

Ülkemizde 1941 yılından günümüze kadar meydana gelen maden kazalarında 3000'den fazla insan yaşamını yitirmiştir. Yüz binden fazla insanımızda yaralanmıştır. Madenlerdeki kazaların başlıca sebepleri, metan gazı patlaması, göçük, yangın ve su baskınlarıdır. Ülkemizde maden kazalarının en çok görüldüğü il Zonguldak iken en büyük maden faciamız Mayıs 2014 yılında 301 kişinin hayatını kaybettiği Manisa Soma ilçesinde meydana gelmiştir. Tüm bunların sonucunda madenler iş kazalarının en fazla yaşandığı iş yerleri halini almıştır¹⁰⁸. Türkiye, maden kazaları sonucu yaşanan ölümlerde dünyada ilk sıralarda yer almaktadır kömür tüm dünyada yaklaşık 50 ülkede üretilmektedir.

¹⁰⁴ <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler> (2.9.2015)

¹⁰⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/27588984.asp> (13.8.2015)

¹⁰⁶ Yılmaz, Fatih, **Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülkelerde Ve Türkiye'de İş Sağlığı Ve Güvenliği**, International Journal of Human Sciences, 6.1, 2009, s. 19.

¹⁰⁷ Planlama Ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı Teknolojik Afetler Risk Azaltma Çalışma Grubu, **2014-2023 Büyük Endüstriyel Kazalar Yol Haritası Belgesi**, Eylül, 2014

¹⁰⁸ https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27deki_madencilik_kazalar%C4%B1 (25.8.2015)

Dünyada en büyük kömür üretici ülkeleri; Çin, ABD, Hindistan ve Avustralya'dır. Ülkemiz ise taş kömürü üretiminde 50 ülkede 44. sırada yer almaktadır. Buna rağmen kömür üretiminde lider ülkeler olan ABD ve Çin ile kıyaslandığında ülkemizde kömür madenlerinde daha fazla iş kazası meydana gelmektedir¹⁰⁹.(Şekil 2.4)

Şekil 2.4. Taş Kömür Üretimi Ve Ölüm Sayısı¹¹⁰

Milyon ton taş kömürü üretimi başına düşen ölüm sayısı			
	Türkiye	Çin	ABD
2000	7,10	4,08	0,03
2001	7,22	4,11	0,02
2002	6,04	3,98	0,04
2003	9,23	4,06	0,04
2004	5,14	3,03	0,03
2005	5,51	2,72	0,01
2006	2,59	2,00	0,06
2007	8,02	1,50	0,04
2008	7,22	1,27	0,02

Bilindiği gibi 1999 Marmara depremi Türkiye için bir dönüm noktasıdır. Ülke olarak olası tüm afetlere daha modern ve risk odaklı bakış açısı kazanmamızı ve radikal kararlar almamızı sağlamıştır. Aynı şekilde 2014 Soma faciasının da tüm Türkiye için iş sağlığı ve güvenliği açısından bir dönüm noktası olduğu ve aynı şekilde çıkarılan yeni yasa ve yönetmeliklerle radikal kararların alınıp hedef 2016 yılı olmak üzere uygulamaya geçirileceğini söyleyebiliriz.

¹⁰⁹ Selin Arslanhan, Hüseyin Ekrem Cünedioğlu, **Madenlerde Yaşanan İş Kazaları ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme**, TEPAV Değerlendirme Notu Temmuz, 2010, s. 4.

¹¹⁰ Selin Arslanhan , Hüseyin Ekrem Cünedioğlu, a.g.e., s. 4.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AFET VE KAZALARDA İLK YARDIM

Ülkemizdeki hızlı kentleşme, sanayileşme ve ulaşımdaki yoğunluk artışı beraberinde pek çok iş kazalarına ve trafik kazalarına sebebiyet vermektedir. Bununla beraber hemen hemen her yıl yaşadığımız doğal veya insan kaynaklı afetler sonucunda binlerce insan ölmekte, sakatlanmakta veya yaralanmaktadır¹¹¹.

Bu gibi durumlarda olay yerinde her zaman bir sağlık görevlisi olamayacağı için olaydan etkilenen ya da ortamda bulunan kişilerin kendilerine ya da başkalarına yapacakları ilkyardım uygulamaları son derece önemlidir. Toplumumuzda genel bir anlayış olarak, ilkyardım ile acil yardım ifadeleri birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Oysa acil yardım, sağlık çalışanları tarafından gerekli donanımla yapılan tıbbi müdahaleleri kapsamına rağmen; ilkyardım, bu konuda eğitim almış kişilerce olay yerinde bulunan malzemelerle ilaçsız olarak yapılan, uygulamalardır¹¹².

Olası bir afet veya kaza sonrası insanlardaki ölüm veya yaralanma hadiseleri ilk birkaç saat içerisinde meydana gelmektedir. Afet veya kazalar sonrasında ilk yardım müdahalesi % 90 yakın çevredeki kişiler tarafından yapılmak zorundadır. Bu nedenle ilk yardım bilgisine sahip kişiler insanların yaşamlarının kurtarılması bakımından önemlilik arz eder. Acil durumlarda yaşam kurtarma zinciri için ilk adım, ilk yardım uygulamaktır¹¹³.

Yapılan çalışmalar afetten sağ kurtulanların % 75'inin olaydan 30 dakika sonra enkaz kaldırma ve kurtarma çalışmalarına katıldığını göstermektedir. Bölgedeki halk tarafından en erken ve etkili yardımın başlatılıyor olması, afet öncesi eğitim ve hazırlığın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir¹¹⁴. Bu nedenle riskli bölgelerde yaşayanların afet veya kazalar sonrasında ne yapacağı konusunda alacakları eğitim çok önemlidir.

¹¹¹ Hande Gülşen, a.g.e., s. 29.

¹¹² T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü Acil Ve Afetlerde Sağlık Hizmetleri Şubesi Temel İlkyardım Uygulamaları Eğitim Kitabı, İstanbul, 2011

¹¹³ [Http://www.Hamer.Hacettepe.Edu.Tr/Ekler/Pdf/Kbn_5lusal_Ilk_Yardim_Sempozyumu.Pdf](http://www.Hamer.Hacettepe.Edu.Tr/Ekler/Pdf/Kbn_5lusal_Ilk_Yardim_Sempozyumu.Pdf) (29.6.2015)

¹¹⁴ [Http://Aciltip.Medicine.Ankara.Edu.Tr/Files/2014/10/Uzem_025.Pdf](http://Aciltip.Medicine.Ankara.Edu.Tr/Files/2014/10/Uzem_025.Pdf) (25.6.2015)

3.1. İlk Yardımın Tanımı

İlk yardım, kazaya uğrama ya da yaşamın tehlikeye düşmesi hallerinde, durumun daha kötüye gitmesini önlemek için, yapılan ilaçsız müdahaledir. İlk yardım, olay yerinde bulunanlar tarafından yapılan geçici bir uygulamadır¹¹⁵.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe sözlüğünde: “Kaza, hastalık, yangın, deprem vb. tehlikeli ve ani durumlarda hastaya kesin tedavi öncesi, olay yerinde uygulanan ilk ve ivedi işlem, sıhhi imdat” diye tarif edilmiştir¹¹⁶.

İlk yardım öncelikle ölümü ya da daha fazla oranda zarar görmeyi önler. Şoku engeller. Ağrıların azalmasına ya da ortadan kalkmasına yardımcı olur. Ancak bazı bilinçsiz ve tehlikeli davranışlardan kaçınılması da kişinin hayatının kurtulmasında ilk yardım uygulamaları kadar önemlidir¹¹⁷.

İlk yardım, ilaç veya herhangi bir tıbbi malzeme olmadığı anlarda yapılabilecek hayati bir müdahale şeklidir. Günlük yaşamımızda her an elimizin altında olabilecek temiz bir bez parçası, bir kravat, arabadaki güneşlik, ceketimiz, temiz havlu veya bir eşarp ilk yardımda kullanılabilecek en önemli malzeme yerini alabilecektir¹¹⁸.

3.2. İlk Yardımın Amacı ve Önemi

İlk yardımda en öncelikli amaç, yaşamı tehdit eden unsurların ortadan kaldırılmasıdır. İlk yardım kaza yerinde başlar, yaralının en yakın sağlık kurumuna nakli sırasında devam eder ve yaralının gittiği sağlık merkezinde tıbbi tedavinin başlamasıyla son bulur. Kaza yerine çabuk gitmek, anında müdahalede bulunmak ilk yardımda önemli netice alınması için önemlidir. Unutulmamalıdır ki en etkili ilk yardım ilk beş dakikada en bilinçli ilk yardım ise ilk yarım saatte yapılmaktadır¹¹⁹.

¹¹⁵ Dirim Aygören, **İlkyardım Ve Deprem Ve Depremden Korunma Yolları**, İstanbul Esin Yayınevi, 1999, s. 9.

¹¹⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54d3e380f1de90.91936512 (5.2.2015)

¹¹⁷ Çağatay Güler, **Temel İlk Yardım Bilgisi**, Ankara Atlas Kitapçılık, 2002, s.7.

¹¹⁸ Ülkümen Rodoplu, **Herkes İçin İlk Yardım**, Türkiye Acil Tıp Derneği, Om Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2003

¹¹⁹ Adnan Ağır, **Metal İş Kolunda Çalışan Çırakların İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Tespiti Ve Geliştirilmesi**, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen İlimleri Enstitüsü, 2000, s. 23.

Özetle ilkyardımın öncelikli amaçları şu şekilde sıralanabilir.

- Hayati tehlikeyi ortadan kaldırmak.
- Yaşam fonksiyonlarının devamını sağlamak.
- Hasta veya yaralının durumunun kötüleşmesini önlemek.
- Hasta veya yaralının İyileşmesini kolaylaştırmaktır¹²⁰.

Afet veya kazaya uğrayan acı, korku, tehlike içinde olan insanların acılarını hafifletmek, yaralarını sarmak ve yaşamlarını kurtarmak aynı zamanda bir insanlık görevidir¹²¹.

Afet veya kazaların yakınımızdaki insanların başına gelmesi halinde, derhal yapılması gereken basit müdahaleleri bilmemiz ve bu sebeple yaralının hayati tehlikesini gidermemiz ilk yardımın önemini büyük ölçüde anlamamızı sağlayacaktır. Ancak hiçbir ilk yardım müdahalesi bilgisine sahip olmadan yapacağımız en küçük yanlış müdahalenin ölüme sebebiyet verebileceğini unutmamalıyız.

3.3.İlk Yardımcının Özellikleri Ve Sorumlulukları

İlk yardımcı; ilk yardım tanımında belirtildiği gibi, hasta veya yaralıya tıbbi araç ve gereç aranmaksızın mevcut imkanlarla müdahale edebilen, temel ilk yardım kursu ile ilkyardımcı sertifikası almış kişi veya kişiler olarak tanımlanmıştır¹²².

Afet veya kaza sonrası ilk yardım müdahalesi gerektiren durumlarda genellikle insanlar telaşlı ve heyecanlıdır. Ancak böyle bir ortama rağmen ilkyardımcı sakin ve kararlı olmalıdır. Hasta veya yaralıya gerekli müdahaleleri doğru olarak yapmalıdır. Bunun için bir ilkyardımcıda ,

- Sakin, soğukkanlı ve kendine güvenme,
- Kendinin, hasta veya yaralının ve çevredekilerin can güvenliğini korumak için gerekli önlemleri alabilme,
- İnsan vücudu ile ilgili bilgilere sahip olma,
- Olay yerindeki olanakları değerlendirebilme,

¹²⁰ Tacetin Kakillioğlu ve ark., **Temel İlkyardım Uygulamaları Eğitim Kitabı**, T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü İlkyardım Ve Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı, Ankara, 2002, s. 8.

¹²¹ Dirim Aygören, a.g.e., s. 36.

¹²² <http://www.sb.gov.tr/TR/belge/1-552/ilkyardim-yonetmeligi.html>, (7.2.2015)

- Olayı, en kısa sürede doğru olarak tıbbi yardım birimine (112) bildirme,
- Çevrede bulunan kişileri organize edebilme özelliklerinin bulunması gerekir¹²³.

Müdahale anında ilk yardımcı; hiçbir zaman kendi can güvenliğini tehlikeye atmamalı, ilk yardımın bir insanlık görevi olduğuna inanmalı, içinde bulunduğu durumu değerlendirmeli, kazazedenin yardım gerektiren sakatlıklarını değerlendirmeli ve öncelik sırasına göre doğru ve yeterli yardımda bulunmalıdır¹²⁴.

3.4. İlk Yardımın Temel İlkeleri Ve Kuralları

İlk yardımın temel ilkeleri kısaca teşhis, tedavi ve taşıma şeklinde sıralanabilir.

Teşhis aşamasında, ilk yardım uygulayacak kişinin öncelikle hasta veya yaralının nasıl bir kaza geçirdiğini belirlemesi ardından da tüm belirtileri tespit etmesi gerekir. Bu amaçla hasta veya yaralının;

- Ağrısına,
- Üşüme, titreme ve terlemesine,
- Bulantı ve kusma durumuna bakılıp bütün vücut muayene edilerek yara, morluk, kanama, kırık vb. durumları belirlenir.

Tedavi aşamasında, yaralı veya hasta için öncelikli ve en uygun olan ilk yardım müdahalesi yapılır.

Taşıma aşamasında, hasta veya yaralının teşhis ve tedavisi yapıldıktan sonra en yakın sağlık kuruluşuna sevki yapılır. Taşıma esnasında da gerekli ilk yardım uygulamasına ara verilmeden devam edilmelidir¹²⁵.

İlk yardım esnasında yaralı veya hastaya sorular sorulduğunda konuşup cevap verdiğinde bilinci var ve havayolu açık, nefes alıyor ve nabız var demektir¹²⁶.

Aksi halde yaralı veya hastanın bilinci kapalı ise ilk yardımın ABC'si diye adlandırılan

¹²³ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), **İlk Yardımın Temel İlkeleri**, Ankara, 2011, s. 4-5.

¹²⁴ Halis İlke Özkan, **Denizli İl Merkezinde Görev Yapan Polislerin İlk Yardım Eğitimi Öncesi Ve Sonrası Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi**, Uzmanlık Tezi, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp ABD., 2011, s. 4.

¹²⁵ Metin Tomsuk ,Raşit Gökay Gülay, **Trafik Ve İlk Yardım**, İlke Basım Yayım, Ankara, 2014, s. 100.

¹²⁶ Kürşat Karacabey Ve Recep Özmerdivenli, **Sağlık, Yaşam Bilgisi Ve İlk Yardım**, İstanbul İlpress Basım & Yayın, 2007, s. 92.

- A. Hava yolu açıklığının kontrol edilmesi (Airway) ,
- B. Solunumun değerlendirilmesi (Bak-Dinle-Hisset) (Breathing),
- C. Kan dolaşımının kontrolü (Şah damarından 5 saniye nabız alınarak yapılır) (Circulation) işlemleri yapılır¹²⁷.

İlk yardımda hayat kurtarmaya yönelik adımların her biri kesinlikle önemlidir ve tümü aynı değerdedir. Dikkat edilmesi gereken bu adımların gerektiği duruma göre önce uygulanmasıdır¹²⁸. Bu adımlar;

- Solunum yolunun açılıp rahat solunum sağlanması,
- Kalp atışı durmuşsa kalp masajının yapılması,
- Kanama varsa durdurulması,
- Şoka girmenin önlenmesi,
- Yaraların dış etkilere korunması,
- Uygun pozisyonun sağlanması,
- Vücut ısının korunması,
- Bilinen ve gerekli olanın yapılması,
- En yakın sağlık kuruluşuyla irtibata geçilip sevk sağlanması şeklinde özetlenebilir¹²⁹.

İlk yardımcı yapan kişi kaza veya afet bölgesinde, müdahale etmesi gereken başka kazazedelerin olması halinde olay yerinde kalmalıdır. Aksi durumda olay yerinde kalmayı gerektirecek zorunlu bir durum yoksa ilkyardıma kazazede ile birlikte sağlık kuruluşuna kadar gitmek zorundadır. Ağızdan solunum, kapalı kalp masajı gibi bazı uygulamalar bunu zorunlu kılar¹³⁰.

Afet veya kaza sonrası yaralılara yapılacak olan ilk yardım müdahale zamanı çok değerlidir. Travmaya bağlı ölümler üç dönemde gerçekleşebilir.

Birinci dönem saniyeler ve dakikalar içinde olan erken dönemdir. Bu dönemde beyin, beyin sapı, üst medulla spinalis, kalp, aort ve ana damarlarda yırtılmalar sonucu ölüm oluşur.

¹²⁷ <http://www.ankara.bel.tr/yayinlar/itfaiye-kutuphane/ilkyardim-ve-temel-ilkeler.pdf>, (7.2.2015)

¹²⁸ M. Ali Koç, **Bir Grup Hekim Dışı Sağlık Personeli İle Sağlık Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1994.

¹²⁹ F. Savaşer, **Çankırı İlinde Görev Yapan Hekim Dışı Sağlık Personeli İle Lise Öğretmenlerinin İlk Yardım Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2001

¹³⁰ Çağatay Güler , Nazmi Bilir, **Temel İlk Yardım (A Düzeyi)**, T.C. Sağlık Bakanlığı, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi, Birinci Baskı, Ankara, 1994, s. 35-36.

İkinci dönem dakikalar ve birkaç saatlik dönemdir. Bu dönemde subdural ve epidural hematomlar, hemopnömotoraks, karaciğer ve dalak rüptürü, pelvis kırıkları ve belirgin kan kaybı yapan multipl travmalar ölüme sebep olurlar. Bu dönemdeki ilk bir saat ‘altın saat’ olarak bilinir.

Üçüncü dönem ise birkaç gün veya haftalar sonraki dönemdir. Bu dönemde ölüme sepsis veya multipl organ sistemi yetmezliği sebep olur¹³¹.

İlk yardım gerektiren durumlarda yapıcı girişimlerde bulunmak için bireylerden başlamak üzere toplumun tüm kurumlarına kadar ilk yardım konularında eğitimin önemi büyüktür. İlk yardım eğitimi almış bir kişinin ilk yardım sürecinin sınırlarını çizebilmesi gerekir. Yaşamın tehlikeye düştüğü ortama sağlık ekibi gelinceye kadar süren, ilk yardım süreci zamanı çok iyi kullanmayı gerektirir¹³².

¹³¹ American Collage of Surgeons. Advanced trauma life support program for doctors, 6th edn. Chicago: American Collage of Surgeons, 1997, s. 11-12.

¹³² B. Süzen, H. İnan, **İlk Yardım**, Birol Basım Yayın Dağıtım Ve Tic. Ltd. Şti, 1. Baskı, İstanbul, 2002

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AFET VE KAZA RİSKİNİN YÜKSEK OLDUĞU SANAYİ VE MADEN KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ÖLÇÜMÜ VE İLK YARDIM BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ

4.1. Problemin Durumu

Sanayi ve maden kuruluşlarında iş sağlığı güvenliği kapsamında çalışanların güvenlik iklimi algılarının ve ilk yardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi.

4.2. Konunun Önemi

Ülkemiz edinmiş olduğu pek çok acı tecrübelerden sonra her türlü afet ve kazalara karşın riskleri ortadan kaldırmayı veya en aza indirmeyi amaçlayan yeni kanunlar düzenlemiş ve özellikle son yıllarda sürekli güncellenen yönetmeliklerle bunların uygulama safhasına girmiştir. Bu önemli tedbirlerden biride teknolojik veya insan kaynaklı afet ve kazaların önüne geçmeyi hedefleyen iş sağlığı ve güvenliği yasasıdır. Bu kanunla belirtilen kamu ve özel kurumlarda olası afet ve kaza risklerini ortadan kaldırmak veya en aza indirmek hedeflenmektedir. Bu araştırma, sanayi ve maden kuruluşlarında çalışan personelin güvenlik iklimi algılarını ve ilk yardım bilgi düzeylerini ölçerek ülkemiz için büyük önem arz eden iş sağlığı ve güvenliği kavramının çalışan bireyler düzeyindeki konumuna ışık tutabilecek küçük bir örnektir.

4.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; sanayi ve maden kuruluşlarında çalışan insanların demografik bilgileri dikkate alınarak iş sağlığı ve güvenliği kapsamında ilk yardım bilgi düzeylerinin ve çalıştıkları iş ortamındaki güvenlik iklimi algılarının ölçülmesi, bu ölçümlerin birbirleri ile olan ilişkilerin belirlenmesidir.

4.4. Beklenen Yararlar

Bu araştırma neticesinde elde edilecek bulgular vasıtasıyla, afet ve kazalara karşın risk odaklı tüm tedbirleri amaçlayan, ülkemizde son dönemlerde daha da büyük bir önem kazanan iş sağlığı ve güvenliği kapsamında, güvenlik iklimi algısı ve ilk yardım bilgi düzeyinin; sanayi ve madenler gibi ağır işlerde çalışan bireyler üzerinde belirlenerek, bu konudaki beklenti ve sonuçların doğru yorumlanması ve değerlendirilmesini sağlamaktır.

4.5. Araştırmanın Varsayımları

Çalışanların demografik bilgilerinin ve çalışma ortamlarının iş sağlığı güvenliği algı düzeyi ve alt boyutlar ile ilk yardım bilgi düzeyleri arasındaki ilişkiler irdelenmiştir. Ayrıca anket uygulananların değişmesi durumunda sonucun değişmeyeceği ve deneklerin doğru cevap verdikleri varsayılmıştır.

4.6. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Zaman ve maliyet kısıtlarından dolayı araştırma evreni Türkiye genelini kapsayacak şekilde ele alınmamış, sadece Gümüşhane ilindeki Gümüşhane Organize Sanayi Bölgesi, Koza Altın İşletmeleri A.Ş. Gümüşhane Şubesi, Gümüştaş Madencilik Ve Ticaret A.Ş. Gümüşhane Şubesi çalışanlarıyla sınırlandırılmıştır. Bu çalışmada tesadüfi olmayan örnekleme metotlarından biri olan kolayda örnekleme metodu kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları yalnızca kapsam içindeki anket uygulananlar için geçerli olup genellenemez.

4.7. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın geçerliliğini belirlemek için yüzey geçerliliği yöntemi uygulanmıştır. Güvenilirliğini belirlemek amacıyla yapılan uygulamada Cronbach's Alpha 0,92 bulunarak güvenilir kabul edilmiştir.

4.8. Evren ve Örneklem (Araştırmanın Kapsamı)

Araştırma Gümüşhane ilindeki Gümüşhane Organize Sanayi Bölgesi, Koza Altın İşletmeleri A.Ş. Gümüşhane Şubesi, Gümüştaş Madencilik Ve Ticaret A.Ş. Gümüşhane Şubesi çalışanları arasından tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan kolayda örnekleme metoduyla belirlenen bir örnek kitleye uygulanmıştır. Toplamda 340 çalışana ulaşılmıştır. Doldurulan anketlerin girilmesinde 43 anketin verilerinin eksik ve hatalı olduğu görülmüş ve analizden çıkarılmış, analize dahil edilen denek sayısı 297 olmuştur.

4.9. Veri Toplama Araçları ve Yöntem

Bu araştırma Gümüşhane ilinde bulunan Gümüşhane Organize Sanayi Bölgesi, Koza Altın İşletmeleri A.Ş. Gümüşhane Şubesi, Gümüştaş Madencilik Ve Ticaret A.Ş. Gümüşhane Şubesi çalışanlarına yapılmıştır. Araştırmacı bizzat kendisi anket sürecini tamamlamıştır.

Anket formunun ilk bölümünde araştırmanın amacı ve kapsamı ile ilgili bilgilere, ikinci bölümde ise demografik özelliklere yer verilmiştir (13 soru). Sonraki bölümde ilk yardım bilgi düzeyi belirleme amaçlı doğru/yanlış/bilmiyorum şeklinde oluşturulmuş 25 soru ve son bölümde iş sağlığı ve güvenliği kapsamında çalışanların güvenlik iklimini ölçmeyi amaçlayan 5’li likert tipi ölçek kullanılan 49 soru bulunmaktadır. Ankete katılanlardan sorulan her bir ifadeye kendi görüşlerine uygun cevap vermeleri istenmiştir.

4.9.1. İlk Yardım Bilgi Düzeyi Ölçümü

Sanayi ve maden kuruluşlarında çalışanların ilk yardım bilgi düzeylerini ölçmek için literatür doğrultusunda, ilk yardım temel uygulamaları ve çalışanların çoğunlukla maruz kalabileceği ilk yardım gerektiren durumlar dikkate alınarak anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan ilk yardım bilgi düzeyi değerlendirme formu ; “Tanım ve Temel İlk Yardım Bilgileri”, “Bayılma Ve Bilinç Kaybı”, “Yanmalar Ve Elektrik

çarpması”, “Kanamalar, Kırık, Çıkık Ve Yaralanmalar”, “Zehirlenme Ve Yabancı Cisim Yaralanmaları” gibi alt gruplarından oluşmaktadır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. İlk yardım Bilgi Düzeylerini Belirlemek Amacıyla Sorulan Soruların Alt Boyutlara Göre Dağılımı

İlk Yardım Bilgi Düzeyi	Soru Numarası
Tanım Ve Temel İlk Yardım Bilgileri	1, 3, 4, 16, 21, 23
Bayılma Ve Bilinç Kaybı	7, 13, 14, 20
Yanmalar Ve Elektrik Çarpması	9, 25, 12
Kanamalar	5, 6, 10
Kırık, Çıkık Ve Yaralanmalar	11, 19, 22, 24
Zehirlenme Ve Yabancı Cisim Yaralanmaları	2, 8, 15, 17, 18

Çalışanların ilk yardım temel uygulamalarıyla ilgili bilgi düzeyini belirlemeye yönelik doğru/yanlış/bilmiyorum tipindeki sorular için “Doğru” yanıtları “4”, “Yanlış” ve ‘Bilmiyorum’ yanıtları “0” olarak puanlanmıştır. Çalışanların bu değerlendirmede alabilecekleri minimum toplam bilgi puanı “0”, maksimum toplam bilgi puanı ise “100” olarak hesaplanmıştır.

4.9.2. İş Sağlığı Ve Güvenliğinde Güvenlik İklimi Ölçümü

Anket sorularının hazırlanması aşamasında, Literatür taraması sonucunda Araştırma modelinin içerdiği çalışanların “güvenlik iklimi algıları” nı ölçebilmek üzere, Williamson ve arkadaşları (1997), Cheyne ve arkadaşları (1998), Cox&Cheyne (2000), Glendon&Litherland (2001)’in güvenlik iklimi ölçeklerinden yararlanılarak Özasan tarafından 2011 yılında yeni bir güvenlik iklimi ölçeği geliştirilmiştir. Güvenlik iklimi ölçeği için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, güvenilirlik katsayısı 49 ifade için 0,944 olarak hesaplanmıştır. Çalışmamızda ise Cronbach Alpha katsayısı 0.920 olarak bulunmuştur (Tablo 4.2). Bu ölçek 7 alt boyuttan oluşmaktadır (Tablo 4.3).

Tablo 4.2. Güvenilirlik İstatistiği

Cronbach's Alpha	N of Items
,920	49

Tablo 4.3. Güvenlik İklimi Ölçümü Belirlenmesi Amacıyla Sorulan Soruların Alt Boyutlara Göre Dağılımı

Güvenlik İklimi Ölçümü	Soru Numarası
İletişim	1, 6,16,22,24,28,33,38,48
Kadercilik	8,10,15,32
Güvenlik Yönetimi	2,4,12,14,18,19,20,27,34,39,43
Bireysel Sorumluluk	3,11,23,35
Güvenlik Standartları Ve Hedefler	9,17,31,40,47
Kişisel katılım	5,13,30,41,44
Yönetim bağlılığı	7,21,25,26,29,36,37,42,45,46,49

4.10. Hipotez

- **H1:**Çalışanların demografik özellikleri ile güvenlik iklimi algısı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- **H2:**Çalışanların demografik özellikleri ile ilk yardım bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- **H3:**İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanlar ile almayanların güvenlik iklimi algıları ve ilk yardım bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- **H4:**İlk yardım eğitimi alanlar ile almayanların güvenlik iklimi algıları ve ilk yardım bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- **H5:**Çalışanların iş kazası geçirip geçirmemeleri ile güvenlik iklimi algıları ve ilk yardım bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- **H6:** Çalışanların çalıştıkları işletme türü ile güvenlik iklimi algıları ve ilk yardım bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- **H7:**Çalışanların güvenlik iklimi algıları,7 alt boyutu ve ilk yardım bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ARAŞTIRMA KAPSAMINDA VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

5.1. Araştırma Bulgularının Analizi

Verilerin analizinde SPSS 17 paket programı kullanılmıştır. Anket formlarındaki demografik verilerin analizi için frekans, yüzde dağılımı, aritmetik ortalama gibi istatistiksel analizler yapılmış tablolar ve grafikler halinde gösterilmiştir. Bulguların normal dağılıma uyup uymadığını belirlemek için ise One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test uygulanmıştır. Buradaki p değeri (anlamlılık) 0,05“den küçük olduğu için (Tablo 5.1) normal dağılım göstermediği tespit edilip nonparametric testler uygulanmıştır. Araştırmadaki hipotezlerin test edilebilmesi için; Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U testi gibi yöntemlerden yararlanılmıştır.

Tablo 5.1. One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

	Güvenlik			Güvenlik				İlk	
	İklimi			Güvenlik	Bireysel	Standartları	Kişisel	Yönetim	Yardım
	Ortalama	İletişim	Kadercilik	Yönetimi	Sorumluluk	Ve Hedefler	Katılım	Bağlılığı	Puanı
Kolmogorov-Smirnov Z	1,650	1,770	1,996	1,707	2,816	1,575	1,989	2,139	1,381
p	,009	,004	,001	,006	,000	,014	,001	,000	,044

5.2. Bulgular ve Yorum

5.2.1. Demografik Bulgular

Anket Gümüşhane ilinde bulunan Gümüşhane Organize Sanayi Bölgesi, Koza Altın İşletmeleri A.Ş. Gümüşhane Şubesi, Gümüştaş Madencilik Ve Ticaret A.Ş. Gümüşhane Şubesi çalışanlarından 297 kişiye uygulanmıştır. Ankete katılan 297 çalışanların , % 10.1'i (30 kişi) kadın, % 89.9'u (267 kişi) erkektir.

Ankete katılan kişilerin medeni durumu incelendiğinde % 29,6'sının (88 kişi) bekar, % 70,4'ünün (209 kişi) evli olduğu gözlemlenmiştir.

Ankete katılan kişilerin eğitim durumları göz önüne alındığında % 14,1'inin (42 kişi) ilköğretim mezunu, % 17,8'inin (53 kişi) ortaokul ve dengi okul mezunu, %39,1'inin (116 kişi) lise ve dengi okul mezunu , % 29'unun da (86 kişi) yüksekokul veya üniversite mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Ankete katılan kişilerin yaş grupları dikkate alındığında, % 7,7'sinin (23 kişi) 18-25 yaş aralığında olduğu, % 45,5'inin (135 kişi) 26-34 yaş aralığında olduğu, %29,6'sının (88 kişi) 35-45 yaş aralığında olduğu, % 13,5'inin (40 kişi) 46-55 yaş aralığında olduğu, % 3,7'sinin (11 kişi) 56 ve üzeri yaş aralığında olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılan 297 kişinin aylık gelir seviyeleri göz önüne alındığında ise % 11,1'inin (33 kişi) çok düşük, % 23,9'unun (71 kişi) düşük, % 60,3'ünün (179 kişi) orta, % 4,4'ünün (14 kişi) yüksek gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Ankete katılan 297 kişinin mesleklerindeki çalışma yılları göz önüne alındığında % 22,9'unun (68 kişi) 0-5 yıl, %41,8'inin (124 kişi) 6-10 yıl, % 11,1'inin (33 kişi) 11-15 yıl, % 10,1'inin (30 kişi) 16-20 yıl, % 7,1'inin (21 kişi) 21-25 yıl, % 7,1'inin (21 kişi) 26 yıl ve üzeri çalıştıkları belirlenmektedir.

Ankete katılan 297 kişinin çalıştıkları kurumlardaki iş dalları göz önüne alındığında %53,5'inin (160 kişi) maden, % 6,1'inin (18 kişi) inşaat, %7,7'sinin (23 kişi) mobilya, %4,4'ünün (13 kişi) mermer, %12,1'inin (36 kişi) gıda, %6,1'inin (18 kişi) metal iş, % 9,8'ünün (29 kişi) oto tamir birimlerinde çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Araştırmamızda büyük işletmeler olan maden kuruluşları ile küçük işletme birimlerinden oluşan sanayi kuruluşları ayrıca sınıflandırıldığında %53,5'inin (160 kişi) maden kuruluşlarında, %46,5'inin (137 kişi) sanayi kuruluşlarında çalıştığı belirlenmiştir.

Ankete katılan çalışanların mesleklerindeki konumları dikkate alındığında ise %43,1'inin (128 kişi) işçi, % 6,7'sinin (20 kişi) teknisyen, %6,7'sinin (20 kişi) uzman, %13,1'inin (39 kişi) yönetici, % 27,9'unun (83 kişi) usta , % 2,3'ünün (7 kişi) çırak, olduğu gözlemlenmiştir. Demografik bulgular toplu olarak **Tablo 5.2'**de verilmiştir.

Tablo 5.2. Demografik Bulgular

Cinsiyet	Sayı	%	Medeni durum	Sayı	%
Kadın	30	10.1	Evli	209	70.4
Erkek	267	89.9	Bekar	88	29.6
Yaş	Sayı	%	Çalışma Yılı	Sayı	%
18-25	23	7.7	0-5 yıl	68	22.9
26-34	135	45.5	6-10 yıl	124	41.8
35-45	88	29.6	11-15 yıl	33	11.1
46-55	40	13.5	16-20 yıl	30	10.1
56 ve üzeri	11	3.7	21-25 yıl	21	7.1
			26 yıl ve üzeri	21	7.1
Eğitim	Sayı	%	Gelir Durumu	Sayı	%
İlkokul	42	14.1	Çok düşük	33	11.1
Ortaokul ve dengi	53	17.8	Düşük	71	23.9
Lise ve dengi	116	39.1	Orta	179	60.3
Yüksekokul/ Üniversite	86	29.0	Yüksek	14	4.4
Konum	Sayı	%	İş Dalı	Sayı	%
İşçi	128	43.1	Maden	160	53,5
Teknisyen	20	6.7	İnşaat	18	6,1
Uzman	20	6.7	Mobilya	23	7,7
Yönetici	39	13.1	Mermer	13	4,4
Usta	83	27.9	Gıda	36	12,1
Çırak	7	2.3	Metal İş	18	6,1
İşletme Türü	Sayı	%	Oto	29	9,8
Maden	160	53.5			
Sanayi	137	46.5			

Ayrıca ankete katılan 297 kişiye ilk yardım eğitimi alıp almadıkları sorulduğunda %72,1'inin (214 kişi) evet, % 27,9'unun (83 kişi) hayır cevabını verdikleri gözlemlenmiştir (Tablo 5.3).

Tablo 5.3. Çalışanların İlk Yardım Eğitimi Alma Durumları

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	214	72,1
Hayır	83	27,9
Toplam	297	100,0

“Daha önce ilk yardım eğitimi aldınız mı?” Sorusuna evet cevabı veren 214 kişiye ilkyardım eğitimini nereden aldıkları sorulduğunda %15,2'sinin (45 kişi) askerlikte, % 13,1'inin (39 kişi) ehliyet kursunda, % 14,5'inin (43 kişi) ilk yardım merkezlerinde, %29,3'ünün (87 kişi) kendi kurumlarında ilk yardım eğitimi aldıkları belirlenmiştir (Tablo 5.4).

Tablo 5.4. Çalışanların İlk yardım Eğitimini Nereden Aldıkları

	Kişi Sayısı	Yüzde
Askerlikte	45	15,2
Ehliyet kursunda	39	13,1
İlk yardım merkezleri	43	14,5
Kendi kurumumda	87	29,3
Toplam	214	72,1

Ankete katılan 297 kişiye “ilk yardım eğitimi almak ister misiniz?” sorusu yöneltildiğinde %75,1'inin (223 kişi) evet, % 24,9'unun (74 kişi) hayır cevabını verdikleri gözlemlenmiştir (Tablo 5.5).

Tablo 5.5. Çalışanların İlk yardım Eğitimi Alma İstekleri

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	223	75,1
Hayır	74	24,9
Toplam	297	100,0

Ankete katılan 297 kişiye “Şimdiye kadar hiç iş kazası geçirdiniz mi?” sorusu yöneltildiğinde %39,1’inin (116 kişi) evet, % 60,9’unun (181 kişi) hayır cevabını verdikleri belirlenmiştir (Tablo 5.6).

Tablo 5.6. Çalışanların İş Kazası Geçirme Durumları

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	116	39,1
Hayır	181	60,9
Toplam	297	100,0

İş kazası geçirdiği belirlenen 116 kişiye hangi tür iş kazası geçirdiği sorulduğunda %12,9’unun (15 kişi) ısı kaynaklı yanık, %30,2’sinin (35 kişi) kesik, %4,3’ünün (5 kişi) soluk borusunda tıkanma, %4,3’ünün (5 kişi) bayılma ve bilinç kaybı, %8,6’sının (10 kişi) göze yabancı cisim kaçması, %1,7’sinin (2 kişi) buruna yabancı cisim kaçması,%21,6’sının (25 kişi) kırık, çıkık, burkulma ve ezilme, %0,9’unun (1 kişi) zehirlenme, %7,8’inin (9 kişi) elektrik çarpması,%0,9’unun (1 kişi) uzuv kopması, %6,9’unun (8 kişi) sert cisim saplanması kazalarını geçirdikleri saptanmıştır (Tablo 5.7).

Tablo 5.7. Çalışanların Geçirdiği İş Kazası Türü Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Isı kaynaklı yanık	15	12,9
Kesik	35	30,2
Soluk borusunda tıkanma	5	4,3
Bayılma veya bilinç kaybı	5	4,3
Göze yabancı cisim kaçması	10	8,6
Buruna yabancı cisim kaçması	2	1,7
Kırık, çıkık, burkulma ve ezilme	25	21,6
Zehirlenme	1	0,9
Elektrik çarpması	9	7,8
Uzuv kopması	1	0,9
Sert cisim saplanması.	8	6,9
Toplam	118	100,0

Ankete katılan 297 kişiye iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp almadıkları sorulduğunda %57,6'sının (171 kişi) evet, % 42,4'ünün (126 kişi) hayır cevabını verdikleri gözlemlenmiştir (Tablo 5.8).

Tablo 5.8. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma Durumları

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	171	57,6
Hayır	126	42,4
Toplam	297	100,0

“Daha önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?” sorusuna evet cevabı veren 171 kişiye iş sağlığı ve güvenliği eğitimini nereden aldıkları sorulduğunda %100'ünün (171 kişi) kendi çalıştığı kurumdan aldığı belirlenmiştir (Tablo 5.9).

Tablo 5.9. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimini Nereden Aldıkları

	Kişi Sayısı	Yüzde
Çalıştığım kurumdan	171	100,0

Ankete katılan 297 kişiye “iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almak ister misiniz?” sorusu yöneltildiğinde %81,8'inin (243 kişi) evet, % 18,2'sinin (54 kişi) hayır cevabını verdikleri gözlemlenmiştir (Tablo 5.10).

Tablo 5.10. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma İstekleri

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	243	81,8
Hayır	54	18,2
Toplam	297	100,0

5.2.2. Çalışanların İlk Yardım Bilgi Düzeyleri Üzerine Tanımlayıcı Analizler

Soru 1. “İlk yardım olay yerinde, tıbbi araç ve gereç olmasa da mevcut imkânlarla yapılan ilaçsız müdahaledir.” Sorusuna 284 kişi (%95,6) doğru, 10 kişi (%3,4) yanlış, 3 kişi (%1,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 2. “ Göze yabancı bir cisim batması durumunda cisim derhal çıkarılmalıdır.”

Sorusuna 57 kişi (%19,2) doğru, 233 kişi (%78,5) yanlış, 7 kişi (%2,4) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 3. “Hasta veya yaralının en yakın sağlık kuruluşuna sevkini sağlamak amacıyla 155 telefon numarası aranır.” Sorusuna 41 kişi (%13,8) doğru, 253 kişi (%85,2) yanlış, 3 kişi (%1,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 4. “Kalp durmasına ilk 5 dakikada müdahale edilmelidir.” Sorusuna 226 kişi (%76,1) doğru, 60 kişi (%20,2) yanlış, 11 kişi (%3,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 5. “ Kanamayı durdurmak için kanamalı bölgenin üzeri temiz bir bezle kapatılarak yaraya baskı uygulanır.” Sorusuna 263 kişi (%88,6) doğru, 30 kişi (%10,1) yanlış, 4 kişi (%1,3) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 6. “ Burun kanamasında baş arkaya eğilerek 5 dakika burun kanatlarına baskı uygulanır.” Sorusuna 121 kişi (%40,7) doğru, 171 kişi (%57,6) yanlış, 5 kişi (%1,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 7. “Bayılmış olan bir kişi ilk olarak tokatlanarak ayıltılmaya çalışılır.” Sorusuna 91 kişi (%30,6) doğru, 197 kişi (%66,3) yanlış, 9 kişi (%3,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 8. “Karın bölgesine yabancı bir cisim saplandığında hemen yabancı cisim bulunduğu bölgeden çıkarılmalı ve kanayan bölgeye basınç yapılmalıdır.” Sorusuna 92 kişi (%31,0) doğru, 193 kişi (%65,0) yanlış, 12 kişi (%4,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 9. “Kaza sonucu oluşan yanmalarda yanık bölge üzerine hemen ilaç ya da yanık merhemi gibi maddeler sürülmelidir.” Sorusuna 109 kişi (%36,7) doğru, 182 kişi (%61,3) yanlış, 6 kişi (%2,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 10.“Kanamayı durdurmak için ilk olarak kanayan bölge kolonya veya tentürdiyot ile temizlenmelidir.” Sorusuna 92 kişi (%31,0) doğru, 199 kişi (%67) yanlış, 6 kişi (%2,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 11.“Yaralanma sonucu dışarı çıkan organlar tekrar yerleştirilmeye çalışılmamalıdır, üzerleri temiz bir bez ile örtülmelidir.” Sorusuna 192 kişi (%64,6) doğru, 88 kişi (%29,6) yanlış, 17 kişi (%5,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 12. “Elektrik çarpması sırasında elektrik çarpan kişi derhal elle tutup çekilir.” Sorusuna 42 kişi (%14,1) doğru, 253 kişi (%85,2) yanlış, 2 kişi (%0,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 13. “Bayılma durumunda bayılan kişi sırt üstü yatırılıp, ayaklar hafifçe yükseltilir.” Sorusuna 229 kişi (%77,1) doğru, 56 kişi (%18,9) yanlış, 12 kişi (%4) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 14. “Bilinci kapalı olan bir kişiye kendisine gelmesi için su içirilmelidir.” Sorusuna 69 kişi (%23,2) doğru, 213 kişi (%71,7) yanlış, 15 kişi (%5,1) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 15. “Boğazına yabancı cisim kaçan bir kişiye en uygun ilk yardım, geçmesini beklemektir.” Sorusuna 96 kişi (%32,3) doğru, 187 kişi (%63,0) yanlış, 14 kişi (%4,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 16. “İlk yardımın öncelikli amaçlarından birisi hayati tehlikeyi ortadan kaldırmaktır.” Sorusuna 271 kişi (%91,2) doğru, 22 kişi (%7,4) yanlış, 4 kişi (%1,3) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 17. “Asit veya petrol ürünü maddeleri (gaz yağı, benzin,...) yanlışlıkla içen bir kişi derhal kusturulmalıdır.” Sorusuna 163 kişi (%54,9) doğru, 118 kişi (%39,7) yanlış, 16 kişi (%5,4) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 18.” Gaz zehirlenmelerinde kazazedenin hemen ortamdan uzaklaştırılıp, açık havaya çıkartılması gerekir.” Sorusuna 280 kişi (%94,3) doğru, 16 kişi (%5,4) yanlış, 1 kişi (%0,3) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 19. “Uzuv kopmalarında kopan parça doğrudan buz içerisine konulmalıdır.”

Sorusuna 188 kişi (%63,3) doğru, 101 kişi (%34,0) yanlış, 8 kişi (%2,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 20. “*Bir kaza sonucu kişi bayıldıysa, sırt üstü yatırılarak ayakları 30 cm kaldırılır.*” Sorusuna 229 kişi (%77,1) doğru, 56 kişi (%18,9) yanlış, 12 kişi (%4,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 21. “*Yaralının ilk değerlendirilmesinde ilk önce kanaması olup olmadığına bakılır.*” Sorusuna 187 kişi (%63,0) doğru, 104 kişi (%35,0) yanlış, 6 kişi (%2,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 22. “*İlk yardım esnasında kırıldığı anlaşılan kısımlar düzeltilmeye çalışılmalıdır.*” Sorusuna 59 kişi (%19,9) doğru, 233 kişi (%78,5) yanlış, 5 kişi (%1,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 23. “*İlk yardımın önceliği ağrıyı azaltmaktır.*” Sorusuna 119 kişi (%40,1) doğru, 170 kişi (%57,2) yanlış, 8 kişi (%2,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

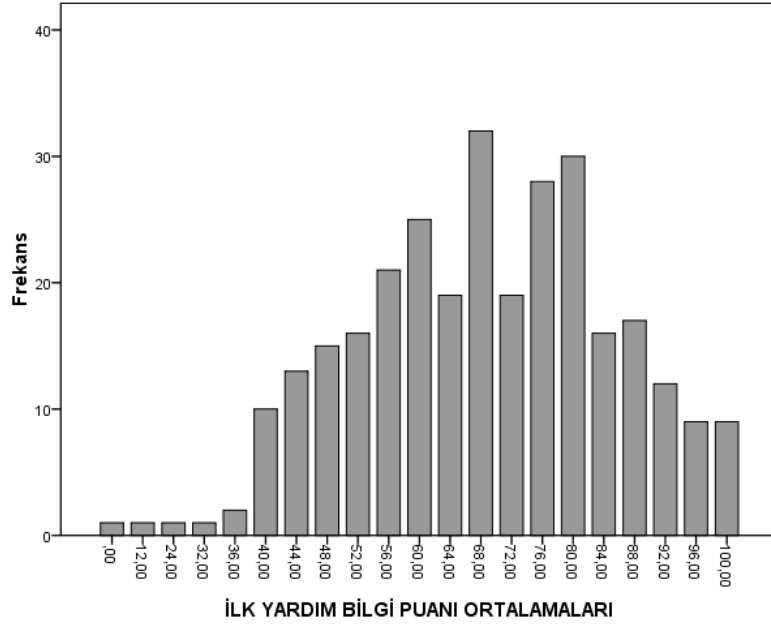
Soru 24. “*Kaza sonucu parmak kopması görülen kişinin kopan parmağı doğrudan buz dolu bir kap içerisine konularak kişiyle beraber derhal bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanır.*” Sorusuna 195 kişi (%65,7) doğru, 96 kişi (%32,3) yanlış, 6 kişi (%2,0) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Soru 25. “*Kaynar suyla oluşan yanmalarda yanan kısım soğuk, temiz ve akan suya tutulur.*” Sorusuna 220 kişi (%74,1) doğru, 69 kişi (%23,2) yanlış, 8 kişi (%2,7) bilmiyorum yanıtını vermiştir.

Verilen bu cevaplarda “Doğru” yanıtlar “4”, “Yanlış” ve ‘Bilmiyorum’ yanıtları “0” olarak puanlandığında, çalışanların en düşük 0 en yüksek 100 puan alabildikleri gözlemlenmiştir. Tüm katılımcıların ilk yardım bilgisi puan ortalaması ise 68,47 olarak belirlenmiştir. Ayrıca tüm sorular için toplu bulgular Tablo 5.11. ve Grafik 5.1.’de verilmiştir.

Tablo 5.11. İlk Yardım Bilgi Sorularının Toplu Bulguları

İLK YARDIM BİLGİ DÜZEYİ ANKET FORMU Her soru için size en uygun gelen ifadeyi işaretleyiniz.		Doğru Yüzdesi
1-	İlk yardım olay yerinde, tıbbi araç ve gereç olmasada mevcut imkanlarla yapılan ilaçsız müdahaledir.	95,6
2-	Göze yabancı bir cisim batması durumunda cisim derhal çıkarılmalıdır.	78,5
3-	Hasta veya yaralının en yakın sağlık kuruluşuna sevkini sağlamak amacıyla 155 telefon numarası aranır.	85,2
4-	Kalp durmasına ilk 5 dakikada müdahale edilmelidir.	76,1
5-	Kanamayı durdurmak için kanamalı bölgenin üzeri temiz bir bezle kapatılarak yaraya baskı uygulanır.	88,6
6-	Burun kanamasında baş arkaya eğilerek 5 dakika burun kanatlarına baskı uygulanır.	57,6
7-	Bayılmış olan bir kişi ilk olarak tokatlanarak ayıltılmaya çalışılır.	66,3
8-	Karın bölgesine yabancı bir cisim saplandığında hemen yabancı cisim bulunduğu bölgeden çıkarılmalı ve kanayan bölgeye basınç yapılmalıdır.	65,0
9-	Kaza sonucu oluşan yanmalarda yanık bölge üzerine hemen ilaç ya da yanık merhemi gibi maddeler sürülmelidir.	61,3
10-	Kanamayı durdurmak için ilk olarak kanayan bölge kolonya veya tentürdiyot ile temizlenmelidir.	67,0
11-	Yaralanma sonucu dışarı çıkan organlar tekrar yerleştirilmeye çalışılmamalıdır, üzerleri temiz bir bez ile örtülmelidir.	64,6
12-	Elektrik çarpması sırasında elektrik çarpan kişi derhal elle tutup çekilir.	85,2
13-	Bayılma durumunda bayılan kişi sırt üstü yatırılıp, ayaklar hafifçe yükseltilir.	77,1
14-	Bilinci kapalı olan bir kişiye kendisine gelmesi için su içirilmelidir.	71,7
15-	Boğazına yabancı cisim kaçan bir kişiye en uygun ilk yardım geçmesini beklemektir.	63,0
16-	İlk yardımın öncelikli amaçlarından birisi hayati tehlikeyi ortadan kaldırmaktır.	91,2
17-	Asit veya petrol ürünü maddeleri (gaz yağı, benzin,...) yanlışlıkla içen bir kişi derhal kusturulmalıdır.	39,7
18-	Gaz zehirlenmelerinde kazazedenin hemen ortamdan uzaklaştırılıp, açık havaya çıkartılması gerekir.	94,3
19-	Uzuv kopmalarında kopan parça doğrudan buz içerisine konulmalıdır.	34,0
20-	Bir kaza sonucu kişi bayıldıysa, sırt üstü yatırılarak ayakları 30 cm kaldırılır.	77,1
21-	Yaralının ilk değerlendirilmesinde ilk önce kanaması olup olmadığına bakılır.	35,0
22-	İlk yardım esnasında kırıldığı anlaşılan kısımlar düzeltilmeye çalışılmalıdır.	78,5
23-	İlk yardımın önceliği ağrıyı azaltmaktır.	57,2
24-	Kaza sonucu parmak kopması görülen kişinin kopan parmağı doğrudan buz dolu bir kap içerisine konularak kişiyle beraber derhal bir sağlık kuruluşuna sevkı sağlanır.	32,3
25-	Kaynar suyla oluşan yanmalarda yanan kısım soğuk, temiz ve akan suya tutulur.	74,1

Grafik 5.1. İlk Yardım Soruları Toplu Bulguları

5.2.3. Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Kapsamında Güvenlik İklimi Düzeyleri Üzerine Tanımlayıcı Analizler

Soru 1. “ İşletmemde iş sağlığı ve güvenliği konuları ile ilgili etkili bir iletişim vardır.” sorusuna 32 kişi (%10.8) kesinlikle katılmıyorum, 49 kişi (%16.5) katılmıyorum, 51 kişi (%17.2) kararsızım, 92 kişi (%31.0) katılıyorum, 73 kişi (%24.6) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.12).

Tablo 5.12. Soru 1

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	32	10,8
Katılmıyorum	49	16,5
Kararsızım	51	17,2
Katılıyorum	92	31,0
Kesinlikle Katılıyorum	73	24,6
Toplam	297	100,0

Soru 2. “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılması gereken işler her zaman yerine getirilir.” sorusuna 5 kişi (%1.7) kesinlikle katılmıyorum, 16 kişi (%5.4) katılmıyorum, 51 kişi (%17.2) kararsızım, 129 kişi (%43.4) katılıyorum, 96 kişi (%32.3) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.13).

Tablo 5.13. Soru 2

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1.7
Katılmıyorum	16	5.4
Kararsızım	51	17,2
Katılıyorum	129	43.4
Kesinlikle Katılıyorum	96	32.3
Toplam	297	100,0

Soru 3. “İş sağlığı ve güvenliği konusunda özenli çalışmam, başarıımı olumlu yönde etkiler.” ifadesine 4kişi (%1,3) kesinlikle katılmıyorum, 3 kişi (%1,0) katılmıyorum, 20 kişi (%6,7) kararsızım, 103 kişi (%34,7) katılıyorum, 167 kişi (%56,2) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.14).

Tablo 5.14. Soru 3

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1.3
Katılmıyorum	3	1.0
Kararsızım	20	6.7
Katılıyorum	103	34.7
Kesinlikle Katılıyorum	167	56.2
Toplam	297	100,0

Soru 4. “İşletmede işlerin en kısa yoldan yapılması önemlidir” ifadesine 63 kişi (%21.2) kesinlikle katılmıyorum, 62 kişi (%20.9) katılmıyorum, 39 kişi (%13.1) kararsızım, 72 kişi (%24.2) katılıyorum, 61 kişi (%20.5) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.15).

Tablo 5.15. Soru 4

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	63	21.2
Katılmıyorum	62	20.9
Kararsızım	39	13.1
Katılıyorum	72	24.2
Kesinlikle Katılıyorum	61	20.5
Toplam	297	100,0

Soru 5. “İşletmede sadece birkaç kişi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilenir.” ifadesine 91 kişi (%30.6) kesinlikle katılmıyorum, 74 kişi (%24.9) katılmıyorum, 37 kişi (%12.5) kararsızım, 57 kişi (%19.2) katılıyorum, 38 kişi (%12.8) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.16).

Tablo 5.16. Soru 5

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	91	30.6
Katılmıyorum	74	24.9
Kararsızım	37	12.5
Katılıyorum	57	19.2
Kesinlikle Katılıyorum	38	12.8
Toplam	297	100,0

Soru 6. “Çalışma yöntemlerindeki değişiklikler ve bunların iş sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkisi çalışanlara iletilir.” ifadesine 9 kişi (%3.0) kesinlikle katılmıyorum, 22 kişi (%7.4) katılmıyorum, 46 kişi (%15.5) kararsızım, 131 kişi (%44.1) katılıyorum, 89 kişi (%30.0) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.17).

Tablo 5.17. Soru 6

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3.0
Katılmıyorum	22	7.4
Kararsızım	46	15.5
Katılıyorum	131	44.1
Kesinlikle Katılıyorum	89	30.0
Toplam	297	100,0

Soru 7. “Yönetim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorunların ortaya çıkması durumunda kararlı davranışlar sergiler.” sorusuna 8 kişi (%2.7) kesinlikle katılmıyorum, 22kişi (%7.4) katılmıyorum, 43 kişi (%14.5) kararsızım, 124 kişi (%41.8) katılıyorum, 100kişi (%33.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.18).

Tablo 5.18. Soru 7

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2.7
Katılmıyorum	22	7.4
Kararsızım	43	14.5
Katılıyorum	124	41.8
Kesinlikle Katılıyorum	100	33.7
Toplam	297	100,0

Soru 8. “İşimde risk almaktan kaçınamam.” sorusuna 73 kişi (%24.6) kesinlikle katılmıyorum, 81 kişi (%27.3) katılmıyorum, 50 kişi (%16.8) kararsızım, 60 kişi (%20.2) katılıyorum, 33 kişi (%11.1) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.19).

Tablo 5.19. Soru 8

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	73	24.6
Katılmıyorum	81	27.3
Kararsızım	50	16.8
Katılıyorum	60	20.2
Kesinlikle Katılıyorum	33	11.1
Toplam	297	100,0

Soru 9. “İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirme süreci mevcuttur.” sorusuna 14 kişi (%4.7) kesinlikle katılmıyorum, 27 kişi (%9.1) katılmıyorum, 55 kişi (%18.5) kararsızım, 116 kişi (%39.1) katılıyorum, 85 kişi (%28.6) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.20).

Tablo 5.20. Soru 9

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	14	4.7
Katılmıyorum	27	9.1
Kararsızım	55	18.5
Katılıyorum	116	39.1
Kesinlikle Katılıyorum	85	28.6
Toplam	297	100,0

Soru 10. “Kazalar işin bir parçası olarak hoş görülür.” sorusuna 132 kişi (%44.4) kesinlikle katılmıyorum, 77 kişi (%25.9) katılmıyorum, 33 kişi (%11.1) kararsızım, 32 kişi (%10.8) katılıyorum, 23 kişi (%7.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.21).

Tablo 5.21. Soru 10

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	132	44.4
Katılmıyorum	77	25.9
Kararsızım	33	11.1
Katılıyorum	32	10.8
Kesinlikle Katılıyorum	23	7.7
Toplam	297	100,0

Soru 11. “Çalışma arkadaşlarımla güvenliğini gözetirim/güvenliğine dikkat ederim.” sorusuna 9 kişi (%3.0) kesinlikle katılmıyorum, 12 kişi (%4.0) katılmıyorum, 15 kişi (%5.1) kararsızım, 103 kişi (%34.7) katılıyorum, 158 kişi (%53.2) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.22).

Tablo 5.22. Soru 11

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3.0
Katılmıyorum	12	4.0
Kararsızım	15	5.1
Katılıyorum	103	34.7
Kesinlikle Katılıyorum	158	53.2
Toplam	297	100,0

Soru 12. “Toplantılar iş sağlığı ve güvenliği konularını da içerir.” sorusuna 7 kişi (%2.4) kesinlikle katılmıyorum, 15 kişi (%5.1) katılmıyorum, 43 kişi (%14.5) kararsızım, 100 kişi (%33.7) katılıyorum, 132 kişi (%44.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.23).

Tablo 5.23. Soru 12

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	7	2.4
Katılmıyorum	15	5.1
Kararsızım	43	14.5
Katılıyorum	100	33.7
Kesinlikle Katılıyorum	132	44.4
Toplam	297	100,0

Soru 13. “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önemli konularda yönetimi bilgilendiririm.” sorusuna 9 kişi (%3.0) kesinlikle katılmıyorum, 10 kişi (%3.4) katılmıyorum, 39 kişi (%13.1) kararsızım, 120 kişi (%40.4) katılıyorum, 119 kişi (%40.1) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.24).

Tablo 5.24. Soru 13

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3.0
Katılmıyorum	10	3.4
Kararsızım	39	13.1
Katılıyorum	120	40.4
Kesinlikle Katılıyorum	119	40.1
Toplam	297	100,0

Soru 14. “İşletmemizde iş sağlığı ve güvenliği yüksek öncelik taşır.” sorusuna 20 kişi (%6.7) kesinlikle katılmıyorum, 22 kişi (%7.4) katılmıyorum, 50 kişi (%16.8) kararsızım, 87 kişi (%29.3) katılıyorum, 118 kişi (%39.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.25).

Tablo 5.25. Soru 14

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	20	6.7
Katılmıyorum	22	7.4
Kararsızım	50	16.8
Katılıyorum	87	29.3
Kesinlikle Katılıyorum	118	39.7
Toplam	297	100,0

Soru 15. “Ne yaparsam yapayım kazaların gerçekleşmesini engelleyemem.” sorusuna 117 kişi (%39.4) kesinlikle katılmıyorum, 95 kişi (%32.0) katılmıyorum, 22 kişi (%7.4) kararsızım, 35 kişi (%11.8) katılıyorum, 28 kişi (%9.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.26).

Tablo 5.26. Soru 15

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	117	39.4
Katılmıyorum	95	32.0
Kararsızım	22	7.4
Katılıyorum	35	11.8
Kesinlikle Katılıyorum	28	9.4
Toplam	297	100,0

Soru 16. “Güvenlik toplantılarının sonuçları hakkında bilgilendiriliriz.” sorusuna 13 kişi (%4.4) kesinlikle katılmıyorum, 29 kişi (%9.8) katılmıyorum, 51 kişi (%17.2) kararsızım, 104 kişi (%35.0) katılıyorum, 100 kişi (%33.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.27).

Tablo 5.27. Soru 16

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	13	4.4
Katılmıyorum	29	9.8
Kararsızım	51	17.2
Katılıyorum	104	35.0
Kesinlikle Katılıyorum	100	33.7
Toplam	297	100,0

Soru 17. “İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda geliştirilmiş başarı standartları mevcuttur.” sorusuna 31 kişi (%10.4) kesinlikle katılmıyorum, 45 kişi (%15.2) katılmıyorum, 60 kişi (%20.2) kararsızım, 84 kişi (%28.3) katılıyorum, 77 kişi (%25.9) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.28).

Tablo 5.28. Soru 17

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	31	10.4
Katılmıyorum	45	15.2
Kararsızım	60	20.2
Katılıyorum	84	28.3
Kesinlikle Katılıyorum	77	25.9
Toplam	297	100,0

Soru 18. “Birim yöneticileri etkin bir şekilde/faal olarak iş sağlığı ve güvenliğine destek olurlar.” sorusuna 8 kişi (%2.7) kesinlikle katılmıyorum, 21 kişi (%7.1) katılmıyorum, 42 kişi (%14.1) kararsızım, 124 kişi (%41.8) katılıyorum, 102 kişi (%34.3) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.29).

Tablo 5.29. Soru 18

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2.7
Katılmıyorum	21	7.1
Kararsızım	42	14.1
Katılıyorum	124	41.8
Kesinlikle Katılıyorum	102	34.3
Toplam	297	100,0

Soru 19. “İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda verilen eğitimler yeterli değildir.” sorusuna 74 kişi (%24.9) kesinlikle katılmıyorum, 77 kişi (%25.9) katılmıyorum, 61 kişi (%20.5) kararsızım, 63 kişi (%21.2) katılıyorum, 22 kişi (%7.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.30).

Tablo 5.30. Soru 19

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	74	24.9
Katılmıyorum	77	25.9
Kararsızım	61	20.5
Katılıyorum	63	21.2
Kesinlikle Katılıyorum	22	7.4
Toplam	297	100,0

Soru 20. “İşyerinde oluşabilecek riskler ve bunların yaratacağı sonuçlar eğitimlerde anlatılır.” sorusuna 10 kişi (%3.4) kesinlikle katılmıyorum, 34 kişi (%11.4) katılmıyorum, 39 kişi (%13.1) kararsızım, 114 kişi (%38.4) katılıyorum, 100 kişi (%33.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.31).

Tablo 5.31. Soru 20

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	3.4
Katılmıyorum	34	11.4
Kararsızım	39	13.1
Katılıyorum	114	38.4
Kesinlikle Katılıyorum	100	33.7
Toplam	297	100,0

Soru 21. “İşyerinde yönetim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konuları görmemezlikten gelmektedir.” sorusuna 107 kişi (%36.0) kesinlikle katılmıyorum, 87 kişi (%29.3) katılmıyorum, 49 kişi (%16.5) kararsızım, 35 kişi (%11.8) katılıyorum, 19 kişi (%6.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.32).

Tablo 5.32. Soru 21

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	107	36.0
Katılmıyorum	87	29.3
Kararsızım	49	16.5
Katılıyorum	35	11.8
Kesinlikle Katılıyorum	19	6.4
Toplam	297	100,0

Soru 22. “Yönetim çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki endişelerini dinler.” sorusuna 18 kişi (%6.1) kesinlikle katılmıyorum, 24 kişi (%8.1) katılmıyorum, 32 kişi (%10.8) kararsızım, 117 kişi (%39.4) katılıyorum, 106 kişi (%35.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.33).

Tablo 5.33. Soru 22

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	18	6.1
Katılmıyorum	24	8.1
Kararsızım	32	10.8
Katılıyorum	117	39.4
Kesinlikle Katılıyorum	106	35.7
Toplam	297	100,0

Soru 23. “İşimi yaparken, güvenli şekilde çalışmam şarttır.” sorusuna 2 kişi (%0.7) kesinlikle katılmıyorum, 9 kişi (%3.0) katılmıyorum, 14 kişi (%4.7) kararsızım, 91 kişi (%30.6) katılıyorum, 181 kişi (%60.9) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.34).

Tablo 5.34. Soru 23

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	2	0.7
Katılmıyorum	9	3.0
Kararsızım	14	4.7
Katılıyorum	91	30.6
Kesinlikle Katılıyorum	181	60.9
Toplam	297	100,0

Soru 24. “Bana güvenli şekilde çalışmam için neler yapmam gerektiği gösterilmiştir.” sorusuna 4 kişi (%1.3) kesinlikle katılmıyorum, 9 kişi (%3.0) katılmıyorum, 27 kişi (%9.1) kararsızım, 119 kişi (%40.1) katılıyorum, 138 kişi (%46.5) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.35).

Tablo 5.35. Soru 24

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1.3
Katılmıyorum	9	3.0
Kararsızım	27	9.1
Katılıyorum	119	40.1
Kesinlikle Katılıyorum	138	46.5
Toplam	297	100,0

Soru 25. “İşletmede güvensiz davranışlar hoş görülür/tolere edilir.” sorusuna 152 kişi (%51.2) kesinlikle katılmıyorum, 78 kişi (%26.3) katılmıyorum, 19 kişi (%6.4) kararsızım, 37 kişi (%12.5) katılıyorum, 11 kişi (%3.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.36).

Tablo 5.36. Soru 25

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	152	51.2
Katılmıyorum	78	26.3
Kararsızım	19	6.4
Katılıyorum	37	12.5
Kesinlikle Katılıyorum	11	3.7
Toplam	297	100,0

Soru 26. “Yönetim, iş kazalarını önlemek için yeterince çaba gösterir.” sorusuna 9 kişi (%3.0) kesinlikle katılmıyorum, 18 kişi (%6.1) katılmıyorum, 56 kişi (%18.9) kararsızım, 115 kişi (%38.7) katılıyorum, 99 kişi (%33.3) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.37).

Tablo 5.37. Soru 26

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3.0
Katılmıyorum	18	6.1
Kararsızım	56	18.9
Katılıyorum	115	38.7
Kesinlikle Katılıyorum	99	33.3
Toplam	297	100,0

Soru 27. “Çalışanlar her zaman işletmenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yüksek düzeye gelmesini amaçlarlar.” sorusuna 4 kişi (%1.3) kesinlikle katılmıyorum, 9 kişi (%3.0) katılmıyorum, 35 kişi (%11.8) kararsızım, 121 kişi (%40.7) katılıyorum, 128 kişi (%43.1) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.38).

Tablo 5.38. Soru 27

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1.3
Katılmıyorum	9	3.0
Kararsızım	35	11.8
Katılıyorum	121	40.7
Kesinlikle Katılıyorum	128	43.1
Toplam	297	100,0

Soru 28. “Amirim/ yöneticim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevcut konular ve sorunlar hakkında bana her zaman bilgi vermez.” sorusuna 79 kişi (%26.6) kesinlikle katılmıyorum, 74 kişi (%24.9) katılmıyorum, 32 kişi (%10.8) kararsızım, 66 kişi (%22.2) katılıyorum, 46 kişi (%15.5) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.39).

Tablo5.39.Soru28

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	79	26.6
Katılmıyorum	74	24.9
Kararsızım	32	10.8
Katılıyorum	66	22.2
Kesinlikle Katılıyorum	46	15.5
Toplam	297	100,0

Soru 29. “Birim yöneticileri sadece kazalardan sonra iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilenirler.” sorusuna 102 kişi (%34.3) kesinlikle katılmıyorum, 97 kişi (%32.7) katılmıyorum, 48 kişi (%16.2) kararsızım, 37 kişi (%12.5) katılıyorum, 13 kişi (%4.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.40).

Tablo 5.40. Soru 29

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	102	34.3
Katılmıyorum	97	32.7
Kararsızım	48	16.2
Katılıyorum	37	12.5
Kesinlikle Katılıyorum	13	4.4
Toplam	297	100,0

Soru 30. “Her zaman kazaları ve olayları rapor ederiz.” sorusuna 30 kişi (%10.1) kesinlikle katılmıyorum, 41 kişi (%13.8) katılmıyorum, 41 kişi (%13.8) kararsızım, 84 kişi (%28.3) katılıyorum, 101 kişi (%34.0) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.41).

Tablo 5.41. Soru 30

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	30	10.1
Katılmıyorum	41	13.8
Kararsızım	41	13.8
Katılıyorum	84	28.3
Kesinlikle Katılıyorum	101	34.0
Toplam	297	100,0

Soru 31. “İşletmede yaşanan kazalardan ders alınarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda ilerleme/gelişme kaydedilir.” sorusuna 9 kişi (%3.0) kesinlikle katılmıyorum, 24 kişi (%8.1) katılmıyorum, 35 kişi (%11.8) kararsızım, 120 kişi (%40.4) katılıyorum, 109 kişi (%36.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.42).

Tablo 5.42. Soru 31

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3.0
Katılmıyorum	24	8.1
Kararsızım	35	11.8
Katılıyorum	120	40.4
Kesinlikle Katılıyorum	109	36.7
Toplam	297	100,0

Soru 32. “Eğer iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli endişelenirsem, bu durum işimi yapmamı engeller.” sorusuna 28 kişi (%9.4) kesinlikle katılmıyorum, 32 kişi (%10.8) katılmıyorum, 20 kişi (%6.7) kararsızım, 90 kişi (%30.3) katılıyorum, 127 kişi (%42.8) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.43).

Tablo 5.43. Soru 32

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	28	9.4
Katılmıyorum	32	10.8
Kararsızım	20	6.7
Katılıyorum	90	30.3
Kesinlikle Katılıyorum	127	42.8
Toplam	297	100,0

Soru 33. “Yöneticiler ve amirler iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyulmadığı zaman endişelerini dile getirirler.” sorusuna 9kişi (%3.0) kesinlikle katılmıyorum, 32 kişi (%10.8) katılmıyorum, 49 kişi (%16.5) kararsızım, 119 kişi (%40.1) katılıyorum, 88 kişi (%29.6) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.44).

Tablo 5.44. Soru 33

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3.0
Katılmıyorum	32	10.8
Kararsızım	49	16.5
Katılıyorum	119	40.1
Kesinlikle Katılıyorum	88	29.6
Toplam	297	100,0

Soru 34. “Tüm çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği konusunda faaldir/etkin rol oynar.” sorusuna 14 kişi (%4.7) kesinlikle katılmıyorum, 22 kişi (%7.4) katılmıyorum, 48 kişi (%16.2) kararsızım, 99 kişi (%33.3) katılıyorum, 114 kişi (%38.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.45).

Tablo 5.45. Soru 34

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	14	4.7
Katılmıyorum	22	7.4
Kararsızım	48	16.2
Katılıyorum	99	33.3
Kesinlikle Katılıyorum	114	38.4
Toplam	297	100,0

Soru 35. “Bizi meşgul eden başka önceliklerimiz olmadığı zaman, iş sağlığı ve güvenliğine önem veririz.” sorusuna 49 kişi (%16.5) kesinlikle katılmıyorum, 50 kişi (%16.8) katılmıyorum, 37 kişi (%12.5) kararsızım, 82 kişi (%27.6) katılıyorum, 79 kişi (%26.6) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.46).

Tablo 5.46. Soru 35

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	49	16.5
Katılmıyorum	50	16.8
Kararsızım	37	12.5
Katılıyorum	82	27.6
Kesinlikle Katılıyorum	79	26.6
Toplam	297	100,0

Soru 36. “Güvensiz davranışlar sergileyen çalışanlar için yönetim tarafından gerekli disiplin önlemleri alınır.” sorusuna 23 kişi (%7.7) kesinlikle katılmıyorum, 31 kişi (%10.4) katılmıyorum, 43 kişi (%14.5) kararsızım, 109 kişi (%36.7) katılıyorum, 91 kişi (%30.6) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.47).

Tablo 5.47. Soru 36

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	23	7.7
Katılmıyorum	31	10.4
Kararsızım	43	14.5
Katılıyorum	109	36.7
Kesinlikle Katılıyorum	91	30.6
Toplam	297	100,0

Soru 37. “Yönetim, güvensiz uygulamalar konusunda uyarıldığında, düzeltici önlemler her zaman alınır.” sorusuna 20 kişi (%6.7) kesinlikle katılmıyorum, 25 kişi (%8.4) katılmıyorum, 40 kişi (%13.5) kararsızım, 116 kişi (%39.1) katılıyorum, 96 kişi (%32.3) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.48).

Tablo 5.48. Soru 37

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	20	6.7
Katılmıyorum	25	8.4
Kararsızım	40	13.5
Katılıyorum	116	39.1
Kesinlikle Katılıyorum	96	32.3
Toplam	297	100,0

Soru 38. “Çalıştığım bölümü/departmanı ilgilendiren diğer bölümlerdeki işlerle ilgili olarak iş sağlığı ve güvenliği konularında iletişim sağlanır.” sorusuna 17 kişi (%5.7) kesinlikle katılmıyorum, 26 kişi (%8.8) katılmıyorum, 52 kişi (%17.5) kararsızım, 94 kişi (%31.6) katılıyorum, 108 kişi (%36.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.49).

Tablo 5.49. Soru 38

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	17	5.7
Katılmıyorum	26	8.8
Kararsızım	52	17.5
Katılıyorum	94	31.6
Kesinlikle Katılıyorum	108	36.4
Toplam	297	100,0

Soru 39. “İşyerinde, amirler/yöneticiler iş sağlığım ve güvenliğim konusunda ilgilidirler.” sorusuna 10 kişi (%3.4) kesinlikle katılmıyorum, 23 kişi (%7.7) katılmıyorum, 48 kişi (%16.2) kararsızım, 108 kişi (%36.4) katılıyorum, 108 kişi (%36.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.50).

Tablo 5.50. Soru 39

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	3.4
Katılmıyorum	23	7.7
Kararsızım	48	16.2
Katılıyorum	108	36.4
Kesinlikle Katılıyorum	108	36.4
Toplam	297	100,0

Soru 40. “İş sağlığı ve güvenliği hedefleri çalışanlar tarafından tanımlanır.” sorusuna 39 kişi (%13.1) kesinlikle katılmıyorum, 50 kişi (%16.8) katılmıyorum, 65 kişi (%21.9) kararsızım, 82 kişi (%27.6) katılıyorum, 61 kişi (%20.5) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.51).

Tablo 5.51. Soru 40

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	39	13.1
Katılmıyorum	50	16.8
Kararsızım	65	21.9
Katılıyorum	82	27.6
Kesinlikle Katılıyorum	61	20.5
Toplam	297	100,0

Soru 41. “İşyerimde iş sağlığı ve güvenliğini geliştirmek için hiç bir şey yapamam.” sorusuna 51 kişi (%17.2) kesinlikle katılmıyorum, 42 kişi (%14.1) katılmıyorum, 46 kişi (%15.5) kararsızım, 91 kişi (%30.6) katılıyorum, 67 kişi (%22.6) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.52).

Tablo 5.52. Soru 41

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	51	17.2
Katılmıyorum	42	14.1
Kararsızım	46	15.5
Katılıyorum	91	30.6
Kesinlikle Katılıyorum	67	22.6
Toplam	297	100,0

Soru 42. “İşyerimde yönetim iş sağlığı ve güvenliği problemlerini düzeltmekte hızlı davranır.” sorusuna 119 kişi (%40.1) kesinlikle katılmıyorum, 95 kişi (%32.0) katılmıyorum, 31 kişi (%10.4) kararsızım, 30 kişi (%10.1) katılıyorum, 22 kişi (%7.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.53).

Tablo 5.53. Soru 42

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	119	40.1
Katılmıyorum	95	32.0
Kararsızım	31	10.4
Katılıyorum	30	10.1
Kesinlikle Katılıyorum	22	7.4
Toplam	297	100,0

Soru 43. “İşletmede iş sağlığı ve güvenliği eğitimi yüksek öncelik taşır.” sorusuna 28 kişi (%9.4) kesinlikle katılmıyorum, 34 kişi (%11.4) katılmıyorum, 40 kişi (%13.5) kararsızım, 103 kişi (%34.7) katılıyorum, 92 kişi (%31.0) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.54).

Tablo 5.54. Soru 43

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	28	9.4
Katılmıyorum	34	11.4
Kararsızım	40	13.5
Katılıyorum	103	34.7
Kesinlikle Katılıyorum	92	31.0
Toplam	297	100,0

Soru 44. “İş sağlığı ve güvenliği konusunda ben ve iş arkadaşlarım birbirimize yardım ederiz.” sorusuna 15 kişi (%5.1) kesinlikle katılmıyorum, 14 kişi (%4.7) katılmıyorum, 30 kişi (%10.1) kararsızım, 104 kişi (%35.0) katılıyorum, 134 kişi (%45.1) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.55).

Tablo 5.55. Soru 44

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	15	5.1
Katılmıyorum	14	4.7
Kararsızım	30	10.1
Katılıyorum	104	35.0
Kesinlikle Katılıyorum	134	45.1
Toplam	297	100,0

Soru 45. “Yönetim kazalar gerçekleştikten sonra harekete geçer.” sorusuna 91 kişi (%30.6) kesinlikle katılmıyorum, 67 kişi (%22.6) katılmıyorum, 32 kişi (%10.8) kararsızım, 66 kişi (%22.2) katılıyorum, 41 kişi (%13.8) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.56).

Tablo 5.56. Soru 45

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	91	30.6
Katılmıyorum	67	22.6
Kararsızım	32	10.8
Katılıyorum	66	22.2
Kesinlikle Katılıyorum	41	13.8
Toplam	297	100,0

Soru 46. “Yönetim, iş sağlığı ve güvenliği konularında öncülük/liderlik eder.” sorusuna 8 kişi (%2.7) kesinlikle katılmıyorum, 22 kişi (%7.4) katılmıyorum, 41 kişi (%13.8) kararsızım, 125 kişi (%42.1) katılıyorum, 101 kişi (%34.0) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.57).

Tablo 5.57. Soru 46

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2.7
Katılmıyorum	22	7.4
Kararsızım	41	13.8
Katılıyorum	125	42.1
Kesinlikle Katılıyorum	101	34.0
Toplam	297	100,0

Soru 47. “İşletmenin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki başarısı gelişmektedir/artmaktadır.” Sorusuna 5 kişi (%1.7) kesinlikle katılmıyorum, 20 kişi (%6.7) katılmıyorum, 29 kişi (%9.8) kararsızım, 120 kişi (%40.4) katılıyorum, 123 kişi (%41.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.58).

Tablo 5.58. Soru 47

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1.7
Katılmıyorum	20	6.7
Kararsızım	29	9.8
Katılıyorum	120	40.4
Kesinlikle Katılıyorum	123	41.4
Toplam	297	100,0

Soru 48. “Amirim/yöneticim iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgileri her zaman benimle paylaşır.” Sorusuna 7 kişi (%2.4) kesinlikle katılmıyorum, 17 kişi (%5.7) katılmıyorum, 41 kişi (%13.8) kararsızım, 111 kişi (%37.4) katılıyorum, 121 kişi (%40.7) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.59).

Tablo 5.59. Soru 48

	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	7	2.4
Katılmıyorum	17	5.7
Kararsızım	41	13.8
Katılıyorum	111	37.4
Kesinlikle Katılıyorum	121	40.7
Toplam	297	100,0

Soru 49. “İş sağlığı ve güvenliği konusundaki hedefler, yönetim tarafından düzenli olarak gözden geçirilir.” Sorusuna 7 kişi (%2.4) kesinlikle katılmıyorum, 12 kişi (%4.0) katılmıyorum, 34 kişi (%11.4) kararsızım, 112 kişi (%37.7) katılıyorum, 132 kişi (%44.4) kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 5.60).

Tablo 5.60. Soru 49

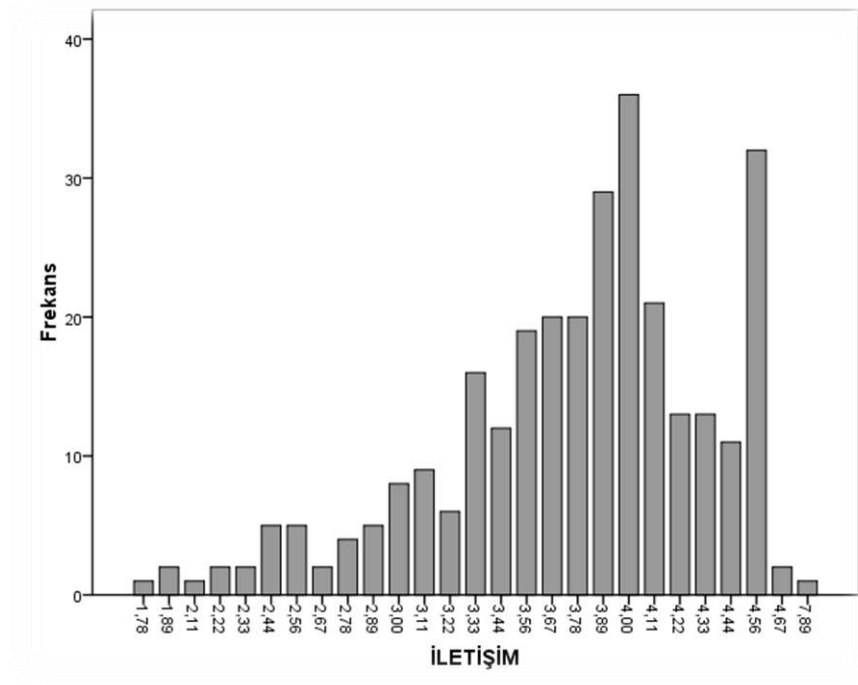
	Sayı	%
Kesinlikle Katılmıyorum	7	2.4
Katılmıyorum	12	4.0
Kararsızım	34	11.4
Katılıyorum	112	37.7
Kesinlikle Katılıyorum	132	44.4
Toplam	297	100,0

- Güvenlik iklimi algısının “İletişim” alt boyutu ile ilgili toplu bulgular Tablo 5.61 ve Grafik 5.2’de verilmiştir.

Tablo 5.61. İletişim Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları

Soru	Min. İstatistik	Max. İstatistik	Ortalama	Standart Sapma
s1	1	5	3,42	1,308
s6	1	5	3,90	1,009
s16	1	5	3,83	1,127
s22	1	5	3,90	1,152
s24	1	5	4,27	0,852
s28	1	5	2,75	1,449
s33	1	5	3,95	2,510
s38	1	5	3,84	1,176
s48	1	5	4,08	0,991

Grafik 5.2. İletişim Alt Boyutu Frekans-Ortalamalar

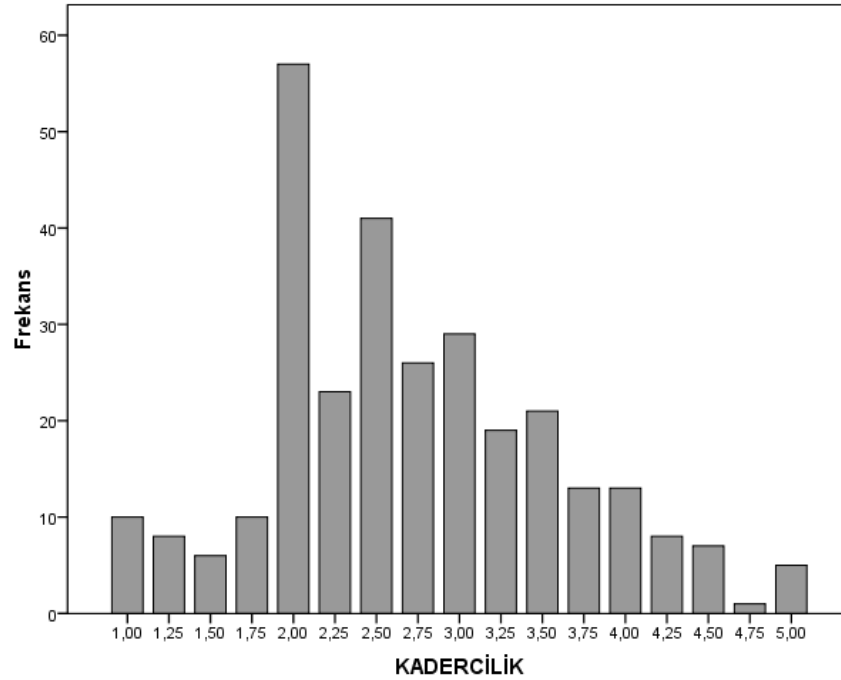

- Güvenlik iklimi algısının “kadercilik” alt boyutu ile ilgili toplu bulgular Tablo 5.62 ve Grafik 5.3’de verilmiştir.

Tablo 5.62. Kadercilik Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları

Soru	Min. İstatistik	Max. İstatistik	Ortalama	Standart Sapma
s8	1	5	2,65	1,338
s10	1	5	2,11	1,294
s15	1	5	2,19	1,324
s32	1	5	3,86	1,327

Grafik 5.3. Kadercilik Alt Boyutu Frekans-Ortalamalar

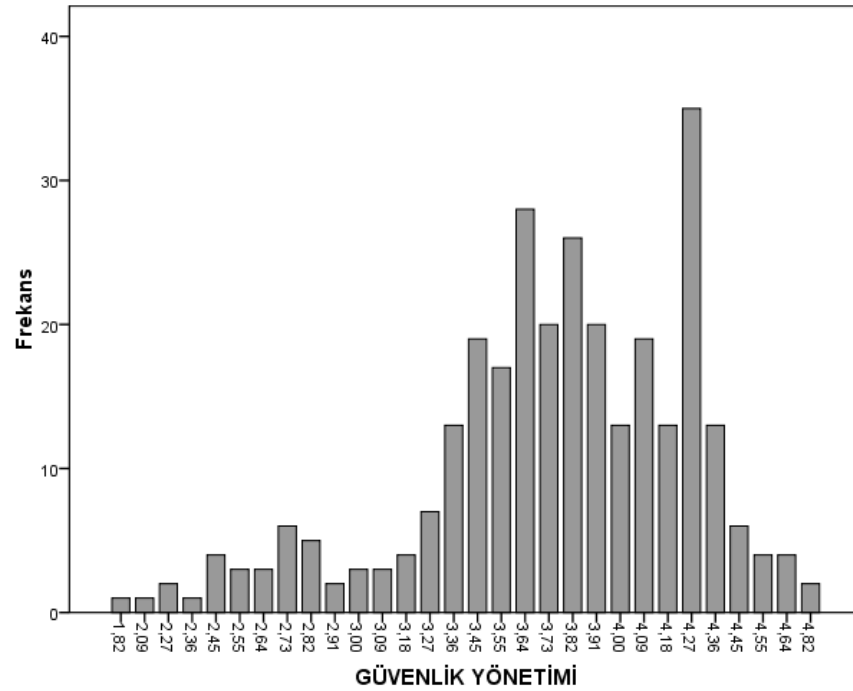

- Güvenlik iklimi algısının “güvenlik yönetimi” alt boyutu ile ilgili toplu bulgular Tablo 5.63 ve Grafik 5.4’de verilmiştir.

Tablo 5.63. Güvenlik Yönetimi Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları

Soru	Min. İstatistik	Max. İstatistik	Ortalama	Standart Sapma
s2	1	5	2,65	1,338
s4	1	5	2,11	1,294
s12	1	5	2,19	1,324
s14	1	5	3,86	1,327
s18	1	5	3,97	1,006
s19	1	5	2,65	1,338
s20	1	5	2,11	1,294
s27	1	5	2,19	1,324
s34	1	5	3,93	1,125
s39	1	5	3,94	1,067
s43	1	5	3,86	1,327

Grafik 5.4. Güvenlik Yönetimi Alt Boyutu Frekans-Ortalamalar

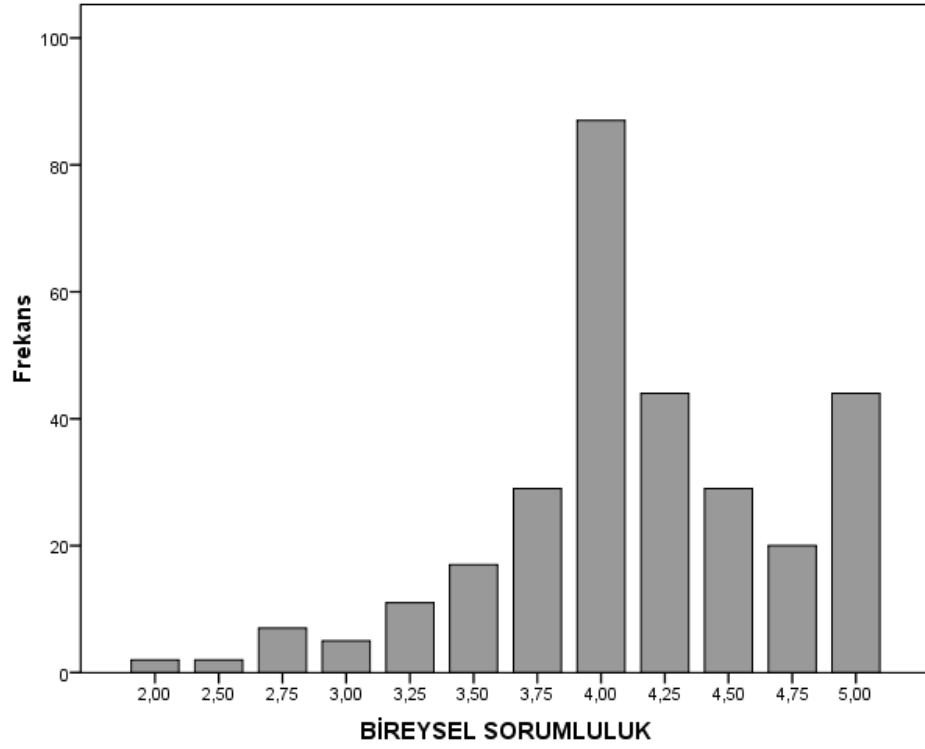

- Güvenlik iklimi algısının “bireysel sorumluluk” alt boyutu ile ilgili toplu bulgular Tablo 5.64 ve Grafik 5.5’de verilmiştir.

Tablo 5.64. Bireysel Sorumluluk Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları

Soru	Min. İstatistik	Max. İstatistik	Ortalama	Standart Sapma
s3	1	5	4,43	,777
s11	1	5	4,30	,961
s23	1	5	4,48	,780
s35	1	5	3,30	1,442

Grafik 5.5. Bireysel Sorumluluk Alt Boyutu Frekans-Ortalamlar

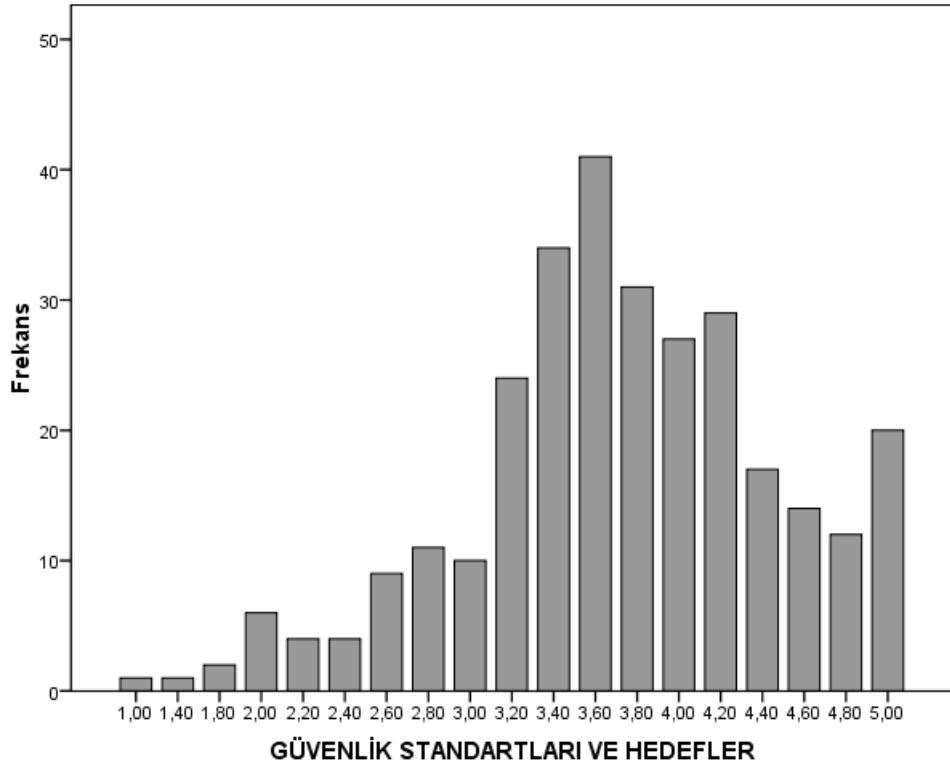

- Güvenlik iklimi algısının “güvenlik standartları ve hedefler” alt boyutu ile ilgili toplu bulgular Tablo 5.65 ve Grafik 5.6’da verilmiştir.

Tablo 5.65. Güvenlik Standartları Ve Hedefler Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları

Soru	Min. İstatistik	Max. İstatistik	Ortalama	Standart Sapma
s9	1	5	3,77	1,101
s17	1	5	3,44	1,303
s31	1	5	3,99	1,041
s40	1	5	3,25	1,315
s47	1	5	4,13	,958

Grafik 5.6. Güvenlik Standartları Ve Hedefler Alt Boyutu Frekans-Ortalamalar

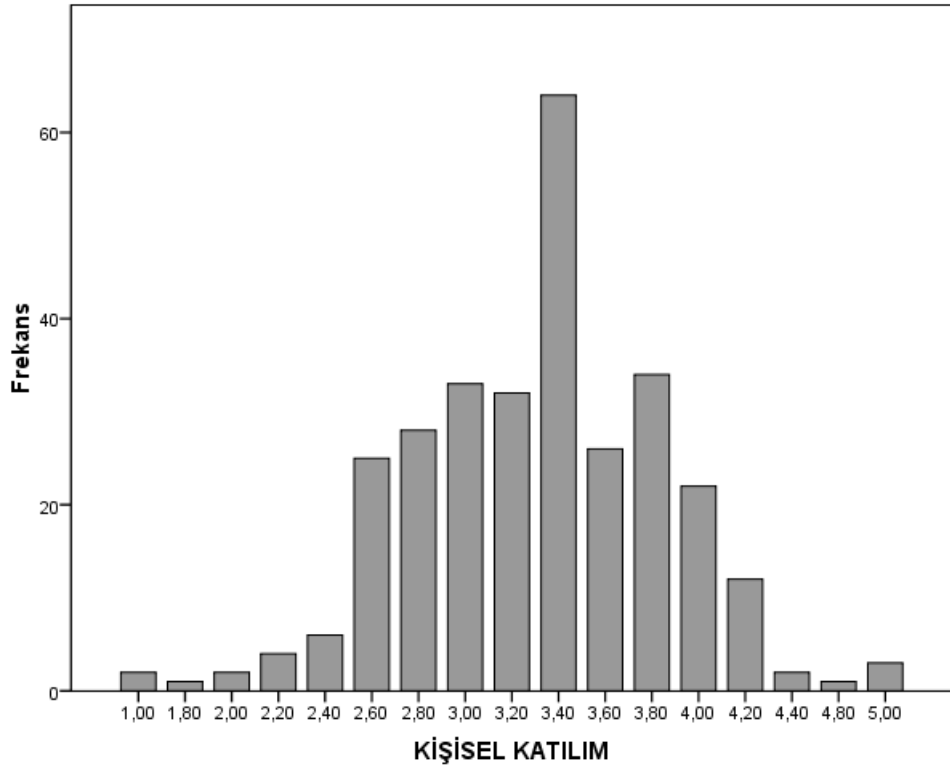

- Güvenlik iklimi algısının “kişisel katılım” alt boyutu ile ilgili toplu bulgular Tablo 5.66 ve Grafik 5.7’de verilmiştir.

Tablo 5.66. Kişisel Katılım Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları

Soru	Min. İstatistik	Max. İstatistik	Ortalama	Standart Sapma
s5	1	5	2,58	1,419
s13	1	5	4,11	,964
s30	1	5	3,62	1,342
s41	1	5	2,12	1,250
s44	1	5	4,10	1,090

Grafik 5.7. Kişisel Katılım Alt Boyutu Frekans-Ortalamalar

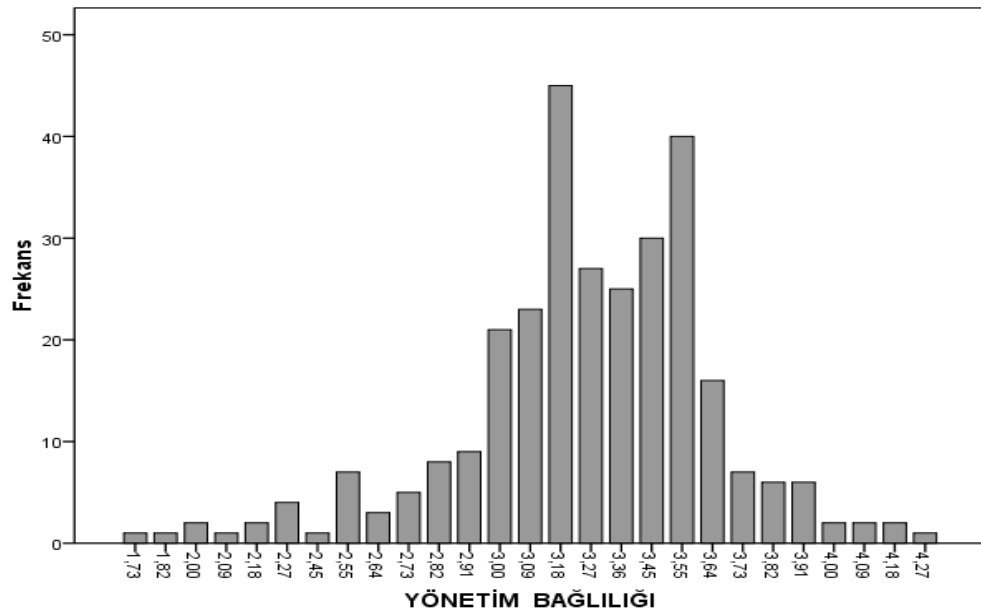

- Güvenlik iklimi algısının “yönetim bağlılığı” alt boyutu ile ilgili toplu bulgular Tablo 5.67 ve Grafik 5.8’de verilmiştir.

Tablo 5.67. Yönetim Bağlılığı Alt Boyutu Sorularının Toplu Bulguları

Soru	Min. İstatistik	Max. İstatistik	Ortalama	Standart Sapma
s7	1	5	3,96	1,011
s21	1	5	2,23	1,234
s25	1	5	1,91	1,185
s26	1	5	3,93	1,017
s29	1	5	2,19	1,167
s36	1	5	3,72	1,221
s37	1	5	3,81	1,171
s42	1	5	3,27	1,403
s45	1	5	2,65	1,455
s46	1	5	3,97	1,009
s49	1	5	4,17	,950

Grafik 5.8. Yönetim Bağlılığı Alt Boyutu Frekans-Ortalamaları

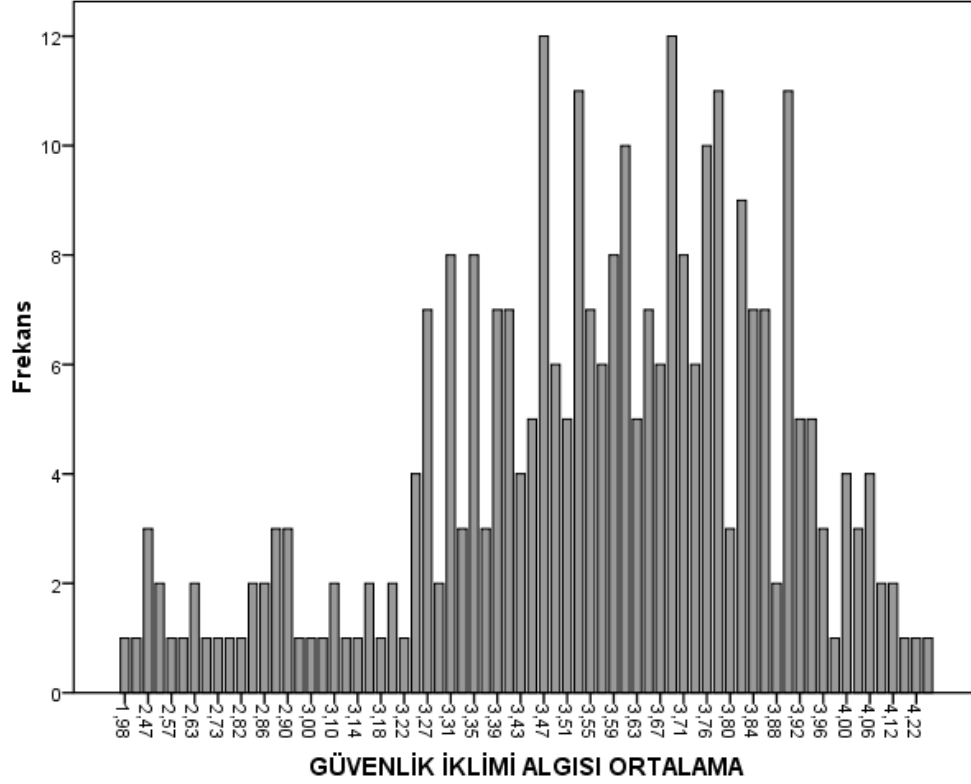

Çalışanların güvenlik iklimi düzeylerini belirlemek üzere geliştirilmiş algı ölçeğindeki ifadeler 5'li Likert Ölçeği tipindedir. Dolayısıyla ölçekteki en olumsuz ifade 1, en olumlu ifade ise 5 olarak kodlanmıştır. Güvenlik iklimi ölçeğinde bulunan 49 soruya ait toplu bulgular Tablo 5.68 ve Grafik 5.9'da verilmiştir.

Tablo 5.68. Güvenlik İklimi Ölçeğinde Bulunan Soruların Toplu Bulguları

Aşağıda belirtilen iş sağlığı ve güvenliği anket formunda yer alan her soru 1'den 5'e kadar derecelendirilmiştir. (1)Kesinlikle Katılmıyorum, (2)Katılmıyorum, (3)Kararsızım, (4)Katılıyorum, (5)Tamamen katılıyorum şeklindedir. Teşekkürler. Her soru için size en uygun gelen ifadeyi işaretleyiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	5'li Likert Ortalaması
1-	İşletmemde iş sağlığı ve güvenliği konuları ile ilgili etkili bir iletişim vardır.	10,8	16,5	17,2	31,0	24,6	3,42
2-	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılması gereken işler her zaman yerine getirilir.	1,7	5,4	17,2	43,4	32,3	3,99
3-	İş sağlığı ve güvenliği konusunda özenli çalışmam, başarımlı olumlu yönde etkiler.	1,3	1,0	6,7	34,7	56,2	4,43
4-	İşletmede işlerin en kısa yoldan yapılması önemlidir.	21,2	20,9	13,1	24,2	20,5	3,02
5-	İşletmede sadece birkaç kişi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilenir.	30,6	24,9	12,5	19,2	12,8	2,58
6-	Çalışma yöntemlerindeki değişiklikler ve bunların iş sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkisi çalışanlara iletir.	3,0	7,4	15,5	44,1	30,0	3,90
7-	Yönetim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorunların ortaya çıkması durumunda kararlı davranışlar sergiler.	2,7	7,4	14,5	41,8	33,7	3,96
8-	İşimde risk almaktan kaçınmam.	2,7	7,4	14,5	41,8	33,7	2,65
9-	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirme süreci mevcuttur.	4,7	9,1	18,5	39,1	28,6	3,77
10-	Kazalar işin bir parçası olarak hoş görülür.	44,4	25,9	11,1	10,8	7,7	2,11
11-	Çalışma arkadaşlarımla güvenliğimi gözetirim /güvenliğime dikkat ederim.	3,0	4,0	5,1	34,7	53,2	4,30
12-	Toplantılar iş sağlığı ve güvenliği konularını da içerir.	2,4	5,1	14,5	33,7	44,4	4,12
13-	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önemli konularda yönetimi bilgilendiririm.	3,0	3,4	13,1	40,4	40,1	4,11
14-	İşletmemizde iş sağlığı ve güvenliği yüksek öncelik taşır.	6,7	7,4	16,8	29,3	39,7	3,87
15-	Ne yaparsam yapayım kazaların gerçekleşmesini engelleyemem.	39,4	32,0	7,4	11,8	9,4	2,19
16-	Güvenlik toplantılarının sonuçları hakkında bilgilendiriliriz.	4,4	9,8	17,2	35,0	33,7	3,83
17-	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda geliştirilmiş başarı standartları mevcuttur.	10,4	15,2	20,2	28,3	25,9	3,44
18-	Birim yöneticileri etkin bir şekilde/faal olarak iş sağlığı ve güvenliğine destek olurlar.	2,7	7,1	14,1	41,8	34,3	3,97
19-	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda verilen eğitimler yeterli değildir.	24,9	25,9	20,5	21,2	7,4	2,60
20-	İşyerinde oluşabilecek riskler ve bunların yaratacağı sonuçlar eğitimlerde anlatılır.	3,4	11,4	13,1	38,4	33,7	3,87

21-	İşyerinde yönetim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konuları görmemezlikten gelmektedir.	36.0	29.3	16.5	11.8	6.4	2,23
22-	Yönetim çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki endişelerini dinler.	6.1	8.1	10.8	39.4	35.7	3,90
23-	İşimi yaparken, güvenli şekilde çalışmam şarttır.	0.7	3.0	4.7	30.6	60.9	4,48
24-	Bana güvenli şekilde çalışmam için neler yapmam gerektiği gösterilmiştir.	1.3	3.0	9.1	40.1	46.5	4,27
25-	İşletmede güvensiz davranışlar hoş görülür/tolere edilir.	51.2	26.3	6.4	12.5	3.7	1,91
26-	Yönetim, iş kazalarını önlemek için yeterince çaba gösterir.	3.0	6.1	18.9	38.7	33.3	3,93
27-	Çalışanlar her zaman işletmenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yüksek düzeye gelmesini amaçlarlar.	1.3	3.0	11.8	40.7	43.1	4,21
28-	Amirim/ yöneticim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevcut konular ve sorunlar hakkında bana her zaman bilgi vermez.	26.6	24.9	10.8	22.2	15.5	2,75
29-	Birim yöneticileri sadece kazalardan sonra iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilenirler.	34.3	32.7	16.2	12.5	4.4	2,19
30-	Her zaman kazaları ve olayları rapor ederiz.	10.1	13.8	13.8	28.3	34.0	3,62
31-	İşletmede yaşanan kazalardan ders alınarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda ilerleme/gelişme kaydedilir.	3.0	8.1	11.8	40.4	36.7	3,99
32-	Eğer iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli endişelenirsem, bu durum işimi yapmamı engeller.	9.4	10.8	6.7	30.3	42.8	3,86
33-	Yöneticiler ve amirler iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyulmadığı zaman endişelerini dile getirirler.	3.0	10.8	16.5	40.1	29.6	3,95
34-	Tüm çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği konusunda faaldir/etkin rol oynar.	4.7	7.4	16.2	33.3	38.4	3,93
35-	Bizi meşgul eden başka önceliklerimiz olmadığı zaman, iş sağlığı ve güvenliğine önem veririz.	16.5	16.8	12.5	27.6	26.6	3,30
36-	Güvensiz davranışlar sergileyen çalışanlar için yönetim tarafından gerekli disiplin önlemleri alınır.	7.7	10.4	14.5	36.7	30.6	3,72
37-	Yönetim, güvensiz uygulamalar konusunda uyarıldığında, düzeltici önlemler her zaman alınır.	6.7	8.4	13.5	39.1	32.3	3,81
38-	Çalıştığım bölümü/departmanı ilgilendiren diğer bölümlerdeki işlerle ilgili olarak iş sağlığı ve güvenliği konularında iletişim sağlanır.	5.7	8.8	17.5	31.6	36.4	3,84
39-	İşyerinde, amirler/yöneticiler iş sağlığım ve güvenliğim konusunda ilgilidirler.	3.4	7.7	16.2	36.4	36.4	3,94
40-	İş sağlığı ve güvenliği hedefleri çalışanlar tarafından tanımlanır.	13.1	16.8	21.9	27.6	20.5	3,25
41-	İşyerimde iş sağlığı ve güvenliğini geliştirmek için hiç bir şey yapamam.	17.2	14.1	15.5	30.6	22.6	2,12
42-	İşyerimde yönetim iş sağlığı ve güvenliği problemlerini düzeltmekte hızlı davranır.	40.1	32.0	10.4	10.1	7.4	3,27
43-	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği eğitimi yüksek öncelik taşır.	9.4	11.4	13.5	34.7	31.0	3,66
44-	İş sağlığı ve güvenliği konusunda ben ve iş arkadaşlarım birbirimize yardım ederiz.	5.1	4.7	10.1	35.0	45.1	4,10
45-	Yönetim kazalar gerçekleştikten sonra harekete geçer.	30.6	22.6	10.8	22.2	13.8	2,65
46-	Yönetim, iş sağlığı ve güvenliği konularında öncülük/liderlik eder.	2.7	7.4	13.8	42.1	34.0	3,97
47-	İşletmenin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki başarısı gelişmektedir/artmaktadır.	1.7	6.7	9.8	40.4	41.4	4,13
48-	Amirim/yöneticim iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgileri her zaman benimle paylaşır.	2.4	5.7	13.8	37.4	40.7	4,08
49-	İş sağlığı ve güvenliği konusundaki hedefler, yönetim tarafından düzenli olarak gözden geçirilir.	2.4	4.0	11.4	37.7	44.4	4,17

Grafik 5.9. Güvenlik İklimi Ölçeği Frekans-Ortalamalar

5.2.4. Demografik Özellikler İle Güvenlik İklimi Algısı, Alt Boyutları Ve İlk Yardım Bilgi Düzeyleri Arası İlişkiler Analizi

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.69 ve Tablo 5.70’de verilmiştir. Tablo 5.70’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “kişisel katılım” alt boyutu için 0,05’ten küçüktür ($p=0,020$). Çalışanların cinsiyetleri ile “kişisel katılım” boyutu arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.69. Cinsiyetle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	Cinsiyet	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Ortalama	Kadın	30	135,93
	Erkek	267	150,47
İletişim	Kadın	30	137,92
	Erkek	267	150,25
Kadercilik	Kadın	30	173,72
	Erkek	267	146,22
Güvenlik Yönetimi	Kadın	30	141,27
	Erkek	267	149,87
Bireysel Sorumluluk	Kadın	30	135,35
	Erkek	267	150,53
Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kadın	30	140,60
	Erkek	267	149,94
Kişisel Katılım	Kadın	30	183,35
	Erkek	267	145,14
Yönetim Bağlılığı	Kadın	30	127,10
	Erkek	267	151,46
İlk Yardım Bilgi Puanı	Kadın	30	168,05
	Erkek	267	146,86

Tablo 5.70. Cinsiyet Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama	Güvenlik İklimi Ortalama
	İletişim	Kadercilik	Yönetimi	Sorumluluk	Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı	
Z	-,879	-,748	-1,673	-,521	-,934	-,567	-2,330	-1,480	-1,285
p	,379	,455	,094	,602	,350	,570	,020	,139	,199

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.71 ve Tablo 5.72’de verilmiştir. Tablo 72’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “iletişim”, “kadercilik” , “güvenlik standartları ve hedefler” boyutları ve “ilk yardım bilgi puanı” için 0,05’ten küçüktür ($p=0,049$, $p=0,000$, $p=0,003$, $p=0,000$). Çalışanların eğitim durumları ile “iletişim”, “kadercilik” , “güvenlik standartları ve hedefler” boyutları ve “ilk yardım bilgi puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.73 ve Tablo 5.74’de verilmiştir. Tablo 74’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “Güvenlik iklimi algısı” ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir ($p=0,011$, $p=0,002$, $p=0,009$, $p=0,012$, $p=0,005$). Çalışanların medeni durumları ile “Güvenlik iklimi algısı” ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.75 ve Tablo 5.76’da verilmiştir. Tablo 5.76’da p değeri (anlamlılık düzeyi) “Kadercilik” ve “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” alt boyutları için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir ($p=0,053$, $p=0,023$). Çalışanların yaşları ile “Kadercilik” ve “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.71. Eğitim Durumu İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Ortalama	İlkokul mezunu	42	131,44
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	156,25
	Lise ve dengi okul mezunu	116	144,97
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	158,55
	Toplam	297	
İletişim	İlkokul mezunu	42	124,48
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	156,25
	Lise ve dengi okul mezunu	116	142,12
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	165,78
	Toplam	297	
Kadercilik	İlkokul mezunu	42	187,30
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	164,76
	Lise ve dengi okul mezunu	116	150,62
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	118,40
	Toplam	297	
Güvenlik Yönetimi	İlkokul mezunu	42	125,29
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	152,28
	Lise ve dengi okul mezunu	116	147,86
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	160,10
	Toplam	297	
Bireysel Sorumluluk	İlkokul mezunu	42	146,14
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	161,84
	Lise ve dengi okul mezunu	116	151,05
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	139,72
	Toplam	297	
Güvenlik Standartları Ve Hedefler	İlkokul mezunu	42	124,76
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	135,49
	Lise ve dengi okul mezunu	116	143,46
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	176,64
	Toplam	297	

Kişisel Katılım	İlkokul mezunu	42	141,39
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	147,62
	Lise ve dengi okul mezunu	116	151,41
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	150,31
	Toplam	297	
Yönetim Bağlılığı	İlkokul mezunu	42	131,11
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	166,24
	Lise ve dengi okul mezunu	116	151,15
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	144,22
	Toplam	297	
İlk Yardım Bilgi Puanı	İlkokul mezunu	42	104,44
	Ortaokul ve dengi okul mezunu	53	110,89
	Lise ve dengi okul mezunu	116	145,23
	Yüksekokul/üniversite mezunu	86	199,34
	Toplam	297	

Tablo 5.72. Eğitim Durumu Kruskal Wallis Test İstatistikleri

	Güvenlik			Güvenlik Standartları			Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
	İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Ve Hedefler			
Chi-Square	3,455	7,877	21,367	4,760	2,382	14,165	,462	4,337	51,797
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3
p	,327	,049	,000	,190	,497	,003	,927	,227	,000

Tablo 5.73. Medeni Durum İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	Medeni Durum	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Algısı	Bekar	88	129,51
	Evli	209	157,21
İletişim	Bekar	88	125,66
	Evli	209	158,83
Kadercilik	Bekar	88	169,07
	Evli	209	140,55
Güvenlik Yönetimi	Bekar	88	129,73
	Evli	209	157,11
Bireysel Sorumluluk	Bekar	88	136,20
	Evli	209	154,39
Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Bekar	88	127,76
	Evli	209	157,94
Kişisel Katılım	Bekar	88	142,30
	Evli	209	151,82
Yönetim Bağlılığı	Bekar	88	141,31
	Evli	209	152,24
İlk Yardım Bilgi Puanı	Bekar	88	144,13
	Evli	209	151,05

Tablo 5.74. Medeni Durum Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi		Güvenlik Standartları		Güvenlik Bireysel Sorumluluk		Güvenlik Ve Kişisel Katılım		Güvenlik Yönetim Bağlılığı		İlk Yardım Bilgi Puanı	
	Ortalama	İletişim	Kadercilik	Yönetimi	Sorumluluk	Hedefler	Katılım	Bağlılığı				
Z	-2,539	-3,048	-2,631	-2,515	-1,695	-2,777	-,880	-1,006			-,636	
p	,011	,002	,009	,012	,090	,005	,379	,315			,525	

Tablo 5.75. Yaş İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	Yaş	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Algısı	18-25	23	141,65
	26-34	135	141,64
	35-45	88	163,69
	46-55	40	141,70
	56 Ve Üzeri	11	163,77
	Toplam	297	
İletişim	18-25	23	136,02
	26-34	135	145,44
	35-45	88	166,41
	46-55	40	132,46
	56 Ve Üzeri	11	140,64
	Toplam	297	
Kadercilik	18-25	23	174,91
	26-34	135	139,07
	35-45	88	143,10
	46-55	40	168,59
	56 Ve Üzeri	11	192,68
	Toplam	297	
Güvenlik Yönetimi	18-25	23	144,48
	26-34	135	142,83
	35-45	88	158,48
	46-55	40	149,91
	56 Ve Üzeri	11	155,05
	Toplam	297	
Bireysel Sorumluluk	18-25	23	141,09
	26-34	135	138,72
	35-45	88	156,69
	46-55	40	177,80
	56 Ve Üzeri	11	125,41
	Toplam	297	

Güvenlik Standartları Ve Hedefler	18-25	23	123,04
	26-34	135	149,86
	35-45	88	166,23
	46-55	40	118,31
	56 Ve Üzeri	11	166,55
	Toplam	297	
Kişisel Katılım	18-25	23	139,65
	26-34	135	146,29
	35-45	88	149,75
	46-55	40	153,25
	56 Ve Üzeri	11	180,41
	Toplam	297	
Yönetim Bağlılığı	18-25	23	150,57
	26-34	135	143,66
	35-45	88	162,03
	46-55	40	139,80
	56 Ve Üzeri	11	140,41
	Toplam	297	
İlk Yardım Bilgi Puanı	18-25	23	141,70
	26-34	135	156,74
	35-45	88	152,40
	46-55	40	131,18
	56 Ve Üzeri	11	106,95
	Toplam	297	

Tablo 5.76. Yaş Durumu Kruskal Wallis Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Chi-Square	4,352	5,997	9,360	1,901	8,451	11,315	2,017	3,155	5,791
df	4	4	4	4	4	4	4	4	4
p	,360	,199	,053	,754	,076	,023	,733	,532	,215

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin aylık gelirlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.77 ve Tablo 5.78’de verilmiştir. Tablo 5.78’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “Güvenlik İklimi Algısı” ve alt boyutları olan “İletişim”, “Kadercilik”, “Güvenlik Yönetimi”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler”, “Yönetim Bağlılığı” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir (tümü için $p=0,000$). Çalışanların aylık gelirleri ile Güvenlik İklimi Algısı” ve alt boyutları olan “İletişim”, “Kadercilik”, “Güvenlik Yönetimi”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler”, “Yönetim Bağlılığı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.77. Aylık Gelir İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	Aylık Gelir	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Algısı	Çok Düşük	33	99,15
	Düşük	71	129,58
	Orta	179	162,70
	Yüksek	14	189,89
	Toplam	297	
İletişim	Çok Düşük	33	91,59
	Düşük	71	130,87
	Orta	179	162,80
	Yüksek	14	199,89
	Toplam	297	
Kadercilik	Çok Düşük	33	185,36
	Düşük	71	167,39
	Orta	179	139,75
	Yüksek	14	88,21
	Toplam	297	
Güvenlik Yönetimi	Çok Düşük	33	92,77
	Düşük	71	130,88
	Orta	179	163,92
	Yüksek	14	182,68
	Toplam	297	
Bireysel Sorumluluk	Çok Düşük	33	123,18
	Düşük	71	143,95
	Orta	179	152,96
	Yüksek	14	184,79
	Toplam	297	
Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Çok Düşük	33	126,35
	Düşük	71	118,08
	Orta	179	162,57
	Yüksek	14	185,64
	Toplam	297	
Kişisel Katılım	Çok Düşük	33	148,38
	Düşük	71	152,39
	Orta	179	145,92
	Yüksek	14	172,57
	Toplam	297	
Yönetim Bağlılığı	Çok Düşük	33	101,18
	Düşük	71	136,14
	Orta	179	164,33
	Yüksek	14	130,89
	Toplam	297	
İlk Yardım Bilgi Puanı	Çok Düşük	33	133,68
	Düşük	71	136,91
	Orta	179	153,69
	Yüksek	14	186,46
	Toplam	297	

Tablo 5.78. Aylık Gelir Durumu Kruskal Wallis Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Chi-Square	22,490	27,605	18,496	24,982	6,253	18,670	1,421	18,322	5,686
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3
p	,000	,000	,000	,000	,100	,000	,701	,000	,128

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin iş dallarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.79 ve Tablo 5.80’de verilmiştir. Tablo 5.80’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “iletişim”, “kadercilik”, “bireysel sorumluluk”, “güvenlik standartları ve hedefler”, “kişisel katılım”, “yönetim bağlılığı” boyutları ve “ilk yardım bilgi puanı” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir ($p=0,013$, $p=0,000$, $p=0,000$, $p=0,000$, $p=0,000$, $p=0,022$, $p=0,000$). Çalışanların iş dalları ile “iletişim”, “kadercilik”, “bireysel sorumluluk”, “güvenlik standartları ve hedefler”, “kişisel katılım”, “yönetim bağlılığı” boyutları ve “ilk yardım bilgi puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.79. İş Dalı İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	İş Dalı	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Algısı	Maden	160	160,95
	İnşaat	18	108,94
	Mobilya	23	157,74
	Mermer	13	136,77
	Gıda	36	121,42
	Metal İş	18	147,58
	Oto	29	141,59
	Total	297	
İletişim	Maden	160	162,66
	İnşaat	18	108,56
	Mobilya	23	160,48
	Mermer	13	104,62
	Gıda	36	128,36
	Metal İş	18	119,89
	Oto	29	153,22
	Total	297	
Kadercilik	Maden	160	128,92
	İnşaat	18	176,19
	Mobilya	23	163,54
	Mermer	13	216,35
	Gıda	36	182,40
	Metal İş	18	139,94
	Oto	29	165,34
	Total	297	
Güvenlik Yönetimi	Maden	160	157,56
	İnşaat	18	123,53
	Mobilya	23	165,41
	Mermer	13	128,77
	Gıda	36	123,00
	Metal İş	18	175,58
	Oto	29	129,41
	Total	297	
Bireysel Sorumluluk	Maden	160	133,53
	İnşaat	18	218,50
	Mobilya	23	152,87
	Mermer	13	213,46
	Gıda	36	133,67
	Metal İş	18	164,33
	Oto	29	168,74
	Total	297	

Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Maden	160	180,78
	İnşaat	18	62,72
	Mobilya	23	134,02
	Mermer	13	90,15
	Gıda	36	114,18
	Metal İş	18	132,97
	Oto	29	118,64
	Total	297	
Kişisel Katılım	Maden	160	155,20
	İnşaat	18	145,33
	Mobilya	23	65,70
	Mermer	13	236,77
	Gıda	36	155,24
	Metal İş	18	174,31
	Oto	29	120,33
	Total	297	
Yönetim Bağlılığı	Maden	160	151,99
	İnşaat	18	109,94
	Mobilya	23	191,96
	Mermer	13	136,73
	Gıda	36	126,31
	Metal İş	18	130,86
	Oto	29	167,59
	Total	297	
İlk Yardım Bilgi Puanı	Maden	160	171,20
	İnşaat	18	159,22
	Mobilya	23	103,39
	Mermer	13	117,65
	Gıda	36	134,54
	Metal İş	18	121,14
	Oto	29	105,64
	Total	297	

Tablo 5.80. İş Dalı Kruskal Wallis Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Chi-Square	11,459	16,233	26,236	11,322	28,575	57,526	41,769	14,750	29,635
df	6	6	6	6	6	6	6	6	6
p	,075	,013	,000	,079	,000	,000	,000	,022	,000

Araştırmamızda madenler büyük işletmeler iken sanayi birimleri küçük işletmelerden oluşmaktadır. Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin ayrıca çalıştıkları işletmenin büyüklüğüne göre (maden, sanayi) anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.81 ve Tablo 5.82’de verilmiştir. Tablo 5.82’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “Güvenlik İklimi Algısı” ve alt boyutları olan “İletişim”, “Kadercilik”, “bireysel sorumluluk”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” ve “ “ilk yardım bilgi puanı” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir (p=0,010, p=0,003, p=0,000, p=0,001, p=0,000, p=0,000). Çalışanların çalıştıkları işletmelerinin büyüklüğü (maden, sanayi) ile “Güvenlik İklimi Algısı” ve alt boyutları olan “İletişim”, “Kadercilik”, “bireysel sorumluluk”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” ve “ “ilk yardım bilgi puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.81. Büyük Ve Küçük İşletmeler İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	İş Yeri	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Algısı	Maden	160	160,95
	Sanayi	137	135,04
İletişim	Maden	160	162,66
	Sanayi	137	133,05
Kadercilik	Maden	160	128,92
	Sanayi	137	172,45
Güvenlik Yönetimi	Maden	160	157,56
	Sanayi	137	139,00
Bireysel Sorumluluk	Maden	160	133,53
	Sanayi	137	167,06
Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Maden	160	180,78
	Sanayi	137	111,88
Kişisel Katılım	Maden	160	155,20
	Sanayi	137	141,76
Yönetim Bağlılığı	Maden	160	151,99
	Sanayi	137	145,50
İlk Yardım Bilgi Puanı	Maden	160	171,20
	Sanayi	137	123,07

Tablo 5.82. Büyük Ve Küçük İşletmeler Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Z	-2,593	-2,971	-4,383	-1,861	-3,413	-6,921	-1,357	-,652	-4,828
p	,010	,003	,000	,063	,001	,000	,175	,514	,000

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin mesleklerindeki konumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.83 ve Tablo 5.84’de verilmiştir. Tablo 5.84’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “güvenlik iklimi algısı” ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve “ilk yardım bilgi puanı” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir ($p=0,010$, $p=0,000$, $p=0,000$, $p=0,002$, $p=0,000$, $p=0,000$). Çalışanların mesleklerindeki konumları ile “güvenlik iklimi algısı” ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve “ilk yardım bilgi puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.83. Mesleklerindeki Konum İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

	İş Konumu	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Güvenlik İklimi Algısı	İşçi	128	138,09
	Teknisyen	20	193,65
	Uzman	20	186,95
	Yönetici	39	167,56
	Usta	83	139,63
	Çırak	7	120,14
	Toplam	297	
İletişim	İşçi	128	135,63
	Teknisyen	20	185,48
	Uzman	20	200,13
	Yönetici	39	180,90
	Usta	83	137,42
	Çırak	7	102,79
	Toplam	297	
Kadercilik	İşçi	128	165,19
	Teknisyen	20	105,38
	Uzman	20	104,00
	Yönetici	39	94,82
	Usta	83	166,08
	Çırak	7	205,50
	Toplam	297	
Güvenlik Yönetimi	İşçi	128	136,69
	Teknisyen	20	191,35
	Uzman	20	168,88
	Yönetici	39	185,69
	Usta	83	139,19
	Çırak	7	108,21
	Toplam	297	
Bireysel Sorumluluk	İşçi	128	140,88
	Teknisyen	20	170,15
	Uzman	20	124,38
	Yönetici	39	147,68
	Usta	83	163,99
	Çırak	7	137,07
	Toplam	297	

Güvenlik Standartları Ve Hedefler	İşçi	128	143,39
	Teknisyen	20	198,55
	Uzman	20	200,45
	Yönetici	39	182,55
	Usta	83	122,91
	Çırak	7	85,36
	Toplam	297	
Kişisel Katılım	İşçi	128	152,95
	Teknisyen	20	186,83
	Uzman	20	169,10
	Yönetici	39	145,69
	Usta	83	131,27
	Çırak	7	139,93
	Toplam	297	
Yönetim Bağlılığı	İşçi	128	144,14
	Teknisyen	20	161,03
	Uzman	20	158,98
	Yönetici	39	144,14
	Usta	83	154,14
	Çırak	7	141,07
	Toplam	297	
İlk Yardım Bilgi Puanı	İşçi	128	144,95
	Teknisyen	20	203,60
	Uzman	20	233,85
	Yönetici	39	165,68
	Usta	83	118,05
	Çırak	7	98,71
	Toplam	297	

Tablo 5.84. Mesleklerindeki Konum Kruskal Wallis Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Chi-Square	14,987	22,844	37,511	18,435	6,913	32,103	9,071	1,567	42,777
df	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Asymp. Sig.	,010	,000	,000	,002	,227	,000	,106	,905	,000

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin, ilk yardım eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.85 ve Tablo 5.86’da verilmiştir. Tablo 5.86’da p değeri (anlamlılık düzeyi) “İletişim”, “Kadercilik”, “Güvenlik Yönetimi”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir ($p=0,044$, $p=0,000$, $p=0,002$, $p=0,001$, $p=0,000$). Çalışanların ilk yardım eğitimi alıp almamaları ile “İletişim”, “Kadercilik”, “Güvenlik Yönetimi”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.85. İlk Yardım Eğitimi Alıp Almamaları İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

Daha önce ilk yardım eğitimi aldınız mı?		Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Evet	Güvenlik İklimi Algısı	214	154,79
	İletişim	214	155,23
	Kadercilik	214	137,32
	Güvenlik Yönetimi	214	158,52
	Bireysel Sorumluluk	214	150,51
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	214	159,67
	Kişisel Katılım	214	151,87
	Yönetim Bağlılığı	214	149,59
	İlk Yardım Bilgi Puanı	214	170,30
Hayır	Güvenlik İklimi Algısı	83	134,08
	İletişim	83	132,95
	Kadercilik	83	179,10
	Güvenlik Yönetimi	83	124,45
	Bireysel Sorumluluk	83	145,11
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	83	121,48
	Kişisel Katılım	83	141,60
	Yönetim Bağlılığı	83	147,47
	İlk Yardım Bilgi Puanı	83	94,08

Tablo 5.86. İlk Yardım Eğitimi Alıp Almamaları Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Z	-1,865	-2,012	-3,786	-3,075	-,494	-3,453	-,932	-,192	-6,883
p	,062	,044	,000	,002	,621	,001	,351	,848	,000

Çalışanların “ilk yardım bilgi puanı” ortalamalarının, ilk yardım eğitimini nereden aldıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal-Wallis Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı sıralar (ranks) ve test sonuçları Tablo 5.87 ve Tablo 5.88’de verilmiştir. Tablo 5.88’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “İlk Yardım Bilgi Puanı” için 0,05’ten küçük olduğu gözlenmektedir ($p=0,011$). Çalışanların ilk yardım eğitimini nereden aldıkları ile “İlk Yardım Bilgi Puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.87. Tanımlayıcı Sıralar

İlk Yardım Eğitimi nereden aldınız?	Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Askerlikte	45	80,93
Ehliyet Kursunda	39	108,53
İlk Yardım Merkezleri	43	119,45
Kendi Kurumumda	87	114,87
Toplam	214	

Tablo 5.88. Test İstatistikleri

İlk Yardım Bilgi Puanı	
Chi-Square	11,213
df	3
Asymp. Sig.	,011

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin, ilk yardım eğitimi alma isteklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.89 ve Tablo 5.90’de verilmiştir. Tablo 5.90’da p değeri (anlamlılık düzeyi) “İletişim”, “Kadercilik” ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” için 0,05’ten küçük olduğu gözlenmektedir ($p=0,009$, $p=0,053$, $p=0,031$). Çalışanların ilk yardım eğitimi alma istekleri ile “İletişim”, “Kadercilik” ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.89. İlk Yardım Eğitimi Alma İsteği İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

İlk yardım hakkında bilgi sahibi olmak ister misiniz?		Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Evet	Güvenlik İklimi Algısı	223	153,91
	İletişim	223	156,52
	Kadercilik	223	143,49
	Güvenlik Yönetimi	223	154,24
	Bireysel Sorumluluk	223	145,91
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	223	153,91
	Kişisel Katılım	223	149,96
	Yönetim Bağlılığı	223	151,84
	İlk Yardım Bilgi Puanı	223	155,19
Hayır	Güvenlik İklimi Algısı	74	134,19
	İletişim	74	126,34
	Kadercilik	74	165,61
	Güvenlik Yönetimi	74	133,22
	Bireysel Sorumluluk	74	158,31
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	74	134,21
	Kişisel Katılım	74	146,11
	Yönetim Bağlılığı	74	140,45
	İlk Yardım Bilgi Puanı	74	130,34

Tablo 5.90. İlk Yardım Eğitimi Alma İsteği Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Z	-1,713	-2,627	-1,933	-1,828	-1,095	-1,717	-,337	-,993	-2,162
p	,087	,009	,053	,068	,273	,086	,736	,321	,031

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin, iş kazası geçirip geçirmeme durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.91 ve Tablo 5.92’de verilmiştir. Tablo 5.92’de p değeri (anlamlılık düzeyi) “Kadercilik”, “Bireysel Sorumluluk”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir ($p=0,001$, $p=0,004$, $p=0,000$, $p=0,013$). Çalışanların ilk yardım eğitimi alma istekleri ile “Kadercilik”, “Bireysel Sorumluluk”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler” ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.91. İş Kazası Durumu İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

Şimdiye kadar hiç iş kazası geçirdiniz mi?		Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Evet	Güvenlik İklimi Algısı	116	143,34
	İletişim	116	139,26
	Kadercilik	116	169,93
	Güvenlik Yönetimi	116	146,18
	Bireysel Sorumluluk	116	166,59
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	116	123,50
	Kişisel Katılım	116	147,67
	Yönetim Bağlılığı	116	147,54
	İlk Yardım Bilgi Puanı	116	133,57
Hayır	Güvenlik İklimi Algısı	181	152,63
	İletişim	181	155,24
	Kadercilik	181	135,59
	Güvenlik Yönetimi	181	150,81
	Bireysel Sorumluluk	181	137,73
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	181	165,34
	Kişisel Katılım	181	149,85
	Yönetim Bağlılığı	181	149,94
	İlk Yardım Bilgi Puanı	181	158,89

Tablo 5.92. İş Kazası Durumu Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	İlk Yardım Bilgi Puanı
Z	-,909	-1,569	-3,384	-,455	-2,875	-4,114	-,216	-,236	-2,486
p	,363	,117	,001	,649	,004	,000	,829	,814	,013

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.93 ve Tablo 5.94 'de verilmiştir. Tablo 5.94'de p değeri (anlamlılık düzeyi) “İletişim”, “Kadercilik”, “Güvenlik Yönetimi”, “Bireysel Sorumluluk”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler”, ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir ($p=0,019$, $p=0,000$, $p=0,047$, $p=0,026$, $p=0,000$, $p=0,000$). Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp almama durumları ile “İletişim”, “Kadercilik”, “Güvenlik Yönetimi”, “Bireysel Sorumluluk”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler”, ve “İlk Yardım Bilgi Puanı” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.93. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

Daha önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?		Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Evet	Güvenlik İklimi Algısı	171	157,03
	İletişim	171	159,04
	Kadercilik	171	126,45
	Güvenlik Yönetimi	171	157,47
	Bireysel Sorumluluk	171	139,62
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	171	172,61
	Kişisel Katılım	171	157,08
	Yönetim Bağlılığı	171	145,60
	İlk Yardım Bilgi Puanı	171	178,32
Hayır	Güvenlik İklimi Algısı	126	138,10
	İletişim	126	135,37
	Kadercilik	126	179,60
	Güvenlik Yönetimi	126	137,50
	Bireysel Sorumluluk	126	161,73
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	126	116,96
	Kişisel Katılım	126	138,03
	Yönetim Bağlılığı	126	153,61
	İlk Yardım Bilgi Puanı	126	109,20

Tablo 5.94. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi			Güvenlik Standartları					İlk Yardım Bilgi Puanı
	Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	
Z	-1,878	-2,355	-5,305	-1,986	-2,230	-5,543	-1,906	-,798	-6,874
p	,060	,019	,000	,047	,026	,000	,057	,425	,000

Çalışanların güvenlik iklimi algısı, güvenlik iklimi alt boyutları ve ilk yardım bilgi düzeylerinin, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma isteklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann-Whitney U –Test uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve test sonuçları Tablo 5.95 ve Tablo 5.96’da verilmiştir. Tablo 5.96’da p değeri (anlamlılık düzeyi) “İletişim” ve “Güvenlik Yönetimi” için 0,05’ten küçük olduğu belirlenmiştir (p=0,010, p=0,016). Çalışanların ilk yardım eğitimi alma istekleri ile “İletişim” ve “Güvenlik Yönetimi” arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 5.95. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma İsteği İle İlişkili Tanımlayıcı İstatistikler

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi almak ister misiniz?		Kişi Sayısı	Ortalama Sırası
Evet	Güvenlik İklimi Algısı	243	153,41
	İletişim	243	155,00
	Kadercilik	243	145,72
	Güvenlik Yönetimi	243	154,65
	Bireysel Sorumluluk	243	146,95
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	243	150,28
	Kişisel Katılım	243	146,30
	Yönetim Bağlılığı	243	151,13
	İlk Yardım Bilgi Puanı	243	153,05
Hayır	Güvenlik İklimi Algısı	54	129,15
	İletişim	54	122,02
	Kadercilik	54	163,74
	Güvenlik Yönetimi	54	123,56
	Bireysel Sorumluluk	54	158,20
	Güvenlik Standartları Ve Hedefler	54	143,24
	Kişisel Katılım	54	161,13
	Yönetim Bağlılığı	54	139,41
	İlk Yardım Bilgi Puanı	54	130,78

Tablo 5.96. İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Alma İsteği Mann-Whitney U –Test İstatistikleri

	Güvenlik İklimi		Güvenlik Standartları						İlk Yardım Bilgi Puanı
	Ortalama	İletişim	Kadercilik	Güvenlik Yönetimi	Bireysel Sorumluluk	Ve Hedefler	Kişisel Katılım	Yönetim Bağlılığı	
Z	-1,879	-2,560	-1,403	-2,412	-,886	-,547	-1,157	-,912	-1,728
p	,060	,010	,161	,016	,376	,584	,247	,362	,084

Araştırmanın temel değişkenleri olan çalışanların “güvenlik iklimi algı düzeyi” ile 7 alt boyutunu oluşturan “İletişim”, “Kadercilik”, “Güvenlik Yönetimi”, “Bireysel Sorumluluk”, “Güvenlik Standartları Ve Hedefler”, “Kişisel Katılım”, “Yönetim Bağlılığı” ile “İlk Yardım Bilgi Puanı” arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını sınamak için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu elde edilen toplu bulgular Tablo 5.97’de verilmiştir. İlk yardım bilgi düzeyi ile iletişim, güvenlik yönetimi ve Güvenlik Standartları Ve Hedefler alt boyutları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki varken kadercilik algısı ile negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

5.3. TARTIŞMA

Sağlıklı ve güvenli bir yaşam tüm toplumların ulaşmak istediği bir hedeftir. Afet veya kazalara karşı alınması gereken akılcı tedbir ve önlemler bu hedefin önündeki en önemli engelleri kaldıracaktır. İnsanlar afetlerle mücadele için afet yönetimi bilimini ortaya koydukları gibi; yaşamlarının üçte birini geçirdikleri çalışma alanlarında sağlık ve güvenliklerini temin için iş sağlığı ve güvenliği bilimini ortaya koymuşlardır¹³³. Her iki bilim dalı da tüm dünyada gelişim aşamasındadır. Araştırmamıza konu olan İSG ve ilk yardım tüm iş sahalarında önem arz etmesine rağmen afet veya kaza risklerinin en yüksek olduğu sanayi ve maden gibi kuruluşlarda daha büyük bir önem kazanmıştır.

Büyük sanayi kuruluşlarımızın %98'i deprem bölgelerinde yer alması ,ayrıca kara ve demir yolu ulaşımının bu bölgelerin içinden geçmesi, kimyasal üretim fabrikalarının ve rafinerilerin, barajların inşa yerlerinin doğru seçilememesi, kentlerin plansız ve düzensiz bir şekilde yapılaşması doğal afetlerden sonra oluşan ikincil tehlikeler için de önemli bir risk teşkil etmektedir¹³⁴. 17 Ağustos 1999 depreminden sonra Kocaeli Sanayi Odası'nın raporlarına göre oda üyesi 1062 işletmeden 345'i hasar görmüştür. Depremden önce üye işletmelerin çalışma kapasiteleri %70 iken, depremde bir ay sonra ortalama kapasite %31 olmuştur. Kapasite, depremde 6 ay sonra ortalama %54'e çıkmıştır. Üretim ortalama 34 gün durmuştur¹³⁵.

Ülkemizde 2013 Nisan ayı itibariyle sanayide istihdam edilenlerin sayısı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 5 artarak 5 milyon 30 bin kişiyle tarihi zirvesine ulaşmıştır¹³⁶. Ocak 2014 resmi istatistiklerine göre madencilik ve taş ocaklarında çalışan işçi sayısı 190 bin 346'dır¹³⁷. Her gün büyük riskler altında çalışan bu bireylerin İSG ve ilk yardım konularında eğitilmesi iş yerlerinin en büyük önceliği olmalıdır. Bu öncelik yalnızca çalışan bireylerin sağlık ve güvenliğini sağlamakla kalmayacak ekonomik anlamda üretimi etkileyecektir.

¹³³ Holmes, Noni, Sandra M. Gifford, Thomas J. Triggs, **Meanings Of Risk Control In Occupational Health And Safety Among Employers And Employees**, Safety Science, 1998, s. 141-154.

¹³⁴ Mikdat Kadioğlu, a.g.e., s. 15.

¹³⁵ Zerrin Sungur, a.g.e.,s. 16.

¹³⁶ <http://www.Milliyet.Com.Tr/Sanayi-Istihdami-Rekor-Kirdi-Ekonomi/Detay/1737238/Default.Htm> (16.7.2015)

¹³⁷ <http://www.Hurriyet.Com.Tr/Ekonomi/27671917.Asp> (19.7.2015)

İşyerlerinde sağlık ve güvenlik açısından büyük tehdit oluşturan tehlikelerin yol açtığı olumsuz sonuçların sadece %2'si önlenemez nitelikte iken, %98'i önlenebilir niteliktedir. İSG alanında yapılan çalışmaların amacı da, sağlık ve güvenlik tehlikelerinden ve bunların yarattığı risklerden arındırılmış çalışma ortamlarının sağlanmasıdır¹³⁸.

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin (İSGYS) Önemli unsurlarından olan ilk yardımın önemi daha çok kaza yerine ulaşma süresi ve anında bilinçli ilk yardım yapma ile ilgilidir. Kaza sonrası ölümlerin %10'unun ilk beş dakikada, %50'sinin ilk 30 dakika içinde meydana gelmesi nedeniyle, yapılacak bilinçli ve yeterli ilk yardımla ölümlerin %38'inin kaza yerinde yapılan ilk yardımla, %62'sinin ambulans veya helikopterle ulaşan acil yardım hizmetleriyle önlenebileceği saptanmıştır. En etkili ilk yardım ilk 5 dakikada, en bilinçli ilk yardım ise ilk yarım saat içerisinde yapılmaktadır¹³⁹.

Kretschmer ; İSG ile ilgili standartlar geliştikçe, iş yerlerindeki olası kaza riskleri asgari düzeye inmekte ve çalışanlar için sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturulmaktadır. Bu olumlu gelişmeler işveren ve işçiler arasında karşılıklı bir güven iklimi oluşumuna sebebiyet vermektedir¹⁴⁰.

Cohen ve ark. ; 1975 yılında yaptıkları çalışmada; işletmelerde bir İSG sorumlusunun ve kişisel olarak İSG faaliyetleri ile ilgilenen üst düzey yöneticilerin bulunması, çalışanlara İSG eğitiminin düzenli verilmesi gibi faktörlerin işyerindeki kaza oranlarında bir düşüş sağlayacağını belirtmişlerdir¹⁴¹.

Lin ve ark. ; İSG konusunda yapılan araştırmaların birçoğu, iş kazalarının yüksek oranda gerçekleşmesinin öncelikli sebebinin İSG uygulamalarının yetersizliğinden kaynaklandığını göstermektedir¹⁴².

Palassis ; İşletmelerde İSG sistemini geliştirmenin temel amacı; olası riskleri, yaralanmaları, hastalıkları ve ölümleri minimum düzeye indirerek çalışan tazminatlarının yarattığı maliyetleri ve kayıp zamanı azaltabilmektir. Etkin bir İSG

¹³⁸ İlknur Kılış, Seçil Demir, a.g.e., s. 23-47.

¹³⁹ Birsan Yürügen , Z Durna, **Afetlerde Hemşirelik Bakımı Ve İlk Yardım**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No :569, Eskişehir 1992

¹⁴⁰ Hansjorg Kretschmer ,**Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği İyileştirilmesi Projesi Başlatıldı**, İSG, İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi, Sayı 17, Yıl 4, Ocak-Şubat 2004, s. 4.

¹⁴¹ Kathryn Mearns, Sean M. Whitaker, Rhona Flin, **Safety Climate, Safety Management Practice and Safety Performance in Offshore Environments**, Safety Science, 41, 2003, s. 643.

¹⁴² John Lin, Anthony Mills, **Measuring the Occupational Health and Safety Performance of Construction Companies in Australia**, Facilities, Vol. XIX, No: 3/4, 2001, s. 131.

yönetim sistemi ayrıca çalışanların verimliliğini, iş tatminini, moral ve motivasyonunu arttırabilmekte, kanunlara uyumu kolaylaştırmaktadır¹⁴³.

Hale; 2003 yılında güvenlik yönetimi konusunu üretim işletmeleri açısından incelemiş, iyi bir İSG yönetimi için tehlike yaratabilecek durumların önceden tespitine imkan tanıyan bir risk yönetiminin gereğini vurgulamıştır¹⁴⁴.

Hermanus ; 19.yüzyılın sonlarında madencilikte İSG risklerinin çok yüksek seviyelerde iken zamanla alınan tedbir ve önlemler Avusturalya, Kanada ve ABD gibi ülkelerde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinde büyük başarılar elde edilmişken Güney Afrika madenlerinde aynı önlemler alındığı söylenmesine rağmen madenlerde beklenen başarı düzeyi sağlanamamıştır. Bunun sebebini araştırdığında ise İSG sisteminin tam anlamıyla uygulanmadığını büyük eksikliklerinin olduğunu belirlemiştir¹⁴⁵.

Lingard ;Avusturalya inşaat işçilerine 24 haftalık ilk yardım eğitimi uygulamalı olarak verilmiş ve bu eğitimin çalışanların iş sağlığı ve güvenliği davranışlarını ve motivasyonlarını nasıl etkilediğini araştırmıştır. İlk yardım eğitiminin katılımcıların motivasyonunu ve iş sağlığı ve güvenliği kapsamında ki davranışlarını geliştirdiğini gözlemlemiştir¹⁴⁶.

Ağır; doktora çalışmasında Ankara Ostim metal iş kolunda çalışan 312 kişi üzerinde yaptığı araştırmada, çırakların %93,2 sinin daha önce herhangi bir şekilde ilk yardım eğitimi almadığını belirlemiştir. Çırakların %28,2'si iş kazası geçirmiş%21,5' i çevresinde geçirilen kazaya şahit olmuştur. Geçirilen kazaların %36,3'ü el parmak kesigi yaralanmasıdır .Çırakların ilk yardım konusunda bilgileri eksiktir müfredat programında bu konuda ders yoktur. Çıraklara verilen ilk yardım eğitimi sonrası bilgi düzeyleri 6,5 puan artış olduğunu gözlemlemiştir¹⁴⁷.

Bakar ; Ankara mesleki eğitim merkezinde eğitim gören çıraklarla, Ankara ilinde bir lisedeki (Kalaba Lisesi) öğrencilerin ilk yardım bilgi düzeylerini kıyaslamış lise öğrencilerinin ilk yardım bilgi puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. İlk yardım bilgisi toplumun bütün kesimlerinin ihtiyaç duyduğu bir

¹⁴³ John Palassis, Paul A. Schulte, Charles L. Geraci, **A New American Management Systems Standard in Occupational Safety and Health** , Journal of Chemical Health & Safety, 2006, s. 21.

¹⁴⁴ Andrew Richard Hale, **Safety Management in Production**, Human Factors and Ergonomics in Manufacturing, 13-3, 2003, s. 186-190.

¹⁴⁵ M.A. Hermanus ,Occupational Health And Safety İn Mining Status, New Developments, And Concerns, 2007

¹⁴⁶ Helen Lingard,The Effect Of First Aid Training On Australian Construction Workers' Occupational Health And Safety Knowledge And Motivation To Avoid Work-Related İnjury Or İllness, 2002

¹⁴⁷ Adnan Ağır, a.g.e., s. 23.

bilgidir ancak riskli grupların daha fazla ihtiyacı bulunmaktadır. Çıraklık eğitimi alan öğrencilerinin ilk yardım sorularına verilen cevaplarda puanların daha yüksek olması gerekirken tersi bir sonuçla karşılaşmıştır. Çıraklara verilen ilk yardım eğitiminin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir¹⁴⁸.

Topçuoğlu ; İş güvenliği bilincinin gelişmesini sağlayan önemli unsurlardan biri çalışanların algılama düzeyidir. Algılama düzeyleri geliştikçe önlem alma, kurallara uyma, teknolojiye uyum sağlama ve eğitimle kazanılan becerileri uygulamada olumlu izlenimler elde edilmektedir¹⁴⁹.

Özvarış; İlk yardım konusu, toplumun ilk yardım uygulamalarını bilmemesi, şoförler, polisler, ağır ve tehlikeli işlerde çalışanlar, itfaiyeciler gibi değişik risk grupları başta olmak üzere, toplumun tamamını ilgilendirmesi, ölümleri, sakat kalmayı ve işgücü kaybını azaltması nedeniyle önemli bir halk sağlığı sorunudur. İlk yardım uygulamalarını bilen, zamanında ve doğru şekilde uygulayabilen kişilerin sayılarının arttırılması, ülke genelinde ilk yardım gerektiren durumlarda ölüm ve sakatlanmaları azaltacaktır sonucuna ulaşmıştır¹⁵⁰.

Özaslan; Lojistik sektöründe faaliyet gösteren 40 işletmenin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmada çalışanların güvenlik iklimi algı düzeyleri ile çalıştıkları işletmelerin İSGYS düzeyleri arasında ilişki olduğunu ve işletmelerdeki İSGYS düzeyinin çalışanların güvenlik iklimi algısını etkilediğini tespit etmiştir. Ayrıca, çalışanların eğitim düzeylerine ve sahip oldukları unvanlara göre, güvenlik iklimi algılarının farklılaştığını gözlemlemiştir.

Korkmaz ; yaptığı çalışmada kimya sanayinde görülen iş kazaları ve meslek hastalıklarının nedenleri tespit edilip işverene, işçiye ve devlete yönelik alınması gereken tedbirler üzerinde durmuştur. İş kazaları ve meslek hastalıklarındaki artışın bir nedeni olarak kapasite kullanım oranı görüldüğünden kapasite kullanım oranı ile kimya sanayindeki iş kazaları arasındaki ilişki regresyon analizi ile araştırılmış ve kapasite kullanım oranı ile iş kazası arasında %10 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu nedenle bu sektörde alınacak önlemlerle sadece işçilerin sağlığı ve

¹⁴⁸ Coşkun Bakar, **Ankara Mesleki Eğitim Merkezinde Eğitim Gören Çıraklar İle Kalaba Lisesi Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Ankara, 2003.

¹⁴⁹ Handan Topçuoğlu, Şenay Özdemir, **İş Sağlığı ve Güvenliğinde Davranış Değişikliği Yaratma Süreci**, Mühendis ve Makine, C. 48, Sayı: 567, 2007, s. 11.

¹⁵⁰ Ş. Bahar Özvarış, **Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı İlk Yardım Eğitim Becerileri Hizmet İçi Eğitim Programına İlişkin Katılımcı Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 5-6.

güvenliği emniyet altına alınmayacak, aynı zamanda geçici ve sürekli iş göremezlikten ya da ölümden kaynaklanan işgünü kayıplarının neden olabileceği ekonomik kayıpların önüne geçilerek verimlilik artışı sağlanacaktır¹⁵¹.

Yıldırım ;Ankara bölgesinde imalat sektöründe faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerde genel yönetim yapısı hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan bir anket, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hakkında neyi ne kadar bildiklerini görmek amacıyla da bir anket olmak üzere her işletme için toplam iki anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda Ankara bölgesinde imalat sektöründe faaliyet gösteren 214 işletmede İSG alanında yapılan çalışmalarda çok önemli eksiklikler olduğunu gözlemlemiştir. Bu eksikliklerin giderilebilmesi için çok daha disiplinli ve İSG hakkında çok daha bilgiye dayalı çalışmaların yapılmasının zorunlu olduğu sonucuna varmıştır.¹⁵²

Eker; 2013 yüksek lisans çalışmasında Ülkemiz ölümlü iş kazalarında Avrupa’da birinci, dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. 1946’dan 2011 yılına kadar “iş kazaları” sonucu ölen işçi sayısı 59 bin 300’e ulaşmış durumdadır. Her yıl ortalama 1072 işçi hayatını kaybetmektedir. 155 ve 161 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmeleri 2004 yılında kabul edildiğinden bugüne iş kazası sayısı 75 bin civarında seyretmektedir. Meslek hastalıkları sayısı ise ortalama 500 civarındadır. Bu çalışmada bir işletmede yeni çıkan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kullanılarak risk değerlendirmesinin yapılması ve uygun değerlendirme metodunun seçilerek işletmede çalışan işçilerin güvenli bir ortamda yüksek moral ve motivasyon da çalışmaları sağlanmak istenmiştir. Sağlanan bu motivasyon artışı ile şirketin daha verimli üretim yapması amaçlanmıştır¹⁵³

Korkmaz ve Avsallı ; Ülkemizde 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası’nın kabul edilmesiyle çalışanlar ve iş dünyası açısından önemli bir dönem başlamış oldu. 6331 sayılı kanun, iş sağlığı ve güvenliği bakımından önemli düzenlemeler getirmekte, iş sağlığı ve güvenliğinde "tazmin edici" yaklaşım yerine daha çok "önleyici" bir yaklaşım sergilemektedir. Böylece iş kazaları ve meslek hastalıklarının sonuçlarıyla

¹⁵¹ Oya Korkmaz, **Türkiye Kimya Sanayinde İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliği**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 14, 2011.

¹⁵² Vakkas Yıldırım, **Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde İş Sağlığı Ve Güvenliği: Bir Alan Araştırması**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2011

¹⁵³ Tomris Eker, **İş Sağlığı Ve Güvenliği Kapsamında Risk Analizi Ve Metal Sektöründe Bir Uygulama**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013

mücadele etmenin zorluğu ve maliyeti karşısında bu kaza ve hastalıklar ortaya çıkmadan önlemeyi, kaynağında yok etmeyi hedef alan çağdaş standartlarda bir düzen kurgulamaktadır. İş sağlığı ve güvenliği konusunda işverenlerin mutlak anlamda sorumluluklarını açıkça düzenleyen kanun, ayrıca, işyerlerinde ve ulusal düzeyde iş sağlığı ve güvenliği konusunda işçiler ile işverenler arasında etkin diyalog mekanizmaları da getirerek ülkemizin en önemli sorunlarından birisi olan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının sayısının azaltılmasında tarafların rollerini ve sorumluluklarını arttırmaktadır. Devletin de, küçük işletmelerin (1-9 işçi çalıştıran işletmeler) iş sağlığı ve güvenliği maliyetlerine katılması da uygulamanın yaygınlaştırılması bakımından büyük önem taşımaktadır¹⁵⁴.

Çalışmamızda ise afet veya kaza risklerinin yüksek olduğu sanayi ve maden kuruluşlarında çalışan bireylerin iş sağlığı ve güvenliği algı kültürü ve yine kendileri için büyük önem arz eden ilk yardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi ile bunlar arasındaki ilişkilerin saptanması hedeflenmiştir. Araştırma Gümüşhane ilindeki Gümüşhane Organize Sanayi Bölgesi, Koza Altın İşletmeleri A.Ş. Gümüşhane Şubesi, Gümüştaş Madencilik Ve Ticaret A.Ş. Gümüşhane Şubesi çalışanlarına yönelik literatür taramaları sonucunda hazırlanan anket 297 kişiye uygulanmıştır.

Çalışanların iş yerlerindeki iş sağlığı ve güvenliği iklimi algısını belirlemek için anketörlere 49 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 3,54 kararsızım cevabı alınmıştır.

- İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçümünde alt boyut olan “iletişim” algısının ölçümü için anketörlere 9 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 3,77 kararsızım cevabı alınmıştır.
- İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçümünde alt boyut olan “kadercilik” algısının ölçümü için anketörlere 4 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 2,70 katılmıyorum cevabı alınmıştır.
- İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçümünde alt boyut olan “güvenlik yönetimi” algısının ölçümü için anketörlere 11 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 3,74 kararsızım cevabı alınmıştır.

¹⁵⁴ Adem Korkmaz, Hüseyin Avsallı, **Çalışma Hayatında Yeni Bir Dönem: 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası**, SDU Faculty Of Arts And Sciences Journal Of Social Sciences , Ağustos 2012, Sayı:26, s. 153-167.

- İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçümünde alt boyut olan “bireysel sorumluluk” ölçümü için anketörlere 4 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 4,13 katılıyorum cevabı alınmıştır.
- İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçümünde alt boyut olan “güvenlik standartları ve hedefler” algısının ölçümü için anketörlere 5 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 3,72 kararsızım cevabı alınmıştır.
- İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçümünde alt boyut olan “kişisel katılım” algısının ölçümü için anketörlere 5 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 3,31 kararsızım cevabı alınmıştır.
- İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçümünde alt boyut olan “yönetim bağlılığı” algısının ölçümü için anketörlere 5 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara istatistiksel olarak ortalaması 3,26 kararsızım cevabı alınmıştır.
- Ayrıca çalışanların ilk yardım bilgi düzeylerini ölçmek için literatür doğrultusunda çalışanların çoğunlukla maruz kalabileceği ilk yardım gerektiren durumlar dikkate alınarak 25 soruluk anket formu hazırlanmıştır. Doğru/Yanlış/Bilmiyorum şeklinde hazırlanan ankette puanlama yapılmıştır. Tüm katılımcıların ilk yardım bilgisi puan ortalaması ise 68,47 (100 puan üzerinden) olarak belirlenmiştir.
- Katılımcıların **cinsiyeti** ile güvenlik iklimi ölçümünün alt boyutu olan “kişisel katılım” algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Kadınların çalışma ortamlarında kişisel katılımlarının daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Cinsiyetle diğer alt gruplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- Katılımcıların **eğitim durumları** ile güvenlik iklimi ölçümünün alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik standartları ve hedefler” ayrıca “ilk yardım bilgi puanı” arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre eğitim düzeyi arttıkça “iletişim”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve “ilk yardım bilgi puanı” artarken kadercilik algısı ise azalmaktadır. Eğitim düzeyi ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

- Ankete katılan çalışanların **medeni durumları** ile güvenlik iklimi algısı ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler” arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre evlilerde güvenlik iklimi algısı, “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler” düzeyi daha yüksek iken “kadercilik” algısının ise bekarlarda daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların medeni durumları ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- Katılımcıların **yaşları** ile güvenlik iklimi algısının alt boyutları olan “kadercilik” ve “güvenlik standartları ve hedefler”, algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre çalışanların yaşları arttıkça bu algıların arttığı gözlenirken. En genç katılımcılarda “kadercilik” algısının yüksek olduğu da saptanmıştır. Katılımcıların yaşları ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- Ankete katılan çalışanların **aylık gelirleri** ile güvenlik iklimi algısı ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi” , “güvenlik standartları ve hedefler”, “yönetim bağlılığı” algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre çalışanların aylık gelirleri arttıkça güvenlik iklimi ve alt boyutları olan “iletişim”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler”, “yönetim bağlılığı” algılarının arttığı, kadercilik algısının ise azaldığı gözlemlenmiştir. En yüksek gelire sahip katılımcıların yönetim bağlılığında bir biktar azalma olduğu da saptanmıştır. Katılımcıların aylık gelirleri ile diğer alt gruplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- Ankete katılan çalışanların işletme türleri (maden ve sanayi) ile güvenlik iklimi algısı ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “bireysel sorumluluk”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve ilk yardım bilgi puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Maden işletmelerinde çalışanların güvenlik iklimi algısı ve alt boyutları olan “iletişim”, “güvenlik standartları ve hedefler” ile ilk yardım bilgi puanı yüksek ortalamaya sahip iken sanayi birimlerinde ise kadercilik ve bireysel sorumluluk ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

- Ankete katılan çalışanların **mesleklerindeki konumları** ile güvenlik iklimi algısı ve alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve ilk yardım bilgi puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Mesleklerindeki konumları teknisyen, uzman ve yönetici olan çalışanların güvenlik iklimi algısı, iletişim, güvenlik yönetimi, güvenlik standartları ve hedefler ve ilk yardım bilgi puanı ortalaması daha yüksek iken, mesleklerindeki konumları işçi, usta ve çırak olan çalışanların kadercilik algısının yüksek olduğu gözlemlenmiştir.
- Ankete katılan çalışanların **ilk yardım eğitimi alıp almama durumları** ile güvenlik iklimi algısının alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi” , “güvenlik standartları ve hedefler” ve ilk yardım bilgi puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre çalışanlardan ilk yardım eğitimi alanların “iletişim”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve ilk yardım bilgi puanı ortalamaları daha yüksek çıkarken, “kadercilik” algısı ilk yardım eğitimi almayan katılımcılarda daha yüksek çıkmıştır.
- Ankete katılan çalışanların **ilk yardım eğitimi alma istekleri** ile güvenlik iklimi algısının alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik” ve ilk yardım bilgi puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre çalışanlardan ilk yardım eğitimi almak isteyenlerde “iletişim” algısı ve ilk yardım bilgi puan ortalaması daha yüksek iken ilk yardım eğitimi almak istemeyenlerde ise “kadercilik” algısının daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Katılımcıların **iş kazası geçirip geçirmeme durumları** ile güvenlik iklimi algısının alt boyutları olan “kadercilik”, “bireysel sorumluluk”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve ilk yardım bilgi puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre iş kazası geçiren katılımcıların “kadercilik” ve “bireysel sorumluluk” algıları daha yüksek çıkarken iş kazası geçirmeyen katılımcılarda ise “güvenlik standartları ve hedefler” algısı ile ilk yardım bilgi puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

- Ankete katılan çalışanların **iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alıp almama durumları** ile güvenlik iklimi algısının alt boyutları olan “iletişim”, “kadercilik”, “güvenlik yönetimi” , “bireysel sorumluluk”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve ilk yardım bilgi puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre çalışanlardan iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanlarda “iletişim”, “güvenlik yönetimi”, “güvenlik standartları ve hedefler” ve ilk yardım bilgi puan ortalaması daha yüksek iken bu eğitimi almayanlarda ise “kadercilik” ve “bireysel sorumluluk” algılarını daha yüksek çıktığı saptanmıştır.
- Ankete katılan çalışanların **iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma istekleri** ile güvenlik iklimi algısının alt boyutları olan “iletişim” ve “güvenlik yönetimi” algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre çalışanlardan iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almak isteyenlerde “iletişim” ve “güvenlik yönetimi” algılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

5.4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile sonuç olarak, Gümüşhane ili Sanayi ve Maden çalışanlarının demografik bilgileriyle güvenlik iklimi algısının yedi alt boyutu (İletişim, Kadercilik, Güvenlik Yönetimi , Bireysel sorumluluk, Güvenlik Standartları Ve Hedefler, Kişisel Katılım, Yönetim Bağlılığı) arasındaki ilişkilere bakıldığında;

İletişim algısının; evlilerde, eğitim durumu yüksek olanlarda, geliri ve mesleki konumu yüksek olanlarda, büyük işletmelerde çalışanlarda, İSG ve ilk yardım eğitimi alanlarda yüksek ve anlamlı farklılık olduğu,

Kadercilik algısının; bekar ve eğitim seviyesi az olanlarda, en genç ve en yaşlı gruplarda, aylık geliri ile mesleki konum seviyesi düşük olanlarda, büyük işletmelerde çalışanlarda ayrıca İSG ve İlk yardım eğitimi almayan ve iş kazası geçirenlerde yüksek ve anlamlı farklılık olduğu ,

Güvenlik yönetimi algısının; evlilerde, geliri ve mesleki konumu yüksek olanlarda, İSG ve İlk yardım eğitimi alanlarda yüksek ve anlamlı farklılık olduğu,

Bireysel Sorumluluk algısının; sanayi çalışanlarda, iş kazası geçirenlerde, İSG eğitimi almayanlarda daha yüksek ve anlamlı farklılık gösterdiği,

Güvenlik Standartları Ve Hedefler algısının; evlilerde, eğitim düzeyi yüksek olanlarda, yaşı büyük olanlarda, aylık ve mesleki konumu yüksek olanlarda ve iş kazası geçirmeyenlerde ayrıca İSG ve İlk yardım eğitimi alanlarda daha yüksek ve anlamlı farklılık olduğu,

Kişisel Katılım algısının , kadınlarda kişisel katılım algısının daha fazla ve anlamlı farklılık olduğu,

Yönetim Bağlılığı algısı ,aylık geliri yüksek olanlarla daha fazla ve anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

İlk yardım Bilgi Seviyesinin, eğitim düzeyi yüksek olanlarda, iş kazası geçirmeyen madencilerde, mesleki konumu yüksek olanlarda ayrıca İSG ve ilk yardım eğitimi alanlarda daha yüksek ve anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir.

İlk yardım bilgi seviyesi ile güvenlik iklimi alt boyutlarından “iletişim”, “güvenlik yönetimi güvenlik standartları” arasında zayıf pozitif yönde ilişki var iken kadercilikle negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

İnsanlar, yaşamlarının büyük bir kısmını geçirdikleri iş yerlerinde sağlıklı ve güvenli bir şekilde çalışmayı istemektedirler.

Çalışanların İSG ve bu kapsamda ki ilk yardım eğitimi ile bilinçlendirilmesi, çalışma ortamlarındaki güvenli ve sağlıklı iklim algılarını olumlu yönde etkileyecektir. Kendilerine değer verildiğini anlayan çalışanların yönetime olan bağlılıkları ve güvenleri artacak, maden ve sanayi gibi çalışma koşullarının çok ağır olduğu iş yerlerinde dahi verimli çalışmayı destekleyecektir. Bu durum iş kayıplarını önleyip üretimi olumlu yönde etkileyecek ve ekonomik anlamda da ülkemize kazançlar sağlayacaktır. Bu olumlu neticelerin elde edilebilmesi için tüm çalışanlara İSG eğitimi ve ilk yardım bilgisi düzenli aralıklarla verilmelidir.

KAYNAKÇA

6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu Resmi Gazete Tarih: 30/6/2012
Sayı : 28339

Adem Korkmaz, Hüseyin Avsallı, **Çalışma Hayatında Yeni Bir Dönem: 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası**, SDU Faculty Of Arts And Sciences Journal Of Social Sciences , Ağustos 2012, Sayı:26, s. 153-167.

Adnan Ağır, **Metal İş Kolunda Çalışan Çırakların İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Tespiti Ve Geliştirilmesi**, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2000, s. 23.

American Collage of Surgeons. Advanced Trauma Life Support Program For Doctors, 6th Edn. Chicago: American Collage of Surgeons, 1997, s. 11-12.

Andrew Baum, Raymond Fleming, Jerome E. Singer, **Coping With Victimization By Technological Disaster**, Journal Of Social Issues, 39.2 ,1983, s.117-138.

Andrew Richard Hale, **Safety Management in Production**, Human Factors and Ergonomics in Manufacturing, 13-3, 2003, s. 186-190.

Arzu İşeri Say, Kıvanç İnemen, Hayat Kabasakal, **Örgütlü Katılım Ve Afet Yönetimi Etkileşimi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2005, s. 9-18.

Aslı Yurdigül, **Olumsuz Olayların Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Sunumu: Soma Faciası Üzerine Bir İnceleme Çalışması**, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi 2.4 ,2014

Ayşegül Ercan, **Türkiye’de Yapı Sektöründe İşçi Sağlığı Ve Güvenliğinin Değerlendirilmesi**, Politeknik Dergisi, cilt 13, sayı 1, 2010, s. 51.

Barbaroso&gcaron, G, **A Two-Stage Stochastic Programming Framework For Transportation Planning In Disaster Response**, Journal Of The Operational Research Society 55.1 , 2004, s. 43-53.

Birsen Yürügen , Z Durna, **Afetlerde Hemşirelik Bakımı Ve İlk Yardım**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No :569, Eskişehir 1992

B. Süzen, H. İnan, **İlk Yardım**, Birol Basım Yayın Dağıtım Ve Tic. Ltd. Şti,1. Baskı, İstanbul, 2002

Burcu Özge Özaslan, **İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ve Lojistik Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerde Bir Araştırma**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2011, s. 11.

Bülent Özmen, Ali Tolga Özden, **Türkiye'nin Afet Yönetim Sistemine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme**, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi , Ekim, 2013, s. 1-28

Coşkun Bakar, **Ankara Mesleki Eğitim Merkezinde Eğitim Gören Çıraklar İle Kalaba Lisesi Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Ankara, 2003.

Çağlar Akgüngör, **Afet Sosyolojisi Konsepti ve Afet Yönetimi**, Yerel Yönetim Anlayışında Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu, Aralık, 2010, s. 43.

Çağatay Güler, **Temel İlk Yardım Bilgisi**, Ankara Atlas Kitapçılık, 2002, s.7.

Çağatay Güler , Nazmi Bilir, **Temel İlk Yardım (A Düzeyi)**, T.C. Sağlık Bakanlığı, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi, Birinci Baskı, Ankara, 1994, s. 35-36.

Demir Akın, Kerem Kuterdem, **Yerelden Uluslararasıına Afet Yönetimi**, Afad Dergisi, 2012, sayı:1, s. 54.

Dirim Aygören, **İlkyardım Ve Deprem Ve Depremden Korunma Yolları**, İstanbul Esin Yayınevi, 1999, s. 9-36.

Ebru İnal, Semanur Kocagöz, Melikşah Turan, **Temel Afet Bilinç ve Hazırlık Düzeyinin Saptanmasına Yönelik Bir Araştırma**, Türkiye Acil Tıp Dergisi, 2012, s. 15-19.

Emre Akdağ, **Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi**, Sayıştay Dergisi, Sayı: 44, 2010

Esin Karacan, Özlem Nazan Erdoğan, **İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliğine İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Çözümsel Bir Yaklaşım**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 2011, s. 102-103.

Esmâ Buluş Kırıkkaya, Ayşe Oğuz Ünver, Oya Çakın, **İlköğretim Fen ve Teknoloji Programında Yer Alan Afet Eğitimi Konularına İlişkin Öğretmen Görüşleri**, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen Ve Matematik Eğitimi Dergisi, 2011, s. 24.

Fırat Kaçar, **İş Sağlığı Ve Güvenliğinde Risk Yönetimi Ve Değerlendirmesi**, İstanbul Üniversitesi İş Sağlığı Koordinatörlüğü Sunumu, s. 57.

F. Savaşer, **Çankırı İlinde Görev Yapan Hekim Dışı Sağlık Personeli İle Lise Öğretmenlerinin İlk Yardım Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2001

G Hagman, **Prevention Better Than Cure: Report On Human And Natural Disasters In The Third World**, Swedish Red Cross, Stockholm, 1984.

Gökhan Adaş ve ark., **Büyük Afetlerde Sağlık Hizmetlerinin Planlanması Organizasyonu ve Triaaj**, Okmeydanı Tıp Dergisi, sayı 2, 2012, s.124-134.

Gülay Aşıkoğlu Şahin , **Kentsel Afet Risklerine Yönelik Zarar Azaltma Stratejilerinin Geliştirilmesi** , Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Kasım, 2009, İzmir, s. 4.

Gülkan Polat, Murat Balamir, Ahmet Yakut, **Afet Yönetiminin Stratejik İlkeleri: Türkiye ve Dünyadaki Politikalara Genel Bakış**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2003, s. 30-32.

Gülsüm Korkut, Alim Tetik, **6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler Ve Temel Sorunlar**, Suleyman Demirel University Journal Of Faculty Of Economics & Administrative Sciences, 2013, s. 455-474.

Hakan Demir,**Doğal Afetlerde Veafetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı Ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelikte Afet Acil Yönetim Planlaması**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yönetim Bilimleri Dergisi, 2004, s. 146-147.

Halis İlke Özkan, **Denizli İl Merkezinde Görev Yapan Polislerin İlk Yardım Eğitimi Öncesi Ve Sonrası Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi**, Uzmanlık Tezi, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp ABD., 2011, s. 4.

Handan Topçuoğlu, Şenay Özdemir, **İş Sağlığı ve Güvenliğinde Davranış Değişikliği Yaratma Süreci**, Mühendis ve Makine, C. 48, Sayı: 567, 2007, s. 11.

Hande Gülşen, **İş Sağlığı Ve Güvenliği Konseptinin Dünyadaki Gelismeler Işığında Değerlendirilmesi**, TİSK İşveren Dergisi, Cilt:42, sayı:7, nisan 2004, s. 29.

Hansjorg Kretschmer ,**Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği İyileştirilmesi Projesi Başlatıldı**, İSG, İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi, Sayı 17, Yıl 4, Ocak-Şubat 2004, s. 4.

Helen Lingard, The Effect Of First Aid Training On Australian Construction Workers' Occupational Health And Safety Knowledge And Motivation To Avoid Work-Related Injury Or Illness, 2002

Hikmet Yavaş, **Doğal Afetler Yönüyle Türkiye’de Belediyelerde Kriz Yönetimi**, Orion Yayınevi, Ankara, Eylül, 2005, s. 10-14.

Hikmet İskender , Levent Trabzon , Nihan Erdoğan, **Afetlere ve Olağandışı Olaylara Müdahalede Enkaz Yönetimi**, TMMOB Afet Sempozyumu, s. 289.

Hüseyin Turoğlu, **Bartın’da Meydana Gelen Sel ve Taşkınlara Ait Zarar Azaltma Ve Önleme Önerileri**, İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü, Türkiye Kuvaterner Sempozyumu, Haziran 2005, s. 109.

http://www.tid.web.tr/ortak_icerik/tid.web/144/1116%20afet%20ve%20acildurum%20y%C3%B6netimi.pdf (16.3.2015)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Do%C4%9Fal_afet (30.3.2015)

<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/external/emergency-events-database-em-dat> (18.8.2015)

http://www.emdat.be/disaster_list/index.html (18.8.2015)

<http://www.Afad.Gov.Tr/Userfiles/File/Planlama%20ve%20zarar%20azaltma/İn-san%20kaynaklı%20afet%20yönetimi%20çalıştay/Afad-Tr.Pdf> (18.8.2015)

<http://www.isguv.com/basmakaleler.htm> (8.8.2015)

<http://zinciros.gb.com/RiskDegerlendirmesi.aspx> (11.8.2015)

<http://www.dsi.gov.tr/haberler/2015/02/25/dsiissagligi> (23.7.2015)

<https://www.afad.gov.tr/belgeler/afadsp2013-2017.pdf> 10.3.2005 t.c. başkanlığı afet ve acil durum yönetimi 2013 - 2017 stratejik planı, s. 18-19-21. (25.8.2015)

http://www.mmorize.org/etkinlikler/isg_egitim.htm (7.7.2015)

<http://inovax.net/inovax/2015/02/afad-calismalari-ve-28-subat-sivil-savunma-gunu/> (15.7.2015)

<http://www.istanbulafad.gov.tr/icerik/faydali-bilgiler/> (11.7.2015)

<http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/ShowDoc/WLP+Repository/per/dosyalar/duyurular/iskazalari> (1.8.2015)

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler> (2.9.2015)

<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/27588984.asp> (13.8.2015)

<http://www.sb.gov.tr/TR/belge/1-552/ilkyardim-yonetmeligi.html>, (7.2.2015)

<http://www.ankara.bel.tr/yayinlar/itfaiye-kutuphane/ilkyardim-ve-temel-ilkeler.pdf>, (7.2.2015)

<http://www.Hurriyet.Com.Tr/Ekonomi/27671917.Asp> (19.7.2015)

http://Www.Hamer.Hacettepe.Edu.Tr/Ekler/Pdf/Kbn_5lusal_Ilk_Yardim_Sempozyumu.Pdf (29.6.2015)

http://AcilTip.Medicine.Ankara.Edu.Tr/Files/2014/10/Uzem_025.Pdf (25.6.2015)

https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27deki_madencilik_kazalar%C4%B1 (25.8.2015)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54d3e380f1de90.91936512 (5.2.2015)

<http://www.birosgb.com/isg-egitim/afet-yonetimi-egitim> (10.8.2015)

<http://www.Milliyet.Com.Tr/Sanayi-İstihdami-Rekor-Kirdi-/Ekonomi/Detay/1737238/Default.Htm> (16.7.2015)

Holmes, Noni, Sandra M. Gifford, Thomas J. Triggs, **Meanings Of Risk Control İn Occupational Health And Safety Among Employers And Employees**, Safety Science, 1998, s. 141-154.

Ibrahim Shaluf, Fakharul-razi Ahmadun, Sa'ari Mustapha, **Technological Disaster's Criteria And Models**, Disaster Prevention And Management: An International Journal. 12.4, 2003, s. 305-311.

ISDR, UN., **Hyogo Framework For Action 2005-2015: Building The Resilience Of Nations And Communities To Disasters**, Extract From The Final Report Of The World Conference On Disaster Reduction, (A/CONF. 206/6). 2005

İlknur Kılış, Seçil Demir, **İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Verme Yükümlülüğü Üzerine Bir İnceleme**, Çalışma İlişkileri Dergisi, 3.1, 2012, s.23-47.

İlknur Çakar, **İş Kazaları Sunumu**, T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı Ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, 2011.

İsmail Aktürk, Mesut Albeni, **Doğal Afetlerin Ekonomik Performans Üzerine Etkisi: 1999 Yılında Türkiye'de Meydana Gelen Depremler Ve Etkileri**, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, Isparta, 2002

İsmail Gündüz, **Afete Hazırlık Çalışmalarında Hangi Aşamaya Önem Vermeliyiz?**, İdarecinin Sesi Dergisi, Mart, 2011, s. 24.

İş Sağlığı Ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, **Beş Adımda Risk Değerlendirmesi**, Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayını, Ankara, 2007, s. 9.

İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, Madde 10 , Resmi Gazete Tarihi: 29.12.2012, Resmi Gazete Sayısı: 28512

İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu ,Resmi Gazete 30.06.2012,Sayı:28339,Madde:3

J. Samra, M. Gilbert, M. Shain, D. Bilsker, **Centre for Applied Research in Mental Health and Addiction** , 2012

James Martin, **The Meaning Of The 21st Century: A Vital Blueprint For Ensuring Our Future**, Oxford University, Jan. 2007

Jasanoff, Sheila, Ed. Learning From Disaster: Risk Management After Bhopal,University Of Pennsylvania Press, 1994

John Lin, Anthony Mills, **Measuring the Occupational Health and Safety Performance of Construction Companies in Australia**, Facilities, Vol. XIX, No: 3/4, 2001, s. 131.

John Palassis, Paul A. Schulte, Charles L. Geraci, **A New American Management Systems Standard in Occupational Safety and Health** , Journal of Chemical Health & Safety, 2006, s. 21.

Kathryn Mearns, Sean M. Whitaker, Rhona Flin, **Safety Climate, Safety Management Practice and Safety Performance in Offshore Environments**, Safety Science, 41, 2003, s. 643.

Klingman, Avigdor, **School community in disaster: Planning for intervention**, Journal of Community Psychology, 1988, s. 205-216.

Kürşat Karacabey Ve Recep Özmerdivenli, **Sağlık, Yaşam Bilgisi Ve İlk Yardım**, İstanbul İlpress Basım & Yayın, 2007, s. 92.

Lynda S. Robson, et al, **The Effectiveness Of Occupational Health And Safety Management System Interventions: A Systematic Review**, Safety Science 45.3, 2007, s. 329-353.

Mahmut Kabakçı, **Avrupa Birliği İş Hukukunda İşverenin İş Sağlığı Ve Güvenliği İle İlgili Temel Yükümlülükleri Ve Türk Mevzuatının Uyumu**, Beta, 2009, s. 11-12.

Matsuoka Yuki, **Rajib Shaw, Linking Resilience Planning To Hyogo Framework For Action In Cities**, Climate And Disaster Resilience In Cities Community, Environment And Disaster Risk Management, 6 , 2011, s. 129-147.

M.A. Hermanus ,Occupational Health And Safety In Mining Status, New Developments, And Concerns, 2007

M. Ali Koç, **Bir Grup Hekim Dışı Sağlık Personeli İle Sağlık Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1994.

Mehmet Aktel, **5902 Sayılı Yasa İle Türkiye’de Afet Yönetiminde Oluşan Değişim**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı:27 ,2010, s. 169-180.

Mesut Cemil İşler, **İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimleri İle Güvenlik Kültürünün İş Kazası Ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesindeki Etkisi**, T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2013, s. 8.

Metin Tomsuk ,Raşit Gökay Gülay, **Trafik Ve İlk Yardım**, İlke Basım Yayım, Ankara, 2014, s. 100.

Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri**, JICA Türkiye Ofisi, Ankara, 2008, 1. Baskı, s. 302.

Mikdat Kadioğlu, **Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek**, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını, 2011, s.18-38.

Mikdat Kadioğlu, **Sanayi Ve İş Yerleri İçin Afet Acil Yardım Planlama Rehberi**, Nisan, 2009 İstanbul, s.15.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), **İlk Yardımın Temel İlkeleri**, Ankara, 2011, s. 4-5.

Murat Balamir , **Afet Politikası, Risk Ve Planlama** ,TMMOB Afet Sempozyumu, Ankara, Aralık, 2007.

Murat Türkeş, Deniz Acar, **Klimatolojik/Meteorolojik Ve Hidrolojik Afetler Ve Sigortacılık Sektörü**, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7 , 2010, s. 996-1020.

Mustafa Cin, **Sınıf Öğretmeni Adaylarının Doğal Afetler İle İlgili Yanılgıları**, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 22, Temmuz, 2010, s. 70 – 81.

Mustafa Kaya, **Türk Kamu Yönetiminde Gönüllülük Ve Afet Yönetimi**, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2013 s. 36- 44.

Mustafa Ürüt, **Türk Otomotiv Sektöründe İş Sağlığı Ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi (Ohsas 18001) Uygulaması Ve Bir Firma Örneği**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 21.

Nag, P. K., and V. G. Patel, **Work Accidents Among Shiftworkers In Industry**, International Journal of Industrial Ergonomics, 1998, s. 275-281.

Nazmi Bilir, **İş Sağlığı Uygulama İlkeleri**, İş Sağlığı Ve Güvenliği Dergisi, Sayı 1, 2001, s. 10.

N. Kerem Kuterdem, Akın Demir, **Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Ve Afet Risklerini Azaltma Çabaları Arasındaki İlişki**, Türkiye Deprem Mühendisliği Ve Sismoloji Konferansı 11-14 Ekim 2011, Ankara, s. 5.

Onur Semerci, **İş Sağlığı ve Güvenliğinde Risk Değerlendirmesi: Metal Sektöründe Bir Uygulama**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2012, s. 3.

Orol Ataman, Ahmet Tabban, **Türkiye’de Yerleşme Alanlarının Doğal Afetler ile İlişkileri**, Mimarlık Dergisi, 153, 1977, s. 25-27.

O. Ergünay , B. Özmen, **Afet Yönetimi Açısından Van Depreminden Elde Edilen Dersler**, Türkiye Deprem Mühendisliği Ve Sismoloji Konferansı , Eylül , 2013 , Hatay , s. 3.

Oya Korkmaz, **Türkiye Kimya Sanayinde İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliği**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 14, 2011.

Ö. Işık ve ark., **Afet Yönetimi ve Afet Odaklı Sağlık Hizmetleri**, Okmeydanı Tıp Dergisi , sayı 2, 2012, s. 88.

PAHO, **Mitigation of Disasters in Health Facilities: Volume 1: General Issues**, Washington D.C. 1993, s. 6.

Planlama Ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı Teknolojik Afetler Risk Azaltma Çalışma Grubu, **2014-2023 Büyük Endüstriyel Kazalar Yol Haritası Belgesi**, Eylül, 2014

Resmi Gazete, Tarihi: 29.12.2012, Resmi Gazete Sayısı: 28512, İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, Madde 6

Recai Akyel, **Türkiye Kamu Yönetiminde Afet Yönetimi**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2005,Cilt 14,sayı 1,s.15-17.

Saari, Jorma, **Risk assessment and risk evaluation and the training of OHS professionals**, Safety science, 1995, s. 183-189.

Schramm Don, Ruth Newman, **Principles of Disaster Management**, Prehospital and Disaster Medicine, 1997, s. 85-89.

Schulberg, Herbert C, **Disaster, Crisis Theory, And Intervention Strategies**, OMEGA-Journal Of Death And Dying , 1974, s.77-87.

Selin Arslanhan, Hüseyin Ekrem Cünedioğlu, **Madenlerde Yaşanan İş Kazaları ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme**, TEPAV Değerlendirme Notu Temmuz, 2010, s. 4.

Serap Alp, **Bir Tıp Fakültesi Hastanesi Afet Planının İçeriği İle Uygulanma Durumunun Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara , 2009, s. 8.

Shigeki Shibahara, **The 2011 Tohoku Earthquake And Devastating Tsunami**, The Tohoku Journal Of Experimental Medicine, 223.4 , 2011, s. 305-307.

Ş. Bahar Özvarış, **Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı İlk Yardım Eğitim Becerileri Hizmet İçi Eğitim Programına İlişkin Katılımcı Görüşleri** , Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 5-6.

Tacetin Kakillioğlu Ve ark., **Temel İlk Yardım Uygulamaları Eğitim Kitabı**, T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü İlk Yardım Ve Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı, Ankara, 2002, s. 8.

T. C. Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, **Afet Yönetiminde Etkinlik**, Ankara 2014, s. 4-9.

T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü Acil Ve Afetlerde Sağlık Hizmetleri Şubesi Temel İlk Yardım Uygulamaları Eğitim Kitabı, İstanbul, 2011

Tevfik Erkal ,Mehmet Değerliyurt ,**Türkiye’de Afet Yönetimi**, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı 22, s. 149-151

Tomris Eker ,**İş Sağlığı Ve Güvenliği Kapsamında Risk Analizi Ve Metal Sektöründe Bir Uygulama**, Yüksek Lisans Tezi , İstanbul, 2013

Turan Erden, Mehmet Zeki Coşkun, **Acil Durum Servislerinin Yer Seçimi: Analitik Hiyerarşi Yöntemi Ve CBS Entegrasyonu**, İTÜ Dergisi seri d: mühendislik, 9(6), 37, s. 40.

Ülkümen Rodoplu, **Herkes İçin İlk Yardım**, Türkiye Acil Tıp Derneği, Om Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2003

Vakkas Yıldırım, **Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde İş Sağlığı Ve Güvenliği: Bir Alan Arastırması**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2011

Vedat Doyuran, **Ortahisar'ın Çevresel Jeolojik Sorunları**, Bulletin Of The Geological Society Of Turkey, 19,1976, s. 83-88.

Yalçın Seyhan, **Ankara İlinde, Ağaç İşleri Sektöründe Faaliyet Gösteren Orta Ve Büyük Ölçekli İşletmelerde İş Sağlığı Ve İş Güvenliği Üzerine Araştırmalar**, Bartın Üniversitesi FBE Orman Endüstri Mühendisliği ABD, Yüksek Lisans Tezi, Bartın , 2009, s. 2.

Yılmaz, Fatih, **Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülkelerde Ve Türkiye'de İş Sağlığı Ve Güvenliği**, International Journal of Human Sciences, 6.1, 2009, s. 19.

Yol Haritası Belgesi Planlama Ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı, **Teknolojik Afetler**, Teknolojik Afetler Risk Azaltma Çalışma Grubu Eylül, 2014.

Zeigler Donald, Stanley D. Brunn, James H. Johnson, **Evacuation From A Nuclear Technological Disaster**, Geographical Review , 1981, s. 1-16.

Zerrin Sungur, **Doğal Afet Kaynaklı Risk Olgusunun Petrokimya Ve Akrilik Kimya Sanayi Sektörlerinde Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi Kocaeli Ve Yalova Uygulamaları**, Doktora Tezi, Eskişehir, 2004, s.14-16.

Zeng, S. X., Vivian WY Tam, Chi Ming Tam, **Towards Occupational Health And Safety Systems In The Construction Industry Of China**, Safety science, 2008, s. 1155-1168.

Zohar Dov, **The Influence Of Leadership And Climate On Occupational Health And Safety**, Health and safety in organizations: A multilevel perspective, 2003, s. 201-230.

EK 1:**İLK YARDIM VE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİ ANKETİ**

Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Bu anket Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlamakta olduğum yüksek lisans tezime veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Anket bilimsel amaçlarla tez çalışmasında kullanılacağı için isim belirtilmesine gerek yoktur. Lütfen aşağıdaki soruları inceleyerek size uygun şıkları işaretleyiniz. Göstermiş olduğunuz ilgi için şimdiden teşekkür ederiz.

Ali Said YER

Email: alisaidberat@hotmail.com

**Gümüşhane Üniversitesi
Afet Yönetimi Anabilim Dalı****1-Cinsiyetiniz:**

☐ Kadın ☐ Erkek

2- Eğitim Durumunuz

☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul ve dengi okul mezunu
☐ Lise ve dengi okul mezunu ☐ Yüksekokul/üniversite mezunu

3- Medeni Durumunuz:

☐ Bekar ☐ Evli

4- Yaşınız:.....**5- Aylık Geliriniz:**

☐ Çok Düşük ☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek

6- Mesleğinizde Çalışma Süreniz:.....**7-İş dalınız?**

Maden ☐ Çimento ☐ İnşaat ☐ Mobilya ☐ Mermer ☐
 Cam ☐ Kereste ☐ Elektrik ☐ Boyama ☐ Gıda ☐
 Metal İş ☐ Oto ☐ Diğer.....

8-Mesleğinizdeki konumunuz:

İşçi ☐ Teknisyen ☐ Uzman ☐ Yönetici ☐ Usta ☐ Çırak ☐ Kalfa ☐

9-Daha önce ilk yardım eğitimi aldınız mı?

- a. () Evet b. () Hayır

Cevabınız evet ise bu eğitimi nereden aldınız? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- a. () askerlikte b. () ehliyet kursunda c. () ilk yardım merkezleri
d. () Diğer belirtiniz.....

10- ilk yardım hakkında bilgi sahibi olmak istersiniz?

- a. () Evet b. () Hayır

11-Şimdiye kadar hiç iş kazası geçirdiniz mi?

- a. () Evet b. () Hayır

Cevabınız evet ise bu kazanın türü nedir? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)

a. () Isı kaynaklı yanık	b. () Kesik
c. () Soluk borusunda tıkanma	d. () Bayılma veya bilinç kaybı
e. () Kulağa yabancı cisim kaçması	f. () Göze yabancı cisim kaçması
g. () Buruna yabancı cisim kaçması	h. () Kırık, çıkık, burkulma ve ezilme
ı. () Zehirlenme	i. () Elektrik çarpması
j. () Uzu kopması	k. () sert cisim saplanması.
l. () Diğer (Belirtiniz.....)	

12-Daha önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldınız mı?

- a. () Evet b. () Hayır

Cevabınız evet ise bu eğitimi nereden aldınız?

(Belirtiniz.....)

13- İş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi sahibi olmak istersiniz?

- a. () Evet b. () Hayır

Aşağıda belirtilen İLK YARDIM BİLGİ DÜZEYİ anket formunda yer alan her soru 1'den 3'e kadar derecelendirilmiştir. (1)Yanlış, (2)Bilmiyorum, (3)Doğru şeklindedir. Teşekkürler.		DOĞRU	YANLIŞ	BİLMİYORUM
	Her soru için size en uygun gelen ifadeyi işaretleyiniz.			
1	İlk yardım olay yerinde, tıbbi araç ve gereç olmasada mevcut imkanlarla yapılan ilaçsız müdahaledir.	D	Y	
2	Göze yabancı bir cisim batması durumunda cisim derhal çıkarılmalıdır.	D	Y	
3	Hasta veya yaralının en yakın sağlık kuruluşuna sevkini sağlamak amacıyla 155 telefon numarası aranır.	D	Y	
4	Kalp durmasına ilk 5 dakikada müdahale edilmelidir.	D	Y	
5	Kanamayı durdurmak için kanamalı bölgenin üzeri temiz bir bezle kapatılarak yaraya baskı uygulanır.	D	Y	
6	Burun kanamasında baş arkaya eğilerek 5 dakika burun kanatlarına baskı uygulanır.	D	Y	
7	Bayılmış olan bir kişi ilk olarak tokatlanarak ayıltılmaya çalışılır.	D	Y	
8	Karın bölgesine yabancı bir cisim saplandığında hemen yabancı cisim bulunduğu bölgeden çıkarılmalı ve kanayan bölgeye basınç yapılmalıdır.	D	Y	
9	Kaza sonucu oluşan yanmalarda yanık bölge üzerine hemen ilaç ya da yanık merhemi gibi maddeler sürülmelidir.	D	Y	
10	Kanamayı durdurmak için ilk olarak kanayan bölge kolonya veya tentürdiyot ile temizlenmelidir.	D	Y	
11	Yaralanma sonucu dışarı çıkan organlar tekrar yerleştirilmeye çalışılmamalıdır, üzerleri temiz bir bez ile örtülmelidir.	D	Y	
12	Elektrik çarpması sırasında elektrik çarpan kişi derhal elle tutup çekilir.	D	Y	
13	Bayılma durumunda bayılan kişi sırt üstü yatırılıp, ayaklar hafifçe yükseltilir.	D	Y	
14	Bilinci kapalı olan bir kişiye kendisine gelmesi için su içirilmelidir.	D	Y	
15	Boğazına yabancı cisim kaçan bir kişiye en uygun ilk yardım geçmesini beklemektir.	D	Y	
16	İlk yardımın öncelikli amaçlarından birisi hayati tehlikeyi ortadan kaldırmaktır.	D	Y	
17	Asit veya petrol ürünü maddeleri (gaz yağı, benzin,...) yanlışlıkla içen bir kişi derhal kusturulmalıdır.	D	Y	
18	Gaz zehirlenmelerinde kazazedenin hemen ortamdan uzaklaştırılıp, açık havaya çıkartılması gerekir.	D	Y	
19	Uzuv kopmalarında kopan parça doğrudan buz içerisine konulmalıdır.	D	Y	
20	Bir kaza sonucu kişi bayıldıysa, sırt üstü yatırılarak ayakları 30 cm kaldırılır.	D	Y	
21	Yaralının ilk değerlendirilmesinde ilk önce kanaması olup olmadığına bakılır.	D	Y	
22	İlkyardım esnasında kırıldığı anlaşılan kısımlar düzeltilmeye çalışılmalıdır.	D	Y	
23	İlk yardımın önceliği ağrıyı azaltmaktır.	D	Y	
24	Kaza sonucu parmak kopması görülen kişinin kopan parmağı doğrudan buz dolu bir kap içersine konularak kişiyle beraber derhal bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanır.	D	Y	
25	Kaynar suyla oluşan yanmalarda yanan kısım soğuk, temiz ve akan suya tutulur.	D	Y	

Aşağıda belirtilen iş sağlığı ve güvenliği anket formunda yer alan her soru 1'den 5'e kadar derecelendirilmiştir. (1)Kesinlikle Katılmıyorum, (2)Katılmıyorum, (3)Kararsızım, (4)Katılıyorum, (5)Tamamen katılıyorum şeklindedir. Teşekkürler.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Her soru için size en uygun gelen ifadeyi işaretleyiniz.						
1	İşletmemde iş sağlığı ve güvenliği konuları ile ilgili etkili bir iletişim vardır.	1	2	3	4	5
2	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılması gereken işler her zaman yerine getirilir.	1	2	3	4	5
3	İş sağlığı ve güvenliği konusunda özenli çalışmam, başarıımı olumlu yönde etkiler.	1	2	3	4	5
4	İşletmede işlerin en kısa yoldan yapılması önemlidir.	1	2	3	4	5
5	İşletmede sadece birkaç kişi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilenir.	1	2	3	4	5
6	Çalışma yöntemlerindeki değişiklikler ve bunların iş sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkisi çalışanlara iletilir.	1	2	3	4	5
7	Yönetim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorunların ortaya çıkması durumunda kararlı davranışlar sergiler.	1	2	3	4	5
8	İşimde risk almaktan kaçınmam.	1	2	3	4	5
9	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli iyileştirme süreci mevcuttur.	1	2	3	4	5
10	Kazalar işin bir parçası olarak hoş görülür.	1	2	3	4	5
11	Çalışma arkadaşlarımdan güvenliği gözetirim/güvenliğine dikkat ederim.	1	2	3	4	5
12	Toplantılar iş sağlığı ve güvenliği konularını da içerir.	1	2	3	4	5
13	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önemli konularda yönetimi bilgilendiririm.	1	2	3	4	5
14	İşletmemizde iş sağlığı ve güvenliği yüksek öncelik taşır.	1	2	3	4	5
15	Ne yaparsam yapayım kazaların gerçekleşmesini engelleyemem.	1	2	3	4	5
16	Güvenlik toplantılarının sonuçları hakkında bilgilendiriliriz.	1	2	3	4	5
17	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda geliştirilmiş başarı standartları mevcuttur.	1	2	3	4	5
18	Birim yöneticileri etkin bir şekilde/faal olarak iş sağlığı ve güvenliğine destek olurlar.	1	2	3	4	5

19	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği konusunda verilen eğitimler yeterli değildir.	1	2	3	4	5
20	İşyerinde oluşabilecek riskler ve bunların yaratacağı sonuçlar eğitimlerde anlatılır.	1	2	3	4	5
21	İşyerinde yönetim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konuları görmemezlikten gelmektedir.	1	2	3	4	5
22	Yönetim çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki endişelerini dinler.	1	2	3	4	5
23	İşimi yaparken, güvenli şekilde çalışmam şarttır.	1	2	3	4	5
24	Bana güvenli şekilde çalışmam için neler yapmam gerektiği gösterilmiştir.	1	2	3	4	5
25	İşletmede güvensiz davranışlar hoş görülür/tolere edilir.	1	2	3	4	5
26	Yönetim, iş kazalarını önlemek için yeterince çaba gösterir.	1	2	3	4	5
27	Çalışanlar her zaman işletmenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yüksek düzeye gelmesini amaçlarlar.	1	2	3	4	5
28	Amirim/ yöneticim, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevcut konular ve sorunlar hakkında bana her zaman bilgi vermez.	1	2	3	4	5
29	Birim yöneticileri sadece kazalardan sonra iş sağlığı ve güvenliği ile ilgilenirler.	1	2	3	4	5
30	Her zaman kazaları ve olayları rapor ederiz.	1	2	3	4	5
31	İşletmede yaşanan kazalardan ders alınarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda ilerleme/gelişme kaydedilir.	1	2	3	4	5
32	Eğer iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli endişelenirsem, bu durum işimi yapmamı engeller.	1	2	3	4	5
33	Yöneticiler ve amirler iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyulmadığı zaman endişelerini dile getirirler.	1	2	3	4	5
34	Tüm çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği konusunda faaldir/etkin rol oynar.	1	2	3	4	5
35	Bizi meşgul eden başka önceliklerimiz olmadığı zaman, iş sağlığı ve güvenliğine önem veririz.	1	2	3	4	5
36	Güvensiz davranışlar sergileyen çalışanlar için yönetim tarafından gerekli disiplin önlemleri alınır.	1	2	3	4	5
37	Yönetim, güvensiz uygulamalar konusunda uyarıldığında, düzeltici önlemler her zaman alınır.	1	2	3	4	5
38	Çalıştığım bölümü/departmanı ilgilendiren diğer bölümlerdeki işlerle ilgili olarak iş sağlığı ve güvenliği konularında iletişim sağlanır.	1	2	3	4	5
39	İşyerinde, amirler/yöneticiler iş sağlığım ve güvenliğim konusunda ilgilidirler.	1	2	3	4	5
40	İş sağlığı ve güvenliği hedefleri çalışanlar tarafından tanımlanır.	1	2	3	4	5
41	İşyerimde iş sağlığı ve güvenliğini geliştirmek için hiç bir şey yapamam.	1	2	3	4	5

42	İşyerimde yönetim iş sağlığı ve güvenliği problemlerini düzeltmekte hızlı davranır.	1	2	3	4	5
43	İşletmede iş sağlığı ve güvenliği eğitimi yüksek öncelik taşır.	1	2	3	4	5
44	İş sağlığı ve güvenliği konusunda ben ve iş arkadaşlarım birbirimize yardım ederiz.	1	2	3	4	5
45	Yönetim kazalar gerçekleştikten sonra harekete geçer.	1	2	3	4	5
46	Yönetim, iş sağlığı ve güvenliği konularında öncülük/liderlik eder.	1	2	3	4	5
47	İşletmenin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki başarısı gelişmektedir/artmaktadır.	1	2	3	4	5
48	Amirim/yöneticim iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgileri her zaman benimle paylaşır.	1	2	3	4	5
49	İş sağlığı ve güvenliği konusundaki hedefler, yönetim tarafından düzenli olarak gözden geçirilir.	1	2	3	4	5

EK 2: İZİNLER

Merkez: Burhanıye Mah. Kaşıkı Cad. No:65 Üsküdar / İstanbul / Türkiye
 Tel : +90 (216) 556 91 42 pbx Faks : +90 (216) 556 91 19 Yönetim Tel : +90 (216) 580 93 13 pbx Faks : +90 (216) 580 82 41
 E-Mail: info@gumustasmaden.com.tr

Şube: Karşıyaka Mahallesi Osman Bey Caddesi Akşam Apartmanı Kat:1 No:22 Gümüşhane
 Tel : +90 (456) 213 81 92 pbx Faks : +90 (456) 213 81 41

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
 GÜMÜŞHANE

10 NİSAN 2015

İlgi : 24.03.2015 tarih ve 48376875-010.99-98 sayılı yazınız hk.

İlgili yazınıza istinaden Enstitümüz Afet Yönetimi Anabilim Dalı 13009021039 numaralı öğrencisi Ali Said Yer'in Afet ve Kaza Riskinin Olduğu Sanayi, İnşaat ve Maden Kuruluşlarında Çalışan Personelin İlk Yardım ve İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Bitirme Tezinde Kullanmak üzere anket çalışması yapması istenmektedir.

İşletmemiz Tarafından değerlendirilmiş olup Anket Çalışması Yapması Uygun Görülmüştür.

Gereği bilgilerinize arz olunur.

Gümüştaş Madencilik Tic.A.Ş.
 Korhan ÇUBUKÇU
 Şube Müdürü

 GÜMÜŞTAŞ MADENCİLİK
 TİCARET A.Ş.
 YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş.
 SAKARYA YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş.
 ÜNİVERSİTE YOLU 2. KAT 41010 GÜMÜŞHANE / SAKARYA
 T.C. MİLLÎ VE EĞİTİM BAKANLIĞI
 YATIRIM MENKUL DEĞERLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
 06.04.2015 15:02

KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş. Mastra İşletme Müdürlüğü

Demirhanlı Köyü - GÖRÜŞLÜKLE

Tel: (0436) 247 1010

Faks: (0436) 247 3014

Tarih: 28 Nisan 2015

Sayı: Mİ- 2015 / 29

T.C.
GÖMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

48376875-010.99-98 sayı ve Anket Çalışması (Ali Said YER) konulu dilekçenizde Enstitümüz Afet Yönetimi Anabilim Dalı 1309021039 numaralı öğrencisi Ali Said YER'in "Afet ve Kazı Riskinin Yüksek Olduğu Sanayi, İnşaat ve Maden Kuruluşlarında Çalışan Personelin İlk Yardım ve İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi: Gümüşhane Örneği", Yüksek Lisans Bitirme Tezinde kullanmak üzere bir anket çalışması yapmak istediğini belirtmektedir. Anket sonuçlarının İşletme Müdürlüğümüzle paylaşılması amacıyla anket çalışması yapılması uygun görülmüştür.

Ayrıca 2. grubun 8. sorusunda ifade edilen "İşimde risk almaktan kaçınmam" ifadesinin "İşimde ciddi tehlike ile karşılaşırsam çalışmaktan kaçınma hakkımı kullanırım" şeklinde değiştirilmesinin daha uygun olduğuna ifade etmek isteriz.

Bilgilerinize arz ederiz.

Saygılarımla,

Ali İzzet DÖNİZ
Mastra Altın Madeni
İşletme Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

21.08.1977 Afyonkarahisar’da doğdu. İlköğretim eğitimini Konya Ilgın Fatih İlköğretim Okulunda, liseyi Balıkesir Manyas Lisesinde tamamladı. Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Kimya bölümünü 2001 yılında tamamladı. 2013 yılında Gümüşhane Üniversitesi Afet Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimime başladı. Gümüşhane Final Dergisi Dershanesinde on dört yıl Kimya Öğretmenliği yaptı. Evli ve iki çocuk babasıdır.